

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Katedra Bezpečnostních studií

**Dopad zapojení žoldněřských jednotek a PMC na průběh, výsledek a následky
konfliktu v Africe**

Diplomová práce

Autor práce: David Šebek

Studijní program: Bezpečnostní studia

Vedoucí práce: Mgr. Martin Riegl, Ph.D..

Rok obhajoby: 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.

- 1) Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
- 2) Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 31.7.2018

David Šebek

Bibliografický záznam

ŠEBEK, David. *Dopad zapojení žoldnéřských jednotek a PMC na průběh, výsledek a následky konfliktu v Africe*. Praha, 2018. 98 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut Politologie. Katedra Bezpečnostních studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Martin Riegl, Ph.D..

Rozsah práce: 290 102 znaků s mezerami

Anotace

Tato práce byla zaměřena na zjištění dopadu nájemných jednotek na vnitřní konflikty v subsaharském regionu. Bylo zjišťováno jaký je dopad nájemných jednotek na průběh, výsledek a následky konfliktu v Africe. V práci proběhlo rozdělení nájemných jednotek na soukromé vojenské společnosti a žoldnéře klasického stylu a jejich vymezení, založené především na pohledu mezinárodního práva. Proběhl jak kvantitativní výzkum statistických údajů popisující konflikt i povláčnou obnovu, tak analýza průběhu nasazení nájemných sil. Výsledkem je zjištění, že dopady nájemných sil na délku konfliktu jsou neprůkazné, spíše jej z různých důvodů prodlužují, byla doložena větší násilnost konfliktů se zapojením nájemných sil. Co se týče výsledků konfliktu, tak strany konfliktu, jež si najaly žoldnéře, obvykle prohrály, strany jež si najaly soukromé vojenské společnosti většinou dosáhli mírové dohody, nebo vyhrály. V případě poválečné obnovy se, že probíhala lépe ve státech, které si najaly soukromé vojenské společnosti, u žoldnéřů se nepodařilo prokázat relevanci jejich dopadu na průběh konfliktu. Zároveň se ukázala chybějící mezinárodně platná definice soukromých vojenských společností, stejně tak i problematice mezinárodní vymezení žoldnéřství.

Annotation

This work was focused on detecting the impact of rental units on internal conflicts in the Sub-Saharan region. It investigated the impact of rental units on the course, outcome and consequences of the conflict in Africa. There was carried out division of rental units into private military companies and mercenaries of the classical style and their definition, based mainly on the international law. Both the quantitative research of statistical data describing the conflict and the postconflict situation was carried out, as well as the analysis of the course of deployment of the rental forces. As a result, it is clear that the impact of the charging forces on the length of the conflict is inconclusive, rather it prolongs it for various reasons, it has been proved that the more violent the conflicts with the involvement of the charging forces. Concerning the outcome of the conflict, conflict parties that have hired mercenaries have usually lost, parties that have hired private military companies have mostly reached a peace deal or have won. In the case of the post-war renaissance, there were better results in states that have hired private military companies; mercenaries have failed to prove the relevance of their impact on the course of the conflict in such case. There was also find a lack of internationally valid definition of private military companies, as well as the problematic international definition of mercenary.

Klíčová slova

Afrika, žoldnéřství, PMC, válka, dopady konfliktu, Kongo, Angola, Sierra Leone, Rwanda, Somálsko

Keywords

Africa, mercenary, PMC, war, the effects of conflict, Congo, Angola, Sierra Leone, Rwanda, Somalia

Title/název práce

The impact of the involvement of hired military units on the course, outcome and consequences of conflicts in Afrika

Obsah

Obsah

úvod:	7
cíle	7
výzkumné otázky	7
teoretický rámec	8
Předběžná definice žoldnéřských skupin a PMC	11
státní zákony o žoldnéřství	18
dobrovolníci	18
PMC	20
rozdíl žoldnéřů vůči PMC	27
délka konfliktu	28
metodika:	33
sběr dat	33
seznam bojů	33
průběh boje	36
poválečná obnova	37
statistické zpracování	40
výsledky	43
dopad na délku konfliktu	43
vliv nájemných jednotek na počet mrtvých	44
poválečná obnova	45
výsledky nasazení	51

Angola	51
Jižní Afrika	52
Sierra Leone	54
Libérie	55
Nigérie	56
Konžská krize	58
První válka v Kongu	60
Druhá válka v Kongu	61
Somálsko	62
občanská válka ve Rwandě	64
občanská válka v Sierra Leone	72
občanská válka v Angole	82
Konžská krizw	91
závěr	111
seznam literatury	112

„Je to proto, že nás nemohou kontrolovat; že se neřídíme jejich příkazy. Nestřílíme na ty, o kterých by nám řekli, že na ně máme střílet, a také nezačínáme tehdy, když řeknou „začni“ a nepřestaneme, když řeknou „dost“. To je důvod, proč jsme psanci; bojujeme na smlouvu a vybíráme si své vlastní smlouvy.“

str. 68 FORSYTH, Frederick. Žoldáci. V překladu Magdaleny Tůmové. Knižní klub, 2007 ISBN:978-80-242-1845-8

Úvod

Cíl

práce

Tato práce má za cíl prozkoumat nasazení nájemných vojenských jednotek (ať už čistě žoldnéřských, či soukromých vojenských společností) v občanských válkách, které proběhly v rámci subsaharské Afriky od konce druhé světové války do dnešní doby. Cílem práce je zjistit, jakým způsobem ovlivňuje nasazení námezdných jednotek konflikt, jeho průběh, výsledky a také dobu po konfliktu, zda nasazení nájemných jednotek vede k spíše negativním jevům (prodloužení konfliktu, zvýšení počtu obětí), či zda naopak k pozitivním výsledkům (např. zkrácení konfliktu nebo úspěšnější stabilizace země po konci konfliktu).

V rámci práce nejprve jasně vymezím rozdíl mezi čistě žoldněřskými jednotkami a soukromými vojenskými společnostmi. Dalším krokem je empirické změření a porovnání výsledků a dopadů konfliktu (počet mrtvých, vítězství vlády/povstalců, poválečná obnova etc). Dále je vytvořeno porovnání několika konkrétních případů, kde došlo k nasazení žoldněřů či soukromých vojenských společností (Kongo, Angola, Sierra Leone) a naopak zemí, kde byli služby nájemných jednotek nabídnuty k vyřešení konfliktu, ale nakonec jich nebylo využito (Rwanda, Somálsko).

Ve výsledku vyplývá otázka, zda by vládám třetího světa, které čelí vnitřnímu konfliktu a nejsou podporovány mezinárodním společenstvím, mělo být legitimně umožněno najmout si námezdné jednotky k řešení tohoto konfliktu. Nabízí se zde souvztažnost k teorii Responsibility to Protect, která říká, že mezinárodní společenství odpovědnost pomáhat (responsibility to assist) státům před zločiny proti lidskosti, genocidou, válečnými zločiny etc. Pokud ovšem stát není schopen zabránit páchání těchto věcí na svém území, mělo by mu pomoci s prosazením pořádku. Pokud k tomuto samo není ochotno pomoci svými vlastními silami, je otázkou, zdali by nemělo být dovoleno státu najmutí námezdných vojenských jednotek, pokud ty toho schopny jsou.

Teoretický rámec

Teoretickým rámcem práce je použití teorie „negativní suverenity“, jejíž autorem je Robert H. Jackson. Podle této teorie je mnoho států (převážně pak státy „černé Afriky“), které minimálně v určitý čas svého vývoje byly státy spíše pouze „de iure“. Tyto státy ztratily efektivní kontrolu nad velkou částí svého území a obyvatelstva a nebyly schopny vykonávat na takovýchto území (a nad touto částí populace) vládu, jejich ozbrojené síly byly relativně malé, slabé a neschopny kontroly území, vynucení práva a často ani udržení integrity území tváří v tvář nepříteli. Přes toto všechno ve velké většině nedochází ke změně státních hranic a státy coby mezinárodně uznané celky stále přetrvávají, bez ohledu na okupaci část území, vnitřní nestabilitu a jiné. Tímto se dnešní situace značně liší jak od klasických teorií, podle kterých státy udržují zákony v rámci svého teritoria, ale v mezinárodním systému vládne anarchie, tak i od původního uspořádání, kdy se do mezinárodního systému zapojovaly pouze útvary, schopné vládnout na vlastním území. Dnes naopak má mnoho útvarů zajištěnou suverenitu mezinárodní („negativní“, není možno zasahovat do jejich vnitřních záležitostí), prostředí mezinárodních

vztahů je svázáno zákony, avšak tyto státy nejsou schopny zajistit svou suverenitu na vlastním území¹. Teorií od důvodu této „odolnosti“ státních útvarů „černé Afriky“ je několik, v mezinárodní rovině se může jednat o setrvačnost mezinárodního společenství a různé teorie státnosti, v rovině praktické pak může jít o ozbrojené intervence (ať už mezinárodního společenství či konkrétních států) nebo právě o nasazení nájemných jednotek, které buď přímo zasáhnou do bojů, či zefektivní fungování vojenských sil daného státu (příkladem může být kupříkladu nasazení Hoareho „5 komanda“ na straně Konžských sil proti povstání Simbas či působení Executive Outcomes v Sierra Leone).

Využití nájemných jednotek má totiž několik výhod a dá se předpokládat, že jejich nasazení bude efektivnější než nasazení pravidelných armád konkrétních afrických států, které mohou trpět mnohými nevýhodami – špatný výcvik, neschopnost zvládat moderní vojenskou techniku a/nebo strategii, problematičtá loajalita, buď z důvodů ideologických, nebo často kvůli příslušnosti vojáků k „nepřátelské“ etnické skupině, nízké morálky z důvodu opakovaných porážek v poli etc.

V případě nasazení nájemných jednotek je několik faktorů a argumentů, které vedou k myšlence (jež tato práce má ověřit), že by nasazení nájemných vojenských jednotek mělo vést k rychlejšímu vyřešení konfliktu a rychlejší poválečné obnově států, které si takoveto jednotky najaly.

Prvním faktorem a jedním z nejvýraznějších je úroveň samotných „nájemných válečníků“, koncových „operátorů“ či „kontraktorů“, jak jsou dnes pojmenováni pracovníci soukromých vojenských společností, či běžných řadových žoldnéřů v dřívějších dobách. Tento faktor je zvláště viditelný právě v případě moderních kontraktorů soukromých vojenských společností. V době vzniku a prvních výrazných akcích těchto společností v 90. letech se totiž většinou jednalo o zkušené vojáky z bývalých armád Západního a Východního bloku, případně Jihoafrické republiky, kteří byli po konci Studené války propouštěni pro nadbytečnost. Tyto firmy si tak mohly najímat i bývalé členy elitních jednotek, v některých případech byly najímány téměř kompletní jednotky, přičemž vlastníky a jednateli firem byli bývalí důstojníci těchto útvarů (kupříkladu Jihoafrický 32. Průzkumný Batalion či Sovětské jednotky zvláštního určení Alfa)². V případě žoldnéřů z dob předchozích nemusel být rozdíl tak výrazný, ale

¹str. 57-71 RIEGL, Martin Terminologie kvazistátů. Acta Politologica, Vol. 2, No.1. 2010., ISSN 1803-220

²str. 10 SINGER, P. W. Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry and Its Ramifications. The MIT Press Stable, 2002 [online] International Security Vol. 26, No. 3 (Winter, 2001-2002) [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://www.jstor.org/stable/3092094>

většinou se jednalo o jedince s vojenským výcvikem a často i zkušenostmi, kupříkladu bývalé členy Francouzské cizinecké legie ³

Dalším, návazným faktorem je úroveň velení a zvládnutí strategie a taktiky veliteli takovýchto nájemných jednotek, v porovnání s místním velitelským sborem. Zde se projevuje skutečnost, že ozbrojené síly neopouštěli pouze členové mužstva, ale i vyšší důstojníci, často mající za sebou prestižní vojenské akademie. Příkladem budiž firma MPRI, která podle vlastních slov má k dispozici schopnosti 12 000 bývalých vojenských důstojníků, včetně čtyřhvězdičkových generálů⁴. Takto nesmírné zdroje vědomostí a zkušeností pak mohou být použity k vojenské analýze situace, nalezení efektivního řešení, či výcviku důstojnického sboru najímacího státu. Právě firmě MPRI se tak přičítá výcvik důstojnického sboru Chorvatské armády a de facto příprava operace Oluja (Bouře), kdy Chorvatská armáda za použití západní taktiky v několika dnech dobyla Republiku Srbská Krajina.

Členové nájemných vojenských sil mají často schopnost ovládat bojovou techniku – letadla, tanky, vrtulníky – kterou místní jednotky nejsou schopny ovládat efektivně nebo vůbec – například letectvo. Právě letecké síly často na africkém kontinentě obsluhují zahraniční specialisté, dříve to byli kupříkladu vojenští letci vyslaní „spřátelenými zeměmi“ – ať už západních států, bývalého východního bloku etc. Ovšem především od doby konce Studené války, kdy se snížila ochota armád vysílat do lokálních konfliktů své vojáky na podporu místních vládců, jsou na obsluhu leteckých sil najímáni žoldnéri či soukromé vojenské společnosti. (Byť toto se týkalo především států bývalého Západního a Východního bloku, některé lokální armády, např. Iránská své specialisty vysílá dlouhodobě, navíc v posledních letech se situace proměňuje celkově. Ovšem toto je mimo téma této práce.)

Všechny tyto skutečnosti obecně vedou k vyšší bojové efektivitě strany, která má podporu nájemných sil. Jejich nasazení tak může vést k vyšší intenzitě boje, která zase vede k vyšším ztrátám (ideálně) na straně nepřítele. Vyšší ztráty pak mohou u protivníka vést k nižší ochotě k dalšímu válčení a vyšší ochotě konflikt ukončit ⁵.

Nasazení soukromých vojenských společností také může být rychlejší a levnější variantou než vyslání mise Spojených národů – operace Executive outcomes v Sierra Leone, trvají 21 měsíců,

³str. 22 MUSAH, Adbel-Fatau; FAEMI, Kayode, Mercenaries: African security dilemma. Pluto press, 2000 ISBN-13: 978-0745314716

⁴str. 17 SINGER, P. W. 2002

⁵str. 19 FEARON, James D. Why Do Some Civil Wars Last So Much Longer than Others?. Journal of Peace Research Vol 41, Issue 3, 2004.

stála 35 milionů dolarů, osmiměsíční mise UNAMSIL vyšla na 47 milionu dolarů.⁶ Navíc třeba průběh mise UNAMSIL (včetně zajetí 500 jejich členů povstalci) ukazuje na skutečnost, že nájemné síly mohou dosahovat lepších výsledků než mise OSN.

Jedním z argumentů pro „úspěšné“ a brzké ukončení války ve prospěch svého zaměstnavatele je snaha nájemných jednotek získat určitý „kredit“. Obzvláště soukromé vojenské společnosti se v klasickém obchodním duchu mohou snažit získat „reklamu“ a reputaci ve formě úspěšně završených kontraktů, které jim díky tomu mohou přinést obchody i do budoucna. Některé vojenské společnosti mají kupříkladu i závazná pravidla chování pro své zaměstnance, čímž pádem by jimi placení zaměstnanci měli dodržovat určité standarty chování (viz např. morální standarty společnosti DynCorp)⁷. Naopak, v případě neúspěchu či výrazných problémů způsobených společnostmi může dojít k ukončení kontraktu a jeho přebrání jinou soukromou vojenskou společností, případně se může jakýkoliv problém nést se společností do budoucna a mít tak negativní vliv na její šanci získat další kontrakty. Tento efekt je samozřejmě výraznější u novodobých soukromých vojenských společností, ale nelze jej podceňovat ani u klasických žoldnéřů, dřívější žoldnéřští velitelé jako Mike Hoare, Bob Denard či Jack Schramme byli nájímáni také podle své „pověsti“ a tak si také nemohli dovolit výrazné neúspěchy, nebo by si je už nikdo v budoucnu nenajal.

Nájemné síly by také měly (minimálně teoreticky) při kontraktu fungovat tak, aby svému zaměstnavateli (tj. státu, který je nájímá) nezpůsobily škody – proto by se dalo očekávat, že by v rámci konfliktu neměly ničit, ale naopak chránit podniky, infrastrukturu a další důležité body, jejichž zachování by mělo po ukončení konfliktu vést k rychlejší obnově země a její ekonomiky. Zároveň, pokud je konflikt intenzivnější, a tedy rychleji vyřešený, může to vést k rychlejší poválečné obnově země, protože doba ničení byla kratší.

Na druhou stranu, v rámci diskuze se objevují i názory, které nesouhlasí s myšlenkou, že by přítomnost nájemných vojenských sil konflikt, jakkoliv zkracovala, naopak nájemné jednotky mají podle nich tendenci konflikt spíše prodlužovat. Mají proto několik argumentů

Základním předpokladem je, že nájemné vojenské síly jsou placeny za účast v konfliktu – čímž pádem se nedá předpokládat, že by si samy pod sebou „podřízly větev“ tím, že ukončí konflikt,

⁶str. 5 AKCINAROGLU, Seden; RADZISZEWSKI, Elizabeth. Private Military Companies, Opportunities and Termination of Civil war in Africa. Binghamton University, Political Science Department, 2012. [online] Journal of Conflict Resolution, Vol 57, Issue 5, 2013. [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0022002712449325>

⁷Code of ethics and business conduct, [online]. DynCorp International LLC, 2017, dostupné na: http://www.dyn-intl.com/media/Code-of-Ethics_Interactive-8-3-17.pdf

na kterém vydělávají. Dokonce může podle některých autorů hrozit riziko, že nájemné jednotky budou podporovat kromě vlastní strany i její nepřátele, ve snaze udržet konflikt v běhu. V některých případech se nájemné síly mohou nechat najmout povstalci nebo drogovými kartely a poskytnout jim výhody v boji proti legitimně uznané vládě⁸

Dalším faktorem je, že ztráty nájemných vojenských jednotek nepřitahují takovou pozornost veřejnosti, jako ztráty armády. Tím pádem nevedou k takovému tlaku veřejnosti ukončení války.

Další argument proti nájemným vojenským jednotkám je, že zvláště soukromé vojenské společnosti nejsou placeny přímo v hotových penězích, ale v právech na budoucí těžbu důležitých surovin⁹, což může podvazovat ekonomický rozvoj státu po ukončení konfliktu.

Je také zpochybňován mechanismus, kdy špatná reputace firmy, způsobená například masakrem civilistů, ji zabrání v získání dalších kontraktů do budoucna. Je upozorňováno na to, že taková firma se může změnit jméno a strukturu a své špatné pověsti se tak vyhnout. Příkladem takového jednání může být proslavená firma Blackwater, která po sérii skandálů opakovaně změnila jméno (nejdříve na Xe, později na Academi) a v dnešní době opět působí po světě.¹⁰

Další možností podle některých autorů je, že pokud budou nájemné vojenské jednotky zataženy do konfliktu, v kterém hrají důležitou roli drahé suroviny, tak mohou ve snaze dokončit zadaný úkol používat extrémně krutých metod a nebrat ohledy na válečné zákony.¹¹

Tato práce si tedy klade za cíl tuto oblast prozkoumat a zjistit jakým se v rámci konfliktu projevuje nasazení nájemných jednotek, jaké jsou dopady jejich nasazení.

Výzkumné

otázky:

1) jaký je dopad nasazení nájemných jednotek na průběh konfliktu (délka, počet ztrát etc.)

⁸str. 6 AKCINAROGLU, Seden; RADZISZEWSKI, Elizabeth, 2013

⁹MUSAH, Adbel-Fatau; FAEMI, Kayode, 2000

¹⁰Nechvalně známí žoldníci z Blackwater jsou zpátky. Info.cz. [online] 13.2.2017 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.info.cz/svet/nechvalne-znami-zoldneri-z-blackwater-jsou-zpatky-ucastni-se-supertajne-americke-mise-v-africe-4618.html>

¹¹str 7-8 PETERSOHN, Ulrich, The Impact of Mercenaries and Private Military and Security Companies on Civil War Severity between 1946 and 2002. [online] International Interactions 40:2, 2014, Dostupné na: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03050629.2014.880699>

2) jaký je dopad nasazení nájemných jednotek na výsledek konfliktu a postkonfliktní situaci (vítězství které ze stran, rychlost postkonfliktní obnovy)

3) Jak se tyto ukazatele liší v případě nasazení ad-hoc žoldněřských skupin a naopak PMC

Teoretický rámec

Teoretickým rámcem práce je použití teorie „negativní suverenity“, jejíž autorem je Robert H. Jackson. Podle této teorie je mnoho států (převážně pak státy „černé Afriky“), které minimálně v určitý čas svého vývoje byly státy spíše pouze „de iure“. Tyto státy ztratily efektivní kontrolu nad velkou částí svého území a obyvatelstva a nebyly schopny vykonávat na takovýchto území (a nad touto částí populace) vládu, jejich ozbrojené síly byly relativně malé, slabé a neschopny kontroly území, vynucení práva a často ani udržení integrity území tváří v tvář nepříteli. Přes toto všechno ve velké většině nedochází ke změně státních hranic a státy coby mezinárodně uznané celky stále přetrvávají, bez ohledu na okupaci část území, vnitřní nestabilitu a jiné. Tímto se dnešní situace značně liší jak od klasických teorií, podle kterých státy udržují zákony v rámci svého teritoria, ale v mezinárodním systému vládne anarchie, tak i od původního uspořádání, kdy se do mezinárodního systému zapojovaly pouze útvary, schopné vládnout na vlastním území. Dnes naopak má mnoho útvarů zajištěnou suverenitu mezinárodní („negativní“, není možno zasahovat do jejich vnitřních záležitostí), prostředí mezinárodních vztahů je svázáno zákony, avšak tyto státy nejsou schopny zajistit svou suverenitu na vlastním území. Teorií od důvodu této „odolnosti“ státních útvarů „černé Afriky“ je několik, v mezinárodní rovině se může jednat o setrvačnost mezinárodního společenství a různé teorie státnosti, v rovině praktické pak může jít o ozbrojené intervence (ať už mezinárodního společenství či konkrétních států) nebo právě o nasazení nájemných jednotek, které buď přímo zasáhnou do bojů, či zefektivní fungování vojenských sil daného státu (příkladem může být kupříkladu nasazení Hoareho „5 komanda“ na straně Konžských sil proti povstání Simbas či působení Executive Outcomes v Sierra Leone).

Využití nájemných jednotek má totiž několik výhod a dá se předpokládat, že jejich nasazení bude efektivnější než nasazení pravidelných armád konkrétních afrických států, které mohou trpět mnohými nevýhodami – špatný výcvik, neschopnost zvládat moderní vojenskou techniku a/nebo strategii, problematičtá loajalita, buď z důvodů ideologických, nebo často kvůli příslušnosti vojáků k „nepřátelské“ etnické skupině, nízká morálka z důvodu opakovaných porážek v poli etc.

V případě nasazení nájemných jednotek je několik faktorů a argumentů, které vedou k myšlence (jež tato práce má ověřit), že by nasazení nájemných vojenských jednotek mělo vést k rychlejšímu vyřešení konfliktu a rychlejší poválečné obnově států, které si takovéto jednotky najaly.

Prvním faktorem a jedním z nejvýraznějších je úroveň samotných „nájemných válečníků“, koncových „operátorů“ či „kontraktorů“, jak jsou dnes pojmenováni pracovníci soukromých vojenských společností, či běžných řadových žoldněřů v dřívějších dobách. Tento faktor je zvláště viditelný právě v případě moderních kontraktorů soukromých vojenských společností. V době vzniku a prvních výrazných akcích těchto společností v 90. letech se totiž většinou jednalo o zkušené vojáky z bývalých armád Západního a Východního bloku, případně Jihoafrické republiky, kteří byli po konci Studené války propouštěni pro nadbytečnost. Tyto firmy si tak mohly najímat i bývalé členy elitních jednotek, v některých případech byly najímány téměř kompletní jednotky, přičemž vlastníky a jednateli firem byli bývalí důstojníci těchto útvarů (kupříkladu Jihoafrický 32. Průzkumný Batalion či Sovětské jednotky zvláštního určení Alfa)¹². V případě žoldněřů z dob předchozích nemusel být rozdíl tak výrazný, ale většinou se jednalo o jedince s vojenským výcvikem a často i zkušenostmi, kupříkladu bývalé členy Francouzské cizinecké legie¹³

Dalším, návazným faktorem je úroveň velení a zvládnutí strategie a taktiky veliteli takovýchto nájemných jednotek, v porovnání s místním velitelským sborem. Zde se projevuje skutečnost, že ozbrojené síly neopouštěli pouze členové mužstva, ale i vyšší důstojníci, často mající za sebou prestižní vojenské akademie. Příkladem budiž firma MPRI, která podle vlastních slov má k dispozici schopnosti 12 000 bývalých vojenských důstojníků, včetně čtyřhvězdičkových generálů¹⁴. Takto nesmírné zdroje vědomostí a zkušeností pak mohou být použity k vojenské analýze situace, nalezení efektivního řešení, či výcviku důstojnického sboru najímacího státu. Právě firmě MPRI se tak přičítá výcvik důstojnického sboru Chorvatské armády a de facto příprava operace Oluja (Bouře), kdy Chorvatská armáda za použití západní taktiky v několika dnech dobyla Republiku Srbská Krajina.

¹²str. 10 SINGER, P. W. Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry and Its Ramifications. The MIT Press Stable, 2002 [online] International Security Vol. 26, No. 3 (Winter, 2001-2002) [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://www.jstor.org/stable/3092094>

¹³str. 22 MUSAH, Abdel-Fatau; FAEMI, Kayode, Mercenaries: African security dilemma. Pluto press, 2000 ISBN-13: 978-0745314716

¹⁴str. 17 SINGER, P. W. 2002

Členové nájemných vojenských sil mají často schopnost ovládat bojovou techniku – letadla, tanky, vrtulníky – kterou místní jednotky nejsou schopny ovládat efektivně nebo vůbec – například leectvo. Právě letecké síly často na africkém kontinentě obsluhují zahraniční specialisté, dříve to byli kupříkladu vojenští letci vyslaní „spřátelenými zeměmi“ - ať už západních států, bývalého východního bloku etc. Ovšem především od doby konce Studené války, kdy se snížila ochota armád vysílat do lokálních konfliktů své vojáky na podporu místních vládců, jsou na obsluhu leteckých sil najímáni žoldnéri či soukromé vojenské společnosti. (Byť toto se týkalo především států bývalého Západního a Východního bloku, některé lokální armády, např. Iránská své specialisty vysílá dlouhodobě, navíc v posledních letech se situace proměňuje celkově. Ovšem toto je mimo téma této práce.)

Všechny tyto skutečnosti obecně vedou k vyšší bojové efektivitě strany, která má podporu nájemných sil. Jejich nasazení tak může vést k vyšší intenzitě boje, která zase vede k vyšším ztrátám (ideálně) na straně nepřítele. Vyšší ztráty pak mohou u protivníka vést k nižší ochotě k dalšímu válčení a vyšší ochotě konflikt ukončit ¹⁵.

Jedním z argumentů pro „úspěšné“ a brzké ukončení války ve prospěch svého zaměstnavatele je snaha nájemných jednotek získat určitý „kredit“. Obzvláště soukromé vojenské společnosti se v klasickém obchodním duchu mohou snažit získat „reklamu“ a reputaci ve formě úspěšně završených kontraktů, které jim díky tomu mohou přinést obchody i do budoucna. Některé vojenské společnosti mají kupříkladu i závazná pravidla chování pro své zaměstnance, čímž pádem by jimi placení zaměstnanci měli dodržovat určité standarty chování (viz např. morální standarty společnosti DynCorp) ¹⁶. Naopak, v případě neúspěchu či výrazných problémů způsobených společností může dojít k ukončení kontraktu a jeho přebrání jinou soukromou vojenskou společností, případně se může jakýkoliv problém nést se společností do budoucna a mít tak negativní vliv na její šanci získat další kontrakty. Tento efekt je samozřejmě výraznější u novodobých soukromých vojenských společností, ale nelze jej podceňovat ani u klasických žoldnérů, dřívější žoldnéřští velitelé jako Mike Hoare, Bob Denard či Jack Schramme byli najímáni také podle své „pověsti“ a tak si také nemohli dovolit výrazné neúspěchy, nebo by si je už nikdo v budoucnu nenajal.

¹⁵str. 19 FEARON, James D. Why Do Some Civil Wars Last So Much Longer than Others?. Journal of Peace Research Vol 41, Issue 3, 2004.

¹⁶Code of ethics and business conduct, [online]. DynCorp International LLC, 2017, dostupné na: http://www.dyn-intl.com/media/Code-of-Ethics_Interactive-8-3-17.pdf

Nájemné síly by také měly (minimálně teoreticky) při kontraktu fungovat tak, aby svému zaměstnavateli (tj. státu, který je najímá) nezpůsobily škody – proto by se dalo očekávat, že by v rámci konfliktu neměly ničit, ale naopak chránit podniky, infrastrukturu a další důležité body, jejichž zachování by mělo po ukončení konfliktu vést k rychlejší obnově země a její ekonomiky. Zároveň, pokud je konflikt intenzivnější, a tedy rychleji vyřešený, může to vést k rychlejší poválečné obnově země, protože doba ničení byla kratší.

Na druhou stranu, v rámci diskuze se objevují i názory, které nesouhlasí s myšlenkou, že by přítomnost nájemných vojenských sil konflikt, jakkoliv zkracovala, naopak nájemné jednotky mají podle nich tendenci konflikt spíše prodlužovat. Mají proto několik argumentů

Základním předpokladem je, že nájemné vojenské síly jsou placeny za účast v konfliktu – čímž pádem se nedá předpokládat, že by si samy pod sebou „podřízly větev“ tím, že ukončí konflikt, na kterém vydělávají. Dalším faktorem je, že ztráty nájemných vojenských jednotek nepřitahují takovou pozornost veřejnosti, jako ztráty armády. Tím pádem nevedou k takovému tlaku veřejnosti ukončení války.

Další argument proti nájemným vojenským jednotkám je, že zvláště soukromé vojenské společnosti nejsou placeny přímo v hotových penězích, ale v právech na budoucí těžbu důležitých surovin¹⁷, což může podvazovat ekonomický rozvoj státu po ukončení konfliktu.

Předběžná definice žoldněřských skupin a PMC

Nájemné vojenské jednotky je souhrnné označení pro ozbrojené skupiny různého druhu a motivace, jejichž členové jsou často souhrnně označováni coby žoldáci. V této práci se budu blíže věnovat dvěma skupinám takovýchto jednotek – ad hoc sestaveným žoldněřským skupinám a soukromým vojenským společnostem. Vzhledem k mnohým odlišnostem (např. právní status a jiné) je nutné si tyto skupiny předem vymežit, byť toto vymezení bude v mnohých případech složité (neboť se tyto skupiny naopak v mnohém překrývají).

Žoldněři, coby nájemní bojovníci mají dlouholetou tradici (nejen) v evropské historii. Nájemní bojovníci byli ve velkém měřítku používáni jako součást římských ozbrojených sil (obvykle jako členové „pomocných sborů“- jezdců, lukostřelců etc.), později byli žoldněři využíváni v průběhu středověku i novověku, výrazně se uplatnili např. ve Třicetileté válce i v mnoha jiných konfliktech. Ve své době byly žoldněřské jednotky značně rozšířené, veřejně známé a

¹⁷MUSAH, Adbel-Fatau; FAEMI, Kayode, 2000

organizované, například italské žoldnéřské kompanie pracující na psanou smlouvu (*condotta*) pro italské městské státy, jednotky švýcarských žoldnéřů – pikenýrů nebo jejich „protivníci“ – němečtí *Landsknechte*. Ačkoliv žoldnéřské jednotky tvořily velkou část zvláště novověkých armád, postupně byly vnímány coby více a více problematický prvek, neboť byly v době míru ohrožením pro civilní obyvatelstvo, zatímco v době války byla těchto věrnost nestálá a podle mnohým závislá čistě jen na nabídce peněz. Žoldnéřské jednotky se tak stávaly terčem kritiky (např. ze strany Niccolò Machiavelliho v díle *Vladař*, kde upřednostňuje občanské milice), postupně se jejich role na evropských válčistiích omezovala, hlavně po roce 1789, kdy se hlavní silou stávají armády tvořené odvedenci. Žoldnéřské jednotky nicméně byly dále používány státy i nestátními aktéry hlavně v oblasti zámořských kolonií. Velká Británie nasadila v době Americké války o nezávislost až 19 000 „hesenských“- vojáků pronajatých z německých států, s pochybným výsledkem.

Dále byli nájemní vojáci využíváni v Asii, kde některé evropské obchodní společnosti získaly výhradní monopoly na jistá území, na kterých se staly v podstatě suverénními vládci, s právem výhradního obchodu, tisku vlastní měny, ale i budování vlastních armád a vedení válek. Britská Východoindická společnost, kolonizující před rokem 1849 Indii měla k dispozici až 150 000 mužů a vlastní loďstvo. Další podobné společnosti pocházely z Nizozemí, Dánska etc.¹⁸ Další oblastí využití žoldnéřů se stala Afrika ke konci 19. století. Nájemné vojenské jednotky zde využívaly různé obchodní a (kvazi)státní organizace. Žoldnéřů využívala např. *Force Publique* v době tzv. „Svobodného státu Kongo“- fakticky osobní država belgického krále Leopolda II, vlastními ozbrojenými silami disponovala i Britská Jihoafrická společnost (*BSAC- British South Africa Company*). Tato společnost, de facto znovuzrození Britské Východoindické společnosti na africkém kontinentu, založená Cecilím Rhodesem, a která mimo jiné získala územní kontrolu nad oblastí *Matabelelandu* a *Mashonlandu* (pozdějším vývojem zde vznikla *Rhodesie*, dnes *Zimbabwe*) si vytvořila vlastní jednotku, zvanou *BSAC Police* (později *British South Africa Police*, jejíž existence skončila až v roce 1980, kdy byla přejmenována na *Zimbabwe Republic Police*), která sloužila jak k udržování pořádku na daném území, ale i k potlačování vzpour místních obyvatel. Z jejich řad se také rekrutovali účastníci *Jamesonova nájezdu* (*Jameson's raid*) v roce 1895/6, kdy došlo k pokusu svrhnout vládu v *búrské republice Transvaal*, což je zajímavý příklad zapojení členů soukromé vojenské společnosti do pokusu o svržení vlády v Africe - podobné pokusy se budou v dvacátém století několikrát opakovat. Na

¹⁸BUREŠ, Oldřich, NEDVĚDICKÁ, Vendula, *Historie využívání soukromých vojenských sil*, *Vojenské rozhledy*, 2011, roč. 20 (52), č. 3, s. 76–102, ISSN 1210-3292

příkladu této jednotky můžeme sledovat zajímavý vývoj, kdy se z žoldněřské jednotky soukromé společnosti stala plynutím času státním orgánem.

Žoldněřské jednotky v moderním vnímání se znovuobjevily v Africké historii po druhé světové válce v době dekolonizace, hlavně v době Konžské krize z let 1960-1965 a poté v dalších konfliktech 60tých a 70tých let. Z té doby jsou známa jména „klasických“ žoldněřů, jako byl „Mad“ Mike Hoare (proslavil se účastí v bojích v Kongu, nejprve jako velitel 4. komanda na straně Katanžanů proti jednotkám vlády a OSN, poté coby velitel 5. komanda „Wild Gease“ na straně vlády proti rebelům Simbas, později se účastnil pokusu o puč na Seychelách), Bob Denard či Jeana „Black Jack“ Schramm. Tito žoldněři se stali výraznými postavami své doby, poskytovali rozhovory novinářům, psali knihy o svých operacích (např. Mike Hoare), stali se námětem filmů či knih, obklopovala je „mýtická aura“¹⁹. Žoldněři se v té době zapojovali do bojů ať už na stranách vlády, či různých národně osvobozeneckých hnutí, ale také provedli několik pokusů o převrat vedený čistě vlastními silami (např. na Seychylách). Jedním z důvodů, který k tomuto pravděpodobně vedl, bylo, že státy nově vzniklé při dekolonizaci byly poměrně slabé a nedisponovaly vlastními, dobře vycvičenými a vybavenými armádami. Námezdné jednotky, sice omezené co do počtu, ale dobře vycvičené a vyzbrojené (často složené z mužů, kteří získali zkušenosti v různých konfliktech Studené války, či ještě v Druhé světové válce), tak mohly znamenat vojenskou sílu schopnou postavit se přesile a rozhodnout konflikt²⁰.

První otázkou ovšem je, jakým způsobem vymezit žoldněřské skupiny, resp., jak vymezit samotné žoldněře. Kupříkladu definice žoldněře používaná Armádou České republiky zní:

„Žoldněři jsou osoby najaté k boji, které se účastní nepřátelských akcí a od jedné ze stran dostávají odměnu, která převyšuje běžnou odměnu pro srovnatelné kombatanly ozbrojených sil této strany. Žoldněř není příslušníkem těchto ozbrojených sil ani obyvatelem území, na kterém boj probíhá, či občanem jedné ze stran.“²¹

¹⁹BUREŠ, Oldřich, NEDVĚDICKÁ, Vendula, 2011

²⁰str. 8 CILLIERS, Jakkie & Mason, Peggy (Eds). Peace, profit or plunder?: The privatisation of security in war-torn African societies. Johannesburg: Institute for Security Studies, 1999. ISBN 13: 9780620238342

²¹str. 14 KARAFFA, Vladimír. Příručka vojáka AČR. Vydání druhé. Vyškov: Správa doktrín ŘeVD, 2007 [online] https://www.diverzanti.cz/documents/13_download/ostatni/prirucka_vojaka_2007.pdf

Mezinárodní právo zná několik definic žoldnéřství, v rámci tří významných dokumentů, které z hlediska mezinárodního práva žoldnéřství pokrývají. Další jsou pak obsaženy v zákonech některých států, které z různých důvodů žoldnéřství řeší na národní úrovni (např. Jihoafrická republika). První definici žoldnéřství poskytuje Článek 47 I. *Dodatkového protokolu k Ženevským úmluvám* z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů. Definice zní:

„Článek 47. Žoldnéři 1. Žoldněř nemá právo na status kombatanta nebo v případě zajetí válečného zajatce. 2. Žoldněř je jakákoliv osoba, která: (a) je účelově rekrutována v místě bojů nebo v zahraničí za účelem účasti v konfliktu; (b) účastní se přímo bojů; (c) je motivována k účasti v bojích především z touhy o vlastní obohacení a je jim Stranou účastníci se konfliktu přislíbena materiální kompenzace výrazně převyšující plat osob majících odpovídající hodnost a zaměření v armádě Strany; (d) není občanem Stran účastníci se konfliktu ani obyvatel teritoria pod kontrolou Strany účastníci se konfliktu; (e) není příslušníkem ozbrojených sil Strany účastníci se konfliktu; a (f) nebyla vyslána Státem, který se konfliktu neúčastní v rámci své oficiální 21 služby jako člen ozbrojených sil.“²²

Problém je, že tato definice žoldnéřství je kumulativní- což znamená, že aby mohla být tato definice uplatněna a bylo dle ní možno identifikovat žoldněře (z legální stránky věci), musí být splněny všechny body této definice. Vzhledem k šíři aktivit, které žoldněřské jednotky mohou provádět, je tato definice příliš úzká, k čemuž je znám i výrok právního experta z této oblasti Geofryho Besta, že „každý žoldněř, který sebe není schopen vyloučit z této definice, si zaslouží být zastřelen – a jeho právník s ním“.²³ Vzhledem k této skutečnosti, která snadno umožňovala obejít tuto definici a najmout různým státům žoldněře pro své potřeby aniž by porušily mezinárodní právo, bylo vytvořeno několik dalších definic žoldněřství.

V roce 1979 byla Organizací Africké Jednoty (OAJ) schválena další definice žoldněřství, tentokrát coby součást „*Konvence pro eliminaci žoldněřství v Africe*“ . *Podle této definice*

²²ONDŘEJ, J., POTOČNÝ, M. *Obecné mezinárodní právo v dokumentech*. Vydání třetí. 2010. Praha: C.H.Beck, ISBN 978-80-7400-330-1

²³str. 90 BUREŠ, Oldřich. *Jak regulovat soukromé vojenské společnosti?*. *Mezinárodní vztahy*, 2009. [online] Vol 44 No 4 (2009): Nestátní aktéři. Dostupné z <https://mv.iir.cz/article/view/349>

„ je žoldněrem každý, kdo není občanem státu, proti němuž jsou jeho činy vedeny, a kdo je zaměstnaný, najatý anebo vědomě spojený s osobou, skupinou nebo organizací, jejímž cílem je:

- a) svrhnout silou zbraní nebo jakýmkoli jinými prostředky vládu daného člena Organizace africké jednoty,
- b) podkopávat nezávislost, územní celistvost či normální fungování institucí daného státu,
- c) blokovat jakýmkoli prostředky aktivity kteréhokoli národněosvobozenického hnutí uznaného Organizací africké jednoty.“²⁴

Podle Konvence pro eliminaci žoldněrství ovšem lze definovat žoldněře nejen jako jednotlivce, ale žoldněrství se mohou dopouštět i celé organizace a státy. Konvence stanoví:

„Zločinu žoldněrství se dopustí jedinec, skupina či asociace, zástupce Státu či Stát samotný, který za účelem ozbrojeného boje proti právu národů na sebeurčení či proti územní celistvosti jiného Státu: a) Ukryje, zorganizuje, financuje, napomůže, vyzbrojí, vycvičí, podpoří, nebo jakýmkoliv způsobem zaměstná skupinu žoldněřů. b) Vstoupí, nebo se pokusí vstoupit do takovéto skupiny. c) Dovolí, aby k činnostem podle písmene a) docházelo na jeho území, či na jiném území pod jeho kontrolou, anebo umožní přechod, přejezd, či jinou operaci výše zmíněných skupin.“²⁵

Tato konvence, na rozdíl od předcházejícího Článku 47 I. *Dodatkového protokolu k Ženevským úmluvám*, ovšem nejenom zavádí definici žoldněrství, ale její součástí je krom jasně definice i odsouzení těchto aktivit. Zatímco dle Dodatkového protokolu žoldněři pouze ztrácí nárok na status kombatanta či válečného zajatce, tak podle Konvence by žoldněři měli být trestáni nejpřísnějšími tresty včetně trestů smrti. Zároveň Konvence ukládá státům vzájemnou pomoc v boji proti žoldněrství, trestání žoldněřů na jejich území etc.²⁶

²⁴str. 89 BUREŠ, Oldřich, 2009

²⁵str 1-2 OAU Convention for the Elimination of Mercenarism in Africa, Libreville, 1977, Dostupné na: www.icrc.org/ihl/INTRO/485?OpenDocument

²⁶str. 3 OAU Convention for the Elimination of Mercenarism in Africa, 1977

Celá Konvence a její definice vznikla na Africkém kontinentu, na který se tato práce zaměřuje a mohla by se tak zdát ideálním základem pro definici žoldnéře, ovšem ve skutečnosti tomu tak není. Celá koncepce a definice je poplatná době svého vzniku, vychází z reality doby dekolonizačních osvobozeneckých bojů a je jasným způsobem politicky motivována - jako žoldnéři jsou definováni ti, kteří se pokoušejí jakýmkoliv (byť neozbrojeným způsobem) svrhnout vládu člena OAJ, nebo naopak se jakýmkoliv (byť neozbrojeným způsobem) blokují aktivity národněosvobozeneckých hnutí uznané OAJ. Tato definice tak určuje žoldnéře politickým způsobem - ti kteří by bojovali na straně národněosvobozeneckého hnutí podporovaného OAJ, nebo se naopak snažili potlačit podobné hnutí, jež by operovalo bez podpory OAJ (která v té době nezahrnoval všechny státy Afrického kontinentu) by se podle této definice žoldněřstvím neprovinili, ač by se mohlo jednat o stejně jednající nájemné bojovníky.

Dalším problémem je šíře této definice. Je totiž podstatně širší, než původní definice z Článku 47 I. *Dodatkového protokolu k Ženevským úmluvám*, ale pro účely této práce je značně nepraktická. Svou šíří totiž v podstatě může legislativně zahrnovat žoldnéře v rámci vnímání této práce (tj. minimálně coby ozbrojené, ekonomicky motivované – tj. najaté - bojovníky z cizích zemí), ale i mnohé další skupiny, dokonce i neozbrojené. Pro účely této definice je důležité, zda je člověk z jiného státu a zda se organizace, pro kterou pracuje, snaží jakýmkoliv (byť neozbrojeným způsobem) svrhnout vládu člena OAJ - což může zahrnovat širokou škálu aktivit. V podstatě by podle této definice mohl být stíhán téměř kdokoliv, od operativců tajných služeb až po organizátory nenásilných protestů. Stejnou volnost výkladu poskytuje bod o blokaci národněosvobozeneckých hnutí. Navíc podle této definice jsou žoldnéři nejen ti, kdo jsou zaměstnání či najati k provedení nějaké akce, ale i ti, kteří jsou se skupinou „vědomě spojení“- což je definice, kterou lze vykládat velmi volně. Definice dále zahrnuje i státy a skupiny a další útvary, což může být v jistém smyslu užitečné např. při definici PMC, ale zahrnuje i entity, které do této práce nezapadají (např. táty).

Třetí základní právní úpravou definující žoldněřství z mezinárodního hlediska je *Mezinárodní konvence o boji proti najímání, využívání, financování a výcviku žoldněřů* z roku 1989, která vychází z článku 47 I. *Dodatkového protokolu k Ženevským úmluvám*, ale má mnohem širší definici žoldněřství. Podle této definice je žoldněřem nejen člověk, který splňoval zatím platná

kritéria a) až e) z článku 47 Dodatkového protokolu, která jsou v této konvenci beze změny zahrnuta²⁷, ale také

„ten, který v každé jiné situaci:

- a) je speciálně rekrutovaný lokálně nebo v zahraničí k účelu účasti ve smluveném aktu násilí zaměřeném na:
 - I. svržení vlády nebo jiné podryvání ústavního pořádku státu, nebo
 - II. podryvání územní celistvosti státu;
- b) je motivovaný účastnit se této činnosti zejména touhou po významném soukromém zisku a je pobízený slibem nebo vyplacením materiální náhrady;
- c) není ani občanem, ani obyvatelem státu, proti němuž je takový akt zaměřen;
- d) nebyl vyslán žádným Státem v rámci oficiálních služebních povinností; a
- e) není členem ozbrojených sil státu, na jehož teritoriu je akt podniknut“²⁸

Tato definice má mnohé přednosti. Je rozšířen okruh osob, které jsou touto definicí postiženy. Nemusí se již jednat o osoby přímo zapojené do bojové činnosti, ale mohou tak být označeny osoby vykonávající další činnosti spojené s vedením války, kupříkladu poskytování výcviku vlastním ozbrojeným silám daného státu, zajišťování logistiky, dodávek materiálu ze zahraničí, případně různých dalších týlových služeb. Tímto může být pokryt kupříkladu rozsah služeb dnešních PMC, ale také třeba nájemných pilotů, kteří letecky dopravovali materiál do Biafry v rámci Nigerijské války o nezávislost. Pro definici také není důležitá výše odměn vyplácená žoldněrům, pouze to, že nějakou odměnu za své služby dostávají. To z praktického hlediska může značně usnadnit označení někoho za žoldněře, neboť na rozdíl od předchozí definice není potřeba dokazovat, že jeho odměna je nepřiměřená vůči odměně vojáků vlastních ozbrojených složek státu v konfliktu (což mohlo být značně ztíženo už jen tím, že pravděpodobně se stát, který se chce vyhnout problémům spojeným s nařčení z používání žoldněrů, nebude šířit o jejich odměně a o odměně vyplácené vlastním jednotkám). Rozdílem oproti definici žoldněřství, kterou používá *Konvence pro eliminaci žoldněřství v Africe*, je politická neutrálnost

²⁷str. 90 BUREŠ, Oldřich, 2009

²⁸International Convention against the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries. 72nd plenary meeting, 4 December 1989. dostupné na: <http://www.un.org/documents/ga/res/44/a44r034.htm>

této definice, žoldněřství už není definováno podle toho, na jaké straně konfliktu nájemní bojovníci stojí, podle této konvence už nemají možnost si bojovníky najmout ani státy, které se účastní konfliktu. Africké státy, které sice původně byly jedněmi z největších podporovatelů mezinárodní regulace žoldněřství, neměly ve výsledku velký důvod se k ní přidávat - na rozdíl od předchozí úmluvy OAJ pro ně nebyla výhodná. Ratifikovalo ji tak pouze menší množství afrických států²⁹.

Státní zákony o žoldněřství

Pokud se nebudeme držet přímo právních definic mezinárodních smluv, pak by se dala definovat tři široce uznávaná kritéria, která jdou použít pro definici žoldněřů:

- 1) Jsou cizí danému konfliktu (nejsou tedy občany bojujícího státu či států).
- 2) Jsou primárně motivováni touhou po soukromém zisku.
- 3) Účastní se přímo bojů.³⁰
- 4) Nejsou přímo členy ozbrojených sil státu, za který bojují.

Dobrovolníci

Jedním z problémů je odlišit žoldněře, bojující za peníze, od různých forem dobrovolníků ze zahraničí, kteří se účastní konfliktu a jsou součástí ozbrojených sil jedné strany, popř. se přímo „se zbraní v ruce“ zúčastní bojových akcí. Tito dobrovolníci nejsou vedeni „touhou po zisku“ ale „ideologií“, sympatiemi k jedné z válčících stran, touhou po dobrodružství a dalšími motivy. Ve dvacátém století známe množství dobrovolnických skupin bojujících z přesvědčení v „cizím“ konfliktu, z těch nejznámějších můžeme uvést např. Interbrigadisty na straně levicové vlády v době občanské války ve Španělsku, nebo naopak zahraniční divize SS (Charlemagne, Nordland, Viking, Wallonie etc). V historii afrických válek po roce 1945 můžeme najít dva výrazné a známé příklady takovýchto jednotek, první z nich jsou dobrovolníci bojující

²⁹srt. 36 CILLIERS, Jakkie & Mason, Peggy (Eds), 1999

³⁰str. 88 BUREŠ, Oldřich, 2009

v Rhodesii na straně rhodéských vládních sil. Rhodéská armáda do svých řad nabírala dobrovolníky ze zahraničí, obvykle bývalé americké, britské, australské či novozélandské vojáky se zkušenostmi z války ve Vietnamu, ale i mnohé další. Tito dobrovolníci byli obvykle členy jednotky Rhodesian Light Infantry (čistě bělošská jednotka v rámci Rhodéských ozbrojených sil), popř. byli členy krátkou dobu existující 7. Independent Company – frankofonní jednotky v rámci Rhodesian Regiment. Druhým známým příkladem je 32. (Buffalo) batalion v rámci Jihoafrických sil sebeobrany. Tato jednotka byla vytvořena z Angolanů, bývalých členů hnutí FNLA, kteří po vítězství opoziční MPLA v rámci Angolské války za nezávislost v roce 1975 emigrovali do Jižní Afriky. Ovšem dá se najít množství dalších příkladů, kupříkladu Carl Gustav von Rosen, letecký dobrovolník, který v rámci Nigerijské občanské války pomohl sestavit Biafře vojenské letectvo a mnozí další.

31

Přestože jsou dobrovolníci často směřováni s žoldněři, jedná se o jiný fenomén a pro potřeby této práce jsou od nájemných bojovníků odděleni a jejich zapojení nebude reflektováno ve výsledných statistikách.

Je tomu tak z několika důvodů: jedním z hlavních jsou jejich odlišné motivy pro účast v boji, které mohou vést odlišným zájmům na průběhu či výsledku konfliktu (např. dobrovolníci účastníci se konfliktu z důvodu nenávisti vůči určitému etniku budou pravděpodobně způsobovat jiné ztráty na životech, než nájemní bojovníci vedení čistě ekonomickými motivy etc). Dalším důvodem je, že zatímco v případě čistě nájemných jednotek by se (alespoň teoreticky) mělo jednat o obchodní vztah, kde najímatel „kupuje“ jistý produkt ve formě vojenské pomoci na základě ekonomického zvážení, může posoudit jeho kvalitu a použít peníze na získání této požadované kvality (např. ve formě organizovanosti skupiny jež tuto pomoc poskytuje, kvality personálu a poskytovaných služeb etc.) a sám si dopředu určuje, jakého „dodavatele“ si najme (např. kterého žoldněře či soukromou vojenskou společnost), tak u dobrovolníků musí spoléhat na to, zda, v jakém množství a v jaké „kvalitě“ se mu podobné pomoci dostane a má jen omezené možnosti, jak tuto skutečnost ovlivnit. Toto rozdělení je samozřejmě spíše teoretické pro potřeby této práce pro porovnávání skutečností ve větším

³¹ŠAFAŘÍK, Jan. Létající hrabě Carl-Gustav Ericsson von Rosen. Magnetpress, Bratislava. [online] Hobby historie 4, 2010. Dostupné na: <http://aces.safarikovi.org/hobby.historie/Jan.Safarik-Letajici.hrabe.Carl-Gustav.Ericsson.von.Rosen.pdf>

měřítka, historie zná samozřejmě případy jak velmi neprofesionálních nájemných jednotek, tak zahraničních dobrovolnických sborů s vysokou kvalitou a organizovaností i možností „vybrat si je dopředu“ ze strany státu za který bojovali. Jak již ovšem bylo řečeno, jedná se o jiný fenomén za hranicemi této práce.

Ačkoliv jsou vojenští dobrovolníci vedeni jiným cílem než žoldnéři, není jednoduché vymezit jasné odlišení. Pokud se budeme soustředit na základní definici žoldněřství z Článku 47 I. Dodatkového protokolu k Ženevským úmluvám, pak tito dobrovolníci jdou odlišit podle dvou bodů: totiž c) finanční motivace a e) příslušníky ozbrojených sil. K zjištění bodu c) by bylo nutné znát mzdy vyplácené těmto dobrovolníkům a zároveň i výši mezd vyplácenou běžným příslušníkům ozbrojených sil³². Pokud není známa výše vyplácených odměn, pak je možné použít k rozlišení bod e), tj. pokud jsou tito dobrovolníci např. přímo členy ozbrojených sil. Podle tohoto dělení by pak kupříkladu výše zmínění dobrovolníci z Rhodesie či 32. Buffalo batalion nebyli bráni jakožto žoldnéři, neboť se válečných akcí účastnili jako součást pravidelných jednotek armád jedné ze zúčastněných stran konfliktu. Podle definice OAJ by různí dobrovolníci byli žoldnéři, pokud bojují na straně bez podpory OAJ, bez ohledu na výši jejich platu či zařazení do místních ozbrojených složek, naopak v případě boje na straně podporované OAJ se bez ohledu na stejná kritéria z definice žoldněřství vymykají. Tímto by se členové kupříkladu výše zmíněné jednotky bojující na straně Rhodesie či JAR počítali coby žoldnéři, neboť ani Rhodesie, ani JAR nebyli v době válek, ve kterých tyto jednotky byly použity, členy OAJ, naopak OAJ podporovala jejich nepřátele.

Soukromé vojenské společnosti

Soukromé vojenské společnosti jsou, jak už ostatně z názvu vyplývá, soukromé (tj. nestátní) společnosti (obvykle ve smyslu obchodu, tedy jsou zaměřeny na zisk), poskytující služby charakteru, který odpovídá rozsahu činností prováděných obvykle státními vojenskými či policejními složkami, ale většinou v menším měřítku³³- a samozřejmě za poplatek. Často se

³² str. 707-708 ARIELLI, N. When are foreign volunteers useful? Israel's transnational soldiers in the war of 1948 re-examined. University of Leeds, School of history. [online] Journal of Military History, 78 (2), 2014. Dostupné na: <http://eprints.whiterose.ac.uk/79021/7/arielli1.pdf>

³³ KULÍŠEK, Jaroslav, Soukromé vojenské společnosti (Nový faktor společného operačního prostředí), Vojenské rozhledy, 2011, roč. 20 (52), č. 2, s. 71–96, ISSN 1210-3292

rozvoj těchto společností datuje do devadesátých let, do dob kdy vznikly či se proslavily společnosti jako Executive Outcomes či MPRI, ovšem jejich historie je starší. Počátky PMC můžeme sledovat u společností jako Stirlingova Watchguard International, která poskytovala ochranu arabským šejkům, i když pravděpodobně by se dalo hovořit i o návaznost na další, starší organizace, např. na slavnou detektivní agenturu Pinkerton (Pinkerton's National Detective Agency). Tato detektivní organizace, zrozená v devatenáctém století ve Spojených státech, poskytovala jak běžné „detektivní“ služby (pátrání, ochrana), ale i další, které by dnes spadaly do působnosti PMC- spolupráce s státními složkami při pátrání po zločincích a jejich zatýkání, ochrana důležitých zakázek, klíčových podniků infrastruktury (doly, železnice) kupříkladu i proti sabotážím, během americké Občanské války pak její agenti prováděli špionáž ve prospěch Severu a zároveň byli pověřeni ochranou prezidenta Lincolna³⁴. Stejně jako dnešní PMC i Pinkertoni byli ve své době kontroverzní - součástí ochrany továren byla nejen „běžná“ strážní služba, ale Pinkertoni byli najímání proti dělníkům, sloužili jako ochrana proti stávkám, „rozbíječi stávek“, ochranka stávkokazů etc. Na začátku devadesátých let devatenáctého století „síla“ agentury Pinkerton činila 2000 aktivních agentů a 30 000 záložníků, což dokonce vedlo k jejímu zákazu ve státě Ohio, s odůvodněním, že by mohla být najata jako „soukromá armáda“ či milice.³⁵

V době Studené války se začaly objevovat různé společnosti mající blízko k dnešním soukromým vojenským společnostem. V roce 1965 David Stirling (bývalý zakladatel speciálních jednotek SAS) a John Woodhouse zakládají v Británii společnost Watchguard International, jež později získala zakázky v Jemenu, Zambii, Sierra Leone, státech zálivu, kde poskytovala vojenský výcvik a rady.³⁶ Další v té době založené společnosti byly Control Risk Group či dodnes existující Saladin Security.

Velký rozkvět soukromých společností přinesla 90. léta. Je mnoho různých důvodů, proč k tomuto došlo, po skončení Studené války nastalo výrazné snížení rozpočtů na obranu i omezení počtů armádních příslušníků, jak v Západním, tak i Východním bloku (ale např. po pádu apartheidu i v Jihoafrické republice), což vedlo k tomu, že se na trhu objevilo velkému

³⁴WEISER, Kathy. Pinkerton Detective Agency – For 150 Years. [online] Legends of America, 2017. Dostupné na: <http://www.legendsofamerica.com/we-pinkertons.html>
Pinkerton. [online] Publikováno, 2018. [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.pinkerton.com/about-us/history/>

³⁵Pinkerton. [online] Publikováno, 2018. [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.pinkerton.com/about-us/history/>

³⁶str. 88-89 KEMP, Anthony. The SAS: Savage Wars of Peace: 1947 to the Present. John Murray Pubs Ltd, 1994. ISBN-13: 978-0719550447

množství dobře vycvičených osob, včetně dřívějších příslušníků speciálních jednotek. Podle některých zdrojů se jednalo až o 6 milionů dřívějších vojáků.³⁷ Zároveň s tím docházelo k nižšímu nasazování armád v zahraničí, otevřel se prostor pro najímatelné PMC. V té době se objevují dodnes výrazné společnosti jako Lordan Levan, G4S, MPRI, Vinnel. V devadesátých letech také dvě firmy ukázaly, jak velký potenciál může mít jejich nasazení v konfliktu, byť každá jiným způsobem. Jihoafrická Executive outcomes v Angole cvičila vládní jednotky v boji proti hnutí UNITAS a později bojovala za vládu proti povstalcům v Sierra Leone, kde jistou dobu dokázali její operativci v podstatě sami o sobě bránit hlavní město proti opakovaným útokům povstalců. Druhou firmou byla MPRI, která v polovině devadesátých let vedla výcvik armád a důstojnického sboru Chorvatska a BiH. MPRI je tak podezřívána z naplánování a přípravy Operace Bouře (Operacia Oluja) z roku 1995, kdy Chorvatská HVO ve spolupráci s bosenskou ARBiH zaútočila na Republiku Srbská Krajina a za deset dní ji z velké části dobyla. Tato bitva nesla jasné znaky západní vojenské taktiky a plánování, díky čemuž je spojována právě s firmou MPRI, která zaměstnává tisíce bývalých amerických vojenských důstojníků.³⁸

Kromě výše zmíněné mezinárodní legislativy, která zakazuje žoldněrství na světové úrovni, je žoldněrství také v některých státech zakázáno i v rámci národních zákonů - obvykle je zakázáno se žoldněrem stát, či žoldněře verbovat.³⁹ Ovšem kupříkladu v České republice žoldněrství trestné není, je zakázána pouze služba ve vojsku či ozbrojených silách cizího státu (je otázkou, zda je možné kvalifikovat žoldněře jako člena cizího vojska. Z logiky věci nikoliv, protože pak by byl řádným členem armády a nikoliv žoldněrem), případně služba v nepřátelských ozbrojených silách či jakákoliv podpora nepřítele, žoldněrství samo trestné není.⁴⁰

Pravděpodobně největší rozkvět a nejvyšší pozornost si PMC získali v rámci spojenecké správy Iráku a Afghánistánu. V Iráku působilo značné množství společností, nejznámější z nich jsou Blackwaer, Aegis, Defence Services, Titan Corp etc. Celkově se jednalo o 100 000 kontraktorů

³⁷str. 9 SINGER, P. W. 2002

³⁸str. 98-99 DUNIGAN, Molly (2011). Victory for Hire: Private Security Companies' Impact on Military Effectiveness. Palo Alto, California: Stanford University Press. ISBN 978-0-8047-7459-8

³⁹str. 93 BUREŠ, Oldřich, 2009

⁴⁰ČESKO. Zákon č. 40, Trestní zákoník 40/2009 Sb., ze dne 8.1.2009. Hlava IX TRESTNÉ ČINY PROTI ČESKÉ REPUBLICE, CIZÍMU STÁTU A MEZINÁRODNÍ ORGANIZACI. Díl 3. Trestné činy proti obraně státu. § 322 Porušení osobní a věcné povinnosti pro obranu státu. Dostupné na: <http://zakony.centrum.cz/trestni-zakonik/cast-2-hlava-9-dil-3-paragraf-322?full=1>

v roce 2009-⁴¹ dohromady druhý největší „kontingent zahraničních“ vojsk po USA, přičemž díky zákonu americké správy (Coalition Provisional Authority Order 17⁴²) mimo jurisdikci irácké vlády. Tyto společnosti byly používány pro širokou škálu služeb- od poskytování ochrany důležitým osobám, konvojům až po „lov“ na důležité činitele Saddámovy vlády neb správy věznice Abu Ghraib.⁴³ Ovšem soukromé vojenské společnosti jsou v dnešní době zapojeny nejen v době války. Naopak se stává trendem, že jsou najímány stále větší míře státy a armádami po celém světě. Kupříkladu Spojené státy používají soukromé vojenské společnosti k široké škále činností včetně obsluhy zařízení v Cheyenne mountain, Britské armádě zajišťují přepravu jejích tankových jednotek a údržbu leteckých sil,⁴⁴ NATO využívalo služby společnosti Volga-Dněpr k přepravě nákladů na mise.⁴⁵

Rozsah služeb poskytovaných různými PMC je velmi široký, může sahát od ochrany klíčových objektů či důležitých osob, přes logistiku a dopravu materiálu, provoz vojenských táborů, údržbu vybavení, až po výcvik jednotek, špionáž nebo v některých případech dokonce přímé zapojení se do boje. Důvodů k nájmu soukromých vojenských společností je celá řada - umožňují i menším státům získat specialisty v oblastech, které dříve byly přístupné jen velmocím (především v oblasti pokročilých technologií), mohou krátkodobě plnit úkoly, na které v dané oblasti nemá armáda kapacitu, celkově umožňují snížit náklady tím, že není nutné udržovat dlouhodobě některé schopnosti (především v pomocných rolích- doprava, rekonstrukce, etc.)⁴⁶ V některých případech mohou soukromé společnosti také nahradit vládní síly tam, kde by jejich nasazení bylo politicky problematické- příkladem může být ruská Wagner group.

Vzhledem k velkému rozsahu rolí, jež soukromé vojenské společnosti plní jsou podle různých kritérií děleny do několika kategorií. Jedno ze základních dělení (alespoň v anglosaském světě,

⁴¹MERLE, Renae, Census Counts 100,000 Contractors in Iraq. Washington Post, 2006. [online] Publikováno, 5. 12. 2006. [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/12/04/AR2006120401311.html?noredirect=on>

⁴²COALITION PROVISIONAL AUTHORITY ORDER NUMBER 17 [online] 26.6.2003 Dostupné na: https://www.usace.army.mil/Portals/2/docs/COALITION_PROVISIONAL.pdf

⁴³CHATTERJEE, Pratap; THOMPSON A. C. Private Contractors and Torture at Abu Ghraib, Iraq [online] 7.5.2004 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://corpwatch.org/article/private-contractors-and-torture-abu-ghraib-iraq>

⁴⁴srt. 5-12 SINGER, P. W., 2002

⁴⁵LIVINGSTON, Caryn. Volga-Dnepr to exit An-124 NATO charter agreement [online] 18.4.2018 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://aircargoworld.com/allposts/volga-dnepr-to-exit-an-124-nato-charter-agreement/>

⁴⁶str. 196 AXELROD, Alan. Mercenaries: A Guide to Private Armies and Private Military Companies. CQ Press, 2014. ISBN-13: 978-1608712489

kde se většinou hovoří o PSMC- Private security military companies) je dělení na Soukromé vojenské společnosti (Private military companies) poskytující služby vojenského charakteru, například vedení výcviku či přímou účast v boji) a Soukromé bezpečnostní organizace (Private security companies) které pomáhají především v boji proti zločinu, ale poskytují i ochranu osob i majetku- v některých případech i v bojových zónách ⁴⁷. Vzhledem k tomu, že tato práce se zaměřuje především na soukromé vojenské společnosti, tak bude využíváno takzvané dělení „hrotu kopí“ podle P.W.Singera.⁴⁸ Toto dělení se odvíjí od toho, jaké služby soukromé vojenské společnosti poskytují a jak jsou vzdáleny od přímého zapojení do boje, pro což využívá připodobnění ke kopí.

Nejblíže hrotu kopí jsou vojenští poskytovatelé (military providers) - tyto společnosti mají nejblíže k přímému konfliktu, tvoří opravdový „hrot kopí“. V některých případech jsou zapojeny přímo do boje s nepřítelem, nebo působí jako "zesilovač síly" (force multiplier), tedy svými službami zvyšují efektivitu stávajících vojenských sil. Takovým službami může být přímo velení jednotkám strany, kterou podporují, zajišťování vojenský průzkumu, řízení palby, koordinace jednotek atd. Soukromé vojenské společnosti z této kategorie jsou například Executive Outcomes nebo Sandline International. Další kategorií, vzdálenější od boje, tvoří společnosti zaměřující se na vojenské poradenství (military consulting). Tyto společnosti poskytují buď výcvik vojenských jednotek nebo expertízu situace a rady s jejím řešením, vypracovávají plány a taktiky. Příkladem těchto společností může být MPRi, Izraelská Levidan nebo třeba Draken International, jejíž letouny slouží v roli „nepřítel“ pro výcvik amerického letectva. V dnešní době jsou tyto firmy najímány nejen vojenskými společnostmi, ale často i jinými soukromým nebo státními organizacemi působící v nebezpečných oblastech- kupříkladu kvůli výcvikům přežití, chování v případě zajetí nebo školení v odminování či ochraně proti výbušným zařízením. Poslední kategorií jsou firmy poskytující služby vojenská podpora (military support)- tyto společnosti se nepodílejí na boji, ale poskytují logistickou a technickou podporu, dopravu materiálu, opravu vybavení, tedy věci klíčové pro vedení moderního konfliktu. Příkladem

⁴⁷BUREŠ, Oldřich, NEDVĚDICKÁ, Vendula, 2011

⁴⁸str. 186-200 SINGER, P. W., 2002

takovéto společnosti může být třeba firma Haliburton, známá svým dlouhodobým spojením s americkými ozbrojenými silami.⁴⁹

Vzhledem k tomu, že mnoho soukromých vojenských společností pokrývá více nebo všechny kategorie, tak případné hodnocení činnosti se nebude řídit tím, jak je kategorizována daná společnost, ale bude se zaměřovat na to, jakou roli hrála v konkrétním konfliktu.

Zvláštní skutečností je, že přes dobu, jež soukromé vojenské společnosti fungují a jakého významu dosáhly, neexistuje žádný specifický mezinárodní zákon, který by jejich činnost upravoval, jejich pozice svým způsobem nejistá. Teoreticky vzato by se podle některých dalo zapojení soukromých vojenských společností zařadit pod již přijaté mezinárodní zákony proti žoldněřství. Tímto způsobem ovšem není postupováno (což vzhledem k šíři jejich využívání ze strany států celkem pochopitelné), ale i určení jestli jsou nebo nejsou členové soukromých vojenských společností žoldněři nebo ne, by byla vzhledem k rozmanitosti těchto společností i jimi poskytovaných služeb věc velmi složitá.

Soukromé vojenské společnosti typu vojenských poskytovatelů, zapojené přímo do konfliktu, s ikonickým příkladem Executive Outcome v Sierra Leone, celkem jednoznačně splňují základní definici žoldněřství Článku 47 I. *Dodatkového protokolu k Ženevským úmluvám*, neboť jejich členové většinou nejsou občany daného státu, jsou zapojeni přímo do boje a jsou motivovány ziskem.. Ovšem společnosti poskytující služby vojenského poradenství, které do přímého boje zapojeny nejsou, už není (díky nutnosti splnění všech podmínek) možné takto označit. *Konvence pro eliminaci žoldněřství v Africe* také moc dobrým pramenem není, neboť je silně poplatná době a řeší pouze akce, zaměřené proti vládám států OAJ. Naproti tomu pokud je jakákoliv firma najata vládou OAJ, nespadá pod tuto konvenci. Poslední *Mezinárodní konvence o boji proti najímání, využívání, financování a výcviku žoldněřů* rozšiřuje možnosti Dodatkového protokolu k Ženevským úmluvám, ovšem zde je zapojení do konfliktu rozšířeno bodem „ten, který v každé jiné situaci: je speciálně rekrutovaný lokálně nebo v zahraničí k účelu účasti ve smluveném aktu násilí zaměřeném na: svržení vlády nebo jiné podryvání ústavního pořádku státu, nebo podryvání územní celistvosti státu“ což by se dalo použít na soukromé vojenské společnosti operující proti státu, nikoliv však k regulaci společností najímaných přímo vládami.⁵⁰

⁴⁹VISINGR, Lukáš. Soukromé vojenské společnosti: nepostradatelná podpora [online] 2.7.2007 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: http://www.natoaktual.cz/soukrome-vojenske-spolecnosti-nepostradatelna-podpora-pkc-/na_analyzy.aspx?c=A070702_123942_na_analyzy_m02

⁵⁰str. 88 BUREŠ, Oldřich, 2009

Celkově se ovšem nedá předpokládat, že se státy budou chtít zbavit účinné podpory, kterou jim soukromé vojenské společnosti poskytují, tím, že by přijali zákony, jež by je definitivně zakázaly, například na základě více uvedených konvencí. Přesto se hledá způsob, jak soukromé vojenské společnosti regulovat. V současnosti je významným pokusem tzv. Dokument z Montreux z roku 2008. Tehdy na základě iniciativy Mezinárodního výboru červeného kříže Švýcarsko, společně s dalšími státy, vypracovalo návrh, jak by měla být do budoucna řešena regulace soukromých vojenských společností. Dokument zahrnuje jak souhrn stávající regulace, tak i doporučení jak by se měly soukromé vojenské společnosti chovat a co se již osvědčilo, tzv. „good practises“⁵¹ Dokument není nijak právně závazný, jedná se spíše o doporučení a podklady pro případné budoucí návrhy zákonů. Dále je situace ohledně legislativy řešena jak ze strany Evropské Unie,⁵² tak i OSN a její „Pracovní skupiny pro používání žoldáků jako prostředku porušování lidských práv a zabraňování výkonu práva na sebeurčení“ ale ani jeden z návrhů zatím nebyl schválen v podobě mezinárodně uznaného zákona.⁵³

Zatím tedy není mezinárodní legislativa na řešení situace soukromých vojenských společností nebo není uplatňována, soukromé vojenské společnosti se tedy musí řídit hlavně národní legislativou. Poměrně propracované zákony v tomto směru mají především Spojené státy, jejichž legislativa v tomto směru je zaměřena především na to, jaké náležitosti musí soukromé vojenské společnosti splňovat pro získání licence, jaké služby mohou poskytovat svým zahraničním zákazníkům (což upravuje *Zákon o kontrole exportu zbraní (Arms Export Control Act of 1968 22 USC §§ 2778-96 /1994 & Supp. 1996/ – AECA*), případně jaká jurisdikce se na jejich příslušníky vztahuje.⁵⁴ Tento přístup je poměrně logický při rozsahu spolupráce mezi americkými ozbrojenými složkami a soukromými vojenskými společnostmi. Dalším státem s důkladně propracovaným zákonem o kontrole soukromých vojenských společností je Jihoafrická republika. Její zákon *Prohibition on Mercenary Activity and Prohibition and Regulation of Certain*

⁵¹ Dokument z Montreux, Červený kříž [online] 2008. Dostupné na: https://www.cervenykriz.eu/cz/nsmhp_svbs/Dokument-z-Montreux.pdf

⁵² Usnesení Evropského parlamentu ze dne 4. července 2017 o soukromých bezpečnostních společnostech [online] 4.7.2017 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2017-0289+0+DOC+XML+V0//CS>

⁵³ Working Group on the use of mercenaries as a means of violating human rights and impeding the exercise of the right of peoples to self-determination [online] The Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, Dostupné na: <https://www.ohchr.org/en/issues/mercenaries/wgmercenaries/pages/wgmercenariesindex.aspx>

⁵⁴ str. 92-95 BUREŠ, Oldřich, 2009

Activities in an Area of Armed Conflict Bill) řeší podmínky, za jakých může být udělena licence soukromé vojenské společnosti, jakých pravidel se tyto společnosti musí držet (např. není možné přímé bojové zapojení do konfliktu) a obsahuje i kontrolní mechanismus, jež má zajistit dodržování těchto podmínek. Tyto zákony jsou v případě Jižní afriky reakcí na masivní zapojení bývalých členů jihoafrické armády do místních vojenských společností a jejich angažovanost v zahraničních konfliktech.⁵⁵

Rozdíl žoldněřů vůči PMC

PMC jsou řádně registrované obchodní podniky, soupeřící o zakázky na volném trhu a otevřeně spolupracující s ostatními účastníky trhu. Vůči tradičním žoldněřům vystupují profesionálněji a poskytují širší nabídku služeb. Pouze v některých případech jsou jejich služby bojového charakteru, často naopak fungují coby podpůrné jednotky, zajišťují dopravu zásob vojskům, průzkum, logistiku, údržbu vybavení, provoz základen a další činnosti. V případě, že už se jedná o firmy poskytující i přímo „bojové“ služby pak by mělo jednat spíše o ochranu majetku, zajištění konvojů a další převážně strážní činnosti, nikoliv přímé zapojení ve formě útočných jednotek do bojové linie. Jako firmy jsou zakládány v souladu se zákony svých domovských zemí a většinou jsou o nich veřejně dostupné informace. Mají například vlastní webové stránky či tiskové mluvčí, informace o jejich činnosti lze najít v různých obchodních a dalších rejstřících (Corporate Warriors str. 7). Ve své práci by se měly držet zákonů, pracovat pouze pro legitimní vlády a případně pro organizace neporušující zákony.

Tradiční žoldněřské jednotky jsou většinou ad-hoc sestavené skupiny. Působí ilegálně (nebo pololegálně, kanceláře kde byli žoldněři najímáni byly v některých případech veřejně známé, např. v Rhodesii) na černém trhu, na kontrakty jsou žoldněři najímáni bez řádných, zákonem ošetřených smluv. Nedrží se zákonů, jsou ochotni zapojit se do pokusů o puč, spiknutí, pašování a dalších činností pochybného charakteru, jsou ochotni se nechat najmout jakoukoliv stranou, nejen uznanou vládou. Je možné je využít jak do boje, tak pro výcvik jednotek, nejsou obvykle najímáni pro logistické a podpůrné role.

⁵⁵str. 95-957BUREŠ, Oldřich, 2009

Celkově by se dalo říci, že soukromé vojenské společnosti odlišují od žoldnérů tři hlavní kritéria -strukturovat soukromých vojenských společností, rozsah služeb a jejich komplexnost, otevřenost a proklamovaná ochota soukromých vojenských společností držet se zákonů.

Celé toto rozdělení je ovšem obecné, spíše generalizující. Jak u soukromých vojenských společností, tak u tradičních žoldnérů je mnoho různých výjimek - ať již to byly v podstatě otevřeně a oficiálně působící žoldněřské náborové kanceláře (např. v Rhodesii) a inzeráty, tak naopak PMC, které jsou zapleteny do mezinárodního zločinu, či už jen „nedopatřením“ (např. kauza s pracovníky DynCorpu, zapletenými v Bosně do nucené prostituce), tak „přímo“ (např. společnosti jako cvičící mezinárodní zločince), nebo případ Wonga, kdy se Thomas Mann (zakladatel společností Executive Outcomes nebo Sandline International) pokusil o puč v Rovnickové Guinei v tradičním žoldněřském stylu.⁵⁶

Délka konfliktu:

Základem pro výzkum dopadu na délku konfliktu je článek *“Why Do Some Civil Wars Last So Much Longer Than Others?”* od ⁵⁷Fearona (2004), data pro výzkum byla také získána z jeho stránek , přičemž byly použity pouze ty občanské války, které se týkají sub-saharské Afriky.

Feronův výzkum se zabývá délkou občanských válek, rozebírá, jaké faktory vedou k prodlužování konfliktu, přičemž tyto faktory posléze vyčísluje. Přináší tak metodiku, která umožňuje porovnat vliv dalšího faktoru vůči faktorům předchozím. Proto jsem tuto metodiku zvolil k určení vlivu nájemných jednotek na konflikt. Samotný Fearonův výzkum vychází z matematického měření a využití teorie her, kdy na základě informací o době trvání konfliktů porovnává výsledky a průměrné doby konfliktu ve sledované skupině vůči sobě a statickými metodami zjišťuje relevantnost zkoumaných proměnných.

Fearon při svém výzkumu definoval několik kritérií pro určení toho, co je to občanská válka. Tato definice je, že 1) zahrnují boje mezi členy nebo ty jež se hlásí k) státním složkám či organizovaným nestátním skupinám, které se snaží buď převzít vládu, moc v regionu nebo

⁵⁶str. 10 MAROUF, Hasian Jr. The Simon Mann Trial, the Demise of the “Dogs of War,” and the Discursive Legitimation of “Humanitarian” Private Security Companies in Africa [online] Journal of International and Intercultural Communication, 4:4, 2011 [cit. 29.7.2018]
Dostupné na:
https://www.researchgate.net/publication/271757251_The_Simon_Mann_Trial_the_Demise_of_the_Dogs_of_War_and_the_Discursive_Legitimation_of_Humanitarian_Private_Security_Companies_in_Africa

⁵⁷FEARON, James D., 2004

násilně změnit vládní politiku, 2) v průběhu konfliktu bylo zabito nejméně 1000 lidí a roční průměr byl nejméně 100 lidí a 3) nejméně 100 mrtvých je na straně vlády (včetně civilistů napadených rebely) - což vylučuje jednostranné masakry⁵⁸ 4) pokud je jedna z hlavních stran konfliktu poražena nebo z nějakého důvodu vypadne z konfliktu, je v případě pokračování bojů konflikt brán jako nová válka. 5) Počátečním rokem je první, ve kterém zemřelo 100 lidí nebo ve kterém došlo k násilnostem následovanými sledem událostí, jež odpovídají předchozím kritériím. 6) Válka je brána za ukončenou v případě vojenského vítězství, všeobecné demobilizace, příměřím nebo mírovou smlouvou následovanou alespoň dva roky míru.⁵⁹

Ve výsledku tedy občanské války ve Fearonově pojetí obvykle znamenají konflikt mezi konkrétními skupinami a daná konkrétní občanská válka podle něj trvá tedy tak dlouho, dokud jedna ze stran z nějakého důvodu konflikt neukončí - například pokud je poražena, dojde k míru etc. Vzhledem k tomu, že pokud konflikt pouze „doutná“ a dochází k občasným propuknutím konfliktu, tak jej Fearon klasifikuje jako jednu občanskou válku, dochází tak ke stavu, kdy jím vytvořený seznam konfliktů nerozděluje na rozdíl od některých jiných přístupů války na jejich konkrétní fáze, ale bere je jako jednu dlouhou válku (kupříkladu občanská válka v Angole je často rozebírána alespoň na tři fáze- např. na období 1975-1990, 1992-1994 a 1998-2002, nebo alespoň na dvě. Ovšem dle Fearonova počítání se jedná o jeden dlouhý konflikt od roku 1975 do roku 2002). Tímto může dojít ke zkreslení, kdy je počítáno s menším množstvím delších konfliktů.

Fearon ve své práci dochází k několika proměnným, které podle něj ovlivňují dobu trvání občanské války. Jedná se o tyto proměnné:

1) Puče a lidové revoluce vedou ke kratším občanským válkám.

Jedním z výrazných prvků, který se uplatňuje u krátkých občanských válek, jsou vojenské puče nebo lidové revoluce, které zahrnují masové povstání a demonstrace v hlavním městě ve snaze svrhnout diktátorský režim. Konflikty zahrnující puč Fearon definuje jako občanské války mezi skupinami snažícími se získat kontrolu nad státem, které jsou vedeny jednotlivci, kteří byli předtím součástí státní vlády nebo ozbrojených sil. Jako lidové revoluce naopak Fearon označuje občanské války, které zahrnují masové demonstrace v hlavním městě, snažící se svrhnout vládnoucí režim.

⁵⁸str. 5 FEARON, James D., 2004

⁵⁹str. 7 FEARON, James D., 2004

Jak Fearon uvádí, tyto konflikty patří k těm nejkratším, mají medián trvání 2,1 roku a průměr 3 roky, zatímco konflikty, které nezahrnují puč ani revoluce mají medián trvání 9.4 a průměr 13.3 roku. (Fearon 2004, str 8-9)

2)Války po roce 1991 ve východní Evropě jsou spíše krátké

Fearon si všímá, že východoevropské občanské války, jež vypukly na území bývalého Sovětského svazu a Jugoslávie, jsou v průměru kratší, než je obecný průměr (medián 2.7 a průměr 3.9 roku, zatímco běžně je to 6.1 a 8.9 roku). Ovšem tato dynamika platí pouze pro Evropu, u jiných regionů Fearon nic takového nekonstatuje (naopak v Asii jsou občanské války delší), proto je tato dynamika pro účely této práce bezvýznamná. (Fearon 2004, str 9-10)

3)Války o oddělené území jsou spíš krátké

Fearon uvádí, že války o území, které je odděleno od hlavní části státu přírodní překážkou, například tím, že je za oceánem, pak tyto války jsou kratší. Jedná se o celkem přirozený jev, cena války vedené v zámoří je díky nutnosti dopravovat vše na značnou vzdálenost poměrně vysoká. Druhým důvodem je, že vzhledem k tomu, že v případě prohry v konfliktu není ohroženo centrální území státu, tak to může být problém pro získávání veřejné nebo mezinárodní podpory pro takovýto konflikt. Dříve byly takovéto války běžné jako dekolonizační konflikty, ty ovšem nejsou řazeny do kategorie občanských válek. Pokud by byly zahrnuty, bylo by jejich kratší trvání silným argumentem v prospěch této myšlenky. Ovšem v rámci občanských válek se podobné konflikty téměř nevyskytují.

4)Dynamika „synů země“ vede k delším občanským válkám.

„Syny země“ („son of soil“) nazývá Fearon situace, kdy ve státech s dominantním etnikem, které zde vládne, dochází tlaku populace tohoto etnika v jeho dosavadních tradičních regionech a tak část členů tohoto etnika migruje do méně zalidněných a rozvinutých částí země, obvykle periferií, často za podpory státu. Místní obyvatelé se ovšem tomuto migračnímu tlaku brání se zbraní v ruce, právě ty pak Fearon nazývá „syny země“. Další variantou je případ, kdy se „synové země“ brání monopolnímu těžení a vykořisťování nerostných zdrojů v jejich tradičních oblastech ze strany státu (Fearon 2004, str. 11 a 12). Příkladem podobných konfliktů na africkém kontinentě může být odpor jižních kmenů v Sudánu, i když jak autor sám uvádí, tento prvek se mnohem více objevuje v Asii. Jak Fearon uvádí, jedná se o jeden z dvou nejvýznamnějších faktorů prodlužujících konflikt, zatímco běžné občanské války mají medián a průměr délky konfliktu 6.1 a 8.9 roku, případy „synů země“ mají 27.2 a 39.1 let.

5) Cenný kontraband vede k delší občanské válce

Podle Fearona je produkce drahých věcí a jejich pašování z válkou zmítané země jedním z dvou nejvýraznějších faktorů (společně se „syny země“) určujících dlouhodobé občanské války. Materiálů přinášejících příjem, o které se může jednat je více, Fearon specificky uvádí kokain (konflikt v Columbiu), opium (Barma) a diamanty (války v Angole a Sierra Leone). Fearon uvádí, že zatímco běžné občanské války mají medián a průměr délky konfliktu 6.1 a 8.9 roku, tak u občanských válek se zapojením drahého zdroje je to 17 a 32 let. (Fearon 2004 str. 13). Tento problém není nijak neznámý, obvykle je popisován jako „samofinancující se konflikt“ a jako takový je již značně odborně rozebrán.

Tato skupina proměnných ovšem není teoreticky zdůvodněna, spíše se jedná o empirický výsledek výzkumu. Fearon si uvědomuje, že dynamiku a délku občanských válek ovlivňují i další faktory a proto jeho práce zahrnuje ověření i dalších, běžnějších kategorií (výslovně zmíněných coby „obvyklí podezřelí“), které testuje také, aby ověřil, případně rozporoval dříve zjištěné proměnné. Těmito kategoriemi jsou etnická heterogenita, příjem na hlavu, množství obyvatel, rozdíl, zda je o etnický konflikt nebo snahu o odtržení území, demokracie a počet ztrát v konfliktu.⁶⁰

Etnická heterogenita

Občanské války v etnicky roztržštěných státech mají podle výzkumu tendenci být delší než ty v etnicky jednotných státech, občas až o 40%. Není pak překvapením, že případy konfliktů v zemích s vysokou etnickou heterogenitou pak korelují se státy, které spadají do kategorie „synové země“.

Příjem na hlavu

Výzkum naznačuje, že výše příjmu na hlavu je jedna z proměnných, která vede spíše ke kratším konfliktům, ovšem nedá se prokázat přímý dopad vyššího příjmu na délku konfliktu. Ostatně, jedním z nejdelších konfliktů jsou Severoirské „Troubles“, které byly vedeny v jednom z nejbohatších států světa (otázkou vůči autorovi ovšem může být, zda délku tohoto konfliktu neovlivňovala nerovnost příjmů, kdy sice Severní Irsko patří coby součást Spojeného království k nejbohatším státům na světě, ovšem katolická populace trpěla značným sociálním rozdílem

⁶⁰str. 14-15 FEARON, James D., 2004

vůči anglikánům). Nicméně, tato proměnná podle Fearona může vysvětlovat kratší konflikty ve Východní Evropě, protože zapojené státy patřily k těm světově bohatším.

Množství obyvatel

Konflikty ve státech s vyšším množstvím obyvatel vedou k delším občanským válkám, podle Fearona dochází při rozdílech mezi nejméně zalidněnými státy a nejzalidněnějšími k nárůstu předpokládané délky občanské války z 8.1 roku na 16.3 let.

Etnický konflikt nebo odtržení území-

Feron ověřoval tradiční hypotézu, že etnické občanské války jsou o něco delší, než ty z ideologických důvodů, protože je těžší je vyřešit. Podle výsledků jsou etnické občanské války opravdu o něco málo delší. Zkusil také ověřit hypotézu, že jsou hůře řešitelné občanské války, ve kterých jde o odtržení části státu, než občanské války, ve kterých jde o ovládnutí celého státu. Dochází k výsledkům, že mimo východní Evropu tomu tak skutečně je a občanské války se snahou o odtržení jsou znatelně delší než běžné občanské války.

Demokracie

Feron zkoumal argument, že v případě demokratických států je jednodušší vyřešit občanskou válku, neboť demokracie mají nastavené mechanismy, které umožňují vyjednávání mezi znesvářenými skupinami a řešení jejich požadavků. Podle Feronova výzkumu se ovšem neprokázala souvztažnost mezi tím, zda v státě byla před občanskou válkou demokracie nebo ne a délkou následného konfliktu.

Počet ztrát.

Jedním z možných argumentů o délce občanských válek je, že čím vyšší ztráty, tím kratší bude doba konfliktu. Fearon toto potvrzuje s tím, že zatímco u konfliktů s ročními ztrátami zhruba 500 mužů je průměrná doba konfliktu 15.2 roku, u konfliktu s ročními ztrátami 39 000 mužů je to pouze 8.1 roku. Ovšem podle Fearona se tento efekt při započtení ostatních proměnných spíše ztrácí, ovšem koreluje s konflikty typu „synové půdy“, které mohou trvat poměrně dlouhou dobu za cenu relativně nízkých ztrát.

Poválečná obnova

Poválečná obnova byla poprvé výrazně řešena v době po Druhé světové válce, kdy bylo nutné obnovit konfliktem zdevastovanou Evropu a její hospodářství. Tehdy byl řešením Plán Evropské obnovy (tzv. Marshallův plán), kdy byly Evropě poskytnuty půjčky ve výši 12

miliard dolarů pro modernizaci a znovuvybudování hospodářství. Jednou z hlavních myšlenek plánu byla snaha zvýšením životní úrovně v Evropě předejít rozšíření komunismu.

Znovu se pozornost k tomuto tématu obrátila na začátku devadesátých let. V té době došlo v souvislosti s koncem Studené války k značnému nárůstu vnitrostátních konfliktů a ukázalo se, že stávající přístupy mezinárodního společenství k jejich řešení jsou nedostatečné. Zhruba v polovině zemí, kde se podařilo dosáhnout ukončení konfliktu, vypukla válka do pěti let znovu. V reakci na to tehdejší generální tajemník OSN Boutros Boutros Ghali v rámci „Agendy pro mír“ definoval peacebuilding neboli koncept postkonfliktního budování míru. Označil jej za

„nový koncept, jehož hlavním cílem je zabránit znovuvypuknutí ozbrojených konfliktů tím, že se snaží řešit hlavní ekonomické, sociální, kulturní a humanitární příčiny i následky konfliktu. Výsledkem by mělo být prostředí, které by nejen zabránilo opakování konfliktu, ale také zvýšilo důvěru a prospěch lidí a vedlo k trvalému míru a udržitelnému rozvoji“.⁶¹

Od poloviny devadesátých let se tak koncept peacebuildingu začal používat v rámci nově mírových misí OSN, kupříkladu v Mosambiku, Namibii, Rwandě, Salvadoru nebo Angole. Ukázalo se totiž, že země oslabené válkou mají problém zvládnout přechod od ukončení bojů k mírovému životu. Země samotné obvykle nemají dostatečné vlastní kapacity k obnově a je potřeba zahraniční (především finanční) pomoci, aby se podařilo udržet mírový proces.⁶² Důvodem je, že v dosaženou mírovou smlouvu jsou často vkládány velké naděje a lidé předpokládají, že po ukončení bojů se jejich situace obrátí k lepšímu vůči podmínkám v průběhu konfliktu. Ovšem státy v poválečném období musí řešit velké množství problémů, ať už ekonomických (vysoká nezaměstnanost, závislost na hospodářské pomoci, přechod z válečné na mírovou ekonomiku), bezpečnostních (špatná vymahatelnost práva, demobilizace bojovníků, zaminování území), sociálních (politická nestabilita, nedemokratický režim, návrat uprchlíků, etnické třenice) etc.⁶³ Podle bývalého afgánského ministra financí Ashrafa Ghani je

⁶¹GHALI, Boutros - Boutros. An Agenda for Peace. Preventive diplomacy, peacemaking and peacekeeping [online]. Report of the Secretary-General, A/RES/47/277, United Nations Security Council, 1992 [cit. 29.7.2018]. Dostupné na: <http://www.un.org/docs/SG/agpeace.html>

⁶²ZAVIČÁKOVÁ, Lucie, Činnost Komise OSN pro budování míru: teorie a praxe. In: BUREŠ, Oldřich. Teorie a praxe postkonfliktní rekonstrukce. Aleš Čeněk, s. r. o. ISBN 978-80-7380-142-7

⁶³ZAVIČÁKOVÁ, Lucie. Komise OSN pro budování míru - byla skutečně krokem k reformě OSN? [online] Strategie a obrana, 2008 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://www.obranastrategie.cz/cs/aktualni-cislo-1-2008/clanky/komise-osn-pro-budovani-miru-byla-skutecne-krokem-k-reforme-osn.html#.W18nV8J9Jiu>

deset let po válce klíčové období, jež rozhodně o směřování země. Neúspěchy v tomto období, růst korupce či neschopnost vládních úředníků mohou vést ke zklamání obyvatelstva, ztrátě důvěry v demokracii a obnovení konfliktu, což se děje až v polovině případů. Zde je klíčová úloha zahraničního společenství, kdy je potřeba nejen podpořit daný stát finančně, ale pomoci mu i s budováním demokracie, bojem proti korupci a posilováním občanské společnosti.⁶⁴

Problémem postkonfliktní rekonstrukce je špatná teoretická ukotvenost, o které svědčí i terminologická zmatečnost celého odvětví. Používá se mnoho termínů, kupříkladu poválečná obnova, postkonfliktní rekonstrukce, peacebuilding, dokonce i peacekeeping (udržování míru, zahrnuje rozmístění vojenských jednotek dohlížejících na mír v zemi nasazení), stejně tak existuje velké množství definic těchto pojmů. Celkově pro oblast postkonfliktní rekonstrukce neexistuje jednotná vymežující teorie.⁶⁵

V rámci existujících vymezení je poválečná obnova je obvykle rozdělována do čtyř základních oblastí, jakýchsi „pilířů“ poválečné obnovy státu. Těmito pilíři jsou oblast bezpečnosti, spravedlnost a usmíření, sociální a ekonomický blahobyt a konečně vládnutí a politická spoluúčasť občanů.

Bezpečnost znamená zajištění veřejné bezpečnosti, především vytvoření fungujících a efektivních státních bezpečnostních organizací. Zajištění bezpečnosti je klíčová podmínkou pro jakýkoliv další úsilí v ostatních oblastech.

Spravedlnost a usmíření znamená zaprvé zajištění právního státu, nestranných a spravedlivých zákonů a schopnost prosazovat právo do budoucna. Zadruhé se týká vyřešení záležitostí z minulosti, řešení válečných zločinů a usmíření bývalých bojovníků a jejich případných obětí. Sociální a ekonomický blahobyt řeší základní sociální a ekonomické otázky, nejdříve poskytování základní pomoci a poté obnovu státních sociálních služeb, jako je zdravotnictví a vzdělávání, a také infrastruktury. Cílem je umožnit do budoucna ekonomický a hospodářský růst společnosti.

Vládnutí a politická spoluúčasť občanů znamená vybudování demokratického, spravedlivého a legitimního politického prostředí, zároveň také transparentní a efektivní správu veřejného

⁶⁴ Str. 1 GALTUNG, Fredrik; TISNÉ, Martin. A NEW APPROACH TO POSTWAR RECONSTRUCTION. Journal of Democracy, 2009 [online] Journal of Democracy, October 2009, Volume 20, Issue 4. Dostupné na: <https://www.journalofdemocracy.org/new-approach-postwar-reconstruction>

⁶⁵ Str. 7-9 BUREŠ, Oldřich. Hledání teorie mezinárodního peacekeepingu. Mezinárodní vztahy, 2007 [online] Mezinárodní vztahy Vol 42 No 4 (2007). Dostupné na: <https://mv.iir.cz/article/view/276>

prostoru a konečně aktivní účast občanské společnosti na formování politiky států.⁶⁶

Metodika:

seznam bojů

vůči ALF a ARDUF- nepodařilo se dohledat informace o jejím průběhu a ukončení. Naopak byla přidána proběhlá válka na Pobřeží Slonoviny v letech 2002-2007.

Informace o přítomnosti nájemných vojenských sil v konfliktu byly získány primárně z knih *Mercenaries: African security dilemma-* Musah & Faemi⁶⁷ a z *Private Military Companies, Opportunities and Termination of Civil war in Africa-* Seden Akcinaroglu a Elizabeth Radziszewski⁶⁸, stejně tak odtamtud pochází informace, zda se jednalo o žoldnéřské jednotky, či o soukromé vojenské společnosti. Doplnující informace o zapojení nájemných sil pak byly získány z další zkoumané literatury, v takových případech na ně bude odkazováno. Jediným státem, kde byla prokázána přítomnost nájemných jednotek navíc, se stalo Somálsko.

Další výjimkou v klasifikaci přítomnosti nájemných jednotek je případ občanské války v Rhodesii. Zatímco MUSAH, Adbel-Fatau; FAEMI, Kayode, 2000 klasifikují zahraniční vojáky, bojující v Rhodéské armádě, coby žoldnéře, z hlediska této práce se jedná o dobrovolníky a jako takoví tedy nejsou klasifikováni jako nájemné vojenské jednotky. Nesplňují totiž několik bodů, jimiž jsou v této práci žoldnéři definováni - u první z tří důležitých mezinárodních definic žoldnéřství Článku 47 I. *Dodatkového protokolu k Ženevským úmluvám* z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů - nesplňují zahraniční dobrovolníci minimálně dva body definice - bod c) „je motivována k účasti v bojích především z touhy o vlastní obohacení a je jí Stranou účastníci se konfliktu přislíbena materiální kompenzace výrazně převyšující plat osob majících odpovídající hodnost a zaměření v armádě Strany“ a bod e) „není příslušníkem ozbrojených sil Strany účastníci se konfliktu“. Vzhledem k tomu, že pro

⁶⁶str. 7-8 HAMRE, John J.; SULLIVAN, Gordon R., *Toward Postconflict*

Reconstruction [online] THE WASHINGTON QUARTERLY, 2002 Dostupné na: <http://smallwarsjournal.com/documents/hamre.pdf>

⁶⁷MUSAH, Adbel-Fatau; FAEMI, Kayode, 2000

⁶⁸AKCINAROGLU, Seden; RADZISZEWSKI, Elizabeth. *Private Military Companies, Opportunities and Termination of Civil war in Africa*. Binghamton University, Political Science Department, 2012. [online] *Journal of Conflict Resolution*, Vol 57, Issue 5, 2013. [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0022002712449325>

uznání za žoldněře je potřeba splnit všechny body definice, je jasné, že zahraniční dobrovolníci tuto definici nespĺňují.

Zároveň se tito dobrovolníci nedají označit za žoldněře ani podle *Mezinárodní konvence o boji proti najímání, využívání, financování a výcviku žoldněřů* z roku 1989, kde opět nespĺňují bod e) „není členem ozbrojených sil státu, na jehož teritoriu je akt podniknut“ Zahraniční dobrovolníci totiž byli součástí ozbrojených sil Rhodesie- sloužili převážně v jednotkách Rhodesian Light Infantry, tedy jedné z pravidelných jednotek Rhodeské armády. Zároveň zahraniční dobrovolníci sloužili za stejných podmínek a za stejný plat, jako běžní členové rhodské armády.⁶⁹ Dobrovolníci sloužili v řadách Rhodské armády nikoliv primárně pro žold, ale spíše z osobních důvodů - kupříkladu jako možnost boje proti komunismu (povstalecké jednotky ZIPRA a ZANLA byly silně levicově orientovány, ZIPRA byla převážně marxistická a ZANLA maoistická), také byli často motivováni snahou pomoci malému národu v jeho obtížích, případně prostou touhou po dobrodružství.⁷⁰ Na druhou stranu, dobrovolníci byli sháněni přes americký časopis o vojenství *Soldier of Fortune*, kdy už samotný název se vztahuje k žoldněřství (*Soldier of Fortune*- Voják štěstěny- je archaický výraz pro žoldněře), který ovšem zveřejňoval často i příběhy z tohoto konfliktu. Jedinou široce přijímanou mezinárodní definicí žoldněřství, podle které by šlo dobrovolníky v řadách rhodské armády uzнат coby žoldněře, je *Konvence pro eliminaci žoldněřství v Africe*“ od Organizace africké jednoty, kde by bylo možno tyto dobrovolníky postihovat podle bodu c) „blokovat jakýmikoli prostředky aktivity kteréhokoli národněosvobozeneckého hnutí uznaného Organizací africké jednoty.“ Je otázkou, jestli hnutí ZIPRA a ZANLA dosáhla uznání ze strany OAJ (navíc tato konvence pochází z roku 1979, kdy už občanská válka v Rhodesii již končí), ale je možné předpokládat, že ano. Ovšem v takovém případě by coby žoldněře bylo možno označit nejen zahraniční dobrovolníky sloužící v Rhodských ozbrojených silách, ale i v podstatě celé Rhodské ozbrojené složky (ostatně, konvence to svou možností postihovat nejen jednotlivce, ale i vyšší celky umožňuje). Vzhledem k tomu, že celá tato konvence je značně problematická a očividně primárně politicky motivovaná, navíc její použití nepřináší vyjasnění problému, není proto v tomto případě použita.

⁶⁹ AKCINAROGLU, Seden; RADZISZEWSKI, Elizabeth. Private Military Companies, Oportunities and Termination of Civil war in Africa. Binghamton University, Political Science Department, 2012. [online] *Journal of Conflict Resolution*, Vol 57, Issue 5, 2013. [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0022002712449325>

⁷⁰ str. 126 BINDA, Alexandre. *The Saints: The Rhodesian Light Infantry*. Johannesburg: 30° South Publishers, 2008. ISBN 978-1-920143-07-7.

Vzhledem k tomu, že jiné nájemné jednotky než zahraniční dobrovolníci v Rhodéské armádě se v rámci tohoto konfliktu nevyskytují, je tato válka pro účely této práce brána jako válka bez účasti nájemných vojenských jednotek.

Průběh boje

Fearon na základě dat získaných o průběhu konfliktu vytvořil postup, kterým umožňuje kvantifikaci takovýchto proměnných vůči době trvání konfliktu. Tento postup tedy aplikuji na data získaná o zapojení nájemných jednotek do konfliktů a pokusím se zjistit, jestli zapojení nájemných jednotek je dostatečně průkaznou proměnou, jež by ovlivňovala délku konfliktu.

Kromě zjišťování přímého dopadu na dobu konfliktu, v rámci informací o průběhu konfliktu zjišťuji některé další proměnné, vycházející z knihy Jack S. Levy War in the Modern Great power ⁷¹system.

První proměnnou je násilnost konfliktu. Tato proměnná se váže na počet ztrát, přičemž odráží přímý dopad války na lidskou společnost. Ovšem vzhledem k tomu, že absolutní počet ztrát má nestejněměrný dopad na populaci v různě velkých státech, je počet ztrát počítán z celkových poměřováno vůči celkové předválečné populaci daného státu (byť tato veličina může mít špatnou výpovědní hodnotu v případě občanských válek trvajících celá desetiletí, zvláště vezmeme-li v potaz poměrně rychlý populační nárůst v rámci afrického kontinentu). ⁷²

Vzhledem k faktu, že tato práce se soustředí na občanské války s výrazným zapojením nestátních aktérů a nepravdělných sil, není použita další Levyho proměnná - poměr bojových ztrát v poměru vůči velikosti předválečné armády států. Zatímco Levy ji používá jako indikátor dopadu války na ozbrojené složky států válčících proti sobě, v občanských válkách ztrácí logiku. Navíc vzhledem k povaze afrických konfliktů, s vysokým zapojením nestátních aktérů, jednotek zahraničních armád, mezinárodních sil a také případných nájemných jednotek, je značně obtížné určit počet ztrát u jednotlivých zapojených sil a poměr těchto ztrát k případné předchozí velikosti armád.

Intenzita konfliktu - proměnná, reflektující koncentraci války v čase a prostoru. Na rozdíl od Levyho textu není v této práci použito hodnot prostoru - na rozdíl od klasických válek se nemění, jedná se obvykle o stále stejné území původního státu (dalo by se argumentovat, že se mění např. rozsah území, které je v rámci jednoho státu zasaženo občanskou válkou), ovšem

⁷¹LEVY, Jack S. War in the Modern Great power system 1495-1975. Univ Pr of Kentucky, 1983. ISBN-13: 978-0813101644

⁷²str. 78 LEVY, Jack S., 1983

vzhledem k obtížnosti jednoznačného určení takovéto proměnné v prostoru a čase, není použitelné pro kvantitativní výzkum všech válek. Jedná se tedy o určení počtu ztrát v poměru k době konfliktu (počet mrtvých za rok).⁷³ Vzhledem k tomu, že konflikty často zahrnují i velké množství nebojových ztrát, např. způsobených souběžným hladomorem, případně ztrát způsobených jednostrannými masakry, pro výpočet této proměnné bude primárně využito nejen celkovém množství ztrát ve válce, ale především poměr „bojových ztrát“ (battle deaths).⁷⁴ Cílem zkoumání u této proměnné je totiž zjištění, jaký dopad má zapojení nájemných na probíhající boje, tedy opravdu přímo na konflikt dvou znepřátelených stran schopných se vzájemně ovlivnit. Právě v takovémto konfliktu by měl být nejlépe poznatelný případný dopad lepšího výcviku, schopnosti koordinace jednotek etc. Ovšem pokud bychom počítali z celkových ztrát, tak vzhledem k obvyklým poměrům bojových a nebojových ztrát by se tento výsledek snadno ztratil.

Počet bojových ztrát proti celkovému počtu mrtvých – proměnná určující poměr zabitých bojovníků vůči počtu nebojových ztrát, ztrát způsobených na civilistech. Tento poměr se dlouhodobě mění ve „prospěch“ civilistů, zvláště v občanských válkách. V návaznosti na předchozí bod – je-li předpokladem, že nájemné jednotky svými schopnostmi ovlivňují konflikt, mělo by se to prokázat na jeho vyšší intenzitě a tedy vyšším počtu padlých v boji. Naopak zvláště soukromé vojenské společnosti razí étos, že jejich kontraktori se drží vysokých morálních standardů, což by mělo vést k tomu, že by se neměli pouštět např. do masakrů civilistů. Je tedy otázkou, zda-li toto má nějaký měřitelný vliv na průběh konfliktu a dojde ke snížení poměru nebojových ztrát vůči bojovým v konfliktech s nasazením nájemných jednotek.

Poválečná obnova

V oblasti postkonfliktní rekonstrukce bohužel v současné době neexistuje jednotná teorie či mechanismus, který by umožňovala vyhodnocení úspěšnosti proběhlé poválečné obnovy. Vzhledem k zájmu států a mezinárodních organizací o možnost reflexe v tomto oboru (neboť na postkonfliktní rekonstrukci jsou vydávány nemalé částky) se na podobném mechanismu pracuje⁷⁵, bohužel zatím není k dispozici.

Vzhledem k této skutečnosti bylo nutno vytvořit si pro posouzení obnovy vlastní metodologii. Z důvodu nutnosti získání kvantifikovatelných výsledků jsem se soustředil na třetí pilíř obnovy

⁷³str. 78 -79 LEVY, Jack S., 1983

⁷⁴ str. 13 SARKEES, Meredith Reid; WAYMAN, Frank. Resort to War: 1816 – 2007. Washington DC: CQ Press, 2010. ISBN-13: 978-0872894341

⁷⁵ COHEN, Craig. Measuring Progress in Stabilization and Reconstruction [online] Washington, D.C., 2006 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.usip.org/sites/default/files/srs1.pdf>

– sociální a ekonomický blahobyt. Tato oblast dává možnost využití velkého množství makroekonomických ukazatelů, které poskytují informace jak o výkonosti ekonomiky daných států, tak i o kvalitě života jejich občanů. Výběr ukazatelů částečně vycházel z ukazatelů využívaných GCRI (Global Conflict Risk Index),⁷⁶ částečně se jedná o základní makroekonomické ukazatele ekonomické výkonosti, částečně se jednalo o ukazatele životních standardů.⁷⁷ Ve výsledku jsem si vybral těchto deset základních ukazatelů: vývoj HDP, míra nezaměstnanosti, zahraniční dluh, export, hranice chudoby, vývoj populace, předpokládaná délka života, přístup k čisté vodě⁷⁸, dětskou úmrtnost⁷⁹, vzdělání⁸⁰ a dostupnost elektřiny⁸¹. Jako časové rozhraní jsem vybral dobu deseti let, jež je některými autory považována za kritickou,⁸² navíc dává delší možnost k projevení se dlouhodobějších trendů, na rozdíl od standartně udávaného pětiletého období.⁸³

Vývoj HDP

Tuto oblast reprezentovali dvě proměnné - HDP na hlavu v přepočtu na současný kurz dolaru (viz. tabulka GDP per capita) a procentuelní roční přírůstek HPD (viz. tabulka Růst GDP). Tuto dvojkolejnost jsem použil z toho důvodu, že pokud by byl použit pouze roční procentuelní přírůstek HDP, favorizovalo by to státy, které začínají s malou základní skutečnou hodnotou HDP. V takovém případě by i malý reálný nárůst způsobil opticky velký růst v procentech -

⁷⁶Global Conflict Risk Index, Research Center of the European Commission [online] 2017 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://conflictrisk.jrc.ec.europa.eu/>

⁷⁷RILEY, Geoff, Measuring the Standard of Living [online] 2016 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.tutor2u.net/economics/reference/measuring-the-standard-of-living>

⁷⁸The human right to water and sanitation, UNDESA [online] 29.5.2014 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: http://www.un.org/waterforlifedecade/human_right_to_water.shtml

⁷⁹Rwanda: From Post-Conflict Reconstruction to Development, IDA [online] srpen, 2009 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://siteresources.worldbank.org/IDA/Resources/ida-Rwanda-10-02-09.pdf>

⁸⁰BUCKLAND, Peter. Reshaping the Future: Education and Post-Conflict Reconstruction, the World Bank, Washington DC, 2004. ISBN: 978-0-8213-5959-4

⁸¹HERMAN, Vlastimil. Obnova Iráku: pohled vojáka z povolání. In. BUREŠ, Oldřich. Teorie a praxe postkonfliktní rekonstrukce. Aleš Čeněk, s. r. o. ISBN 978-80-7380-142-7

⁸²Str. 1 GALTUNG, Fredrik; TISNÉ, Martin. 2009

⁸³ZÁVIČÁKOVÁ, Lucie. 2008

stejný přírůstek by u státu s větším HDP nenesl takový růst. Proto byla zvolena i doplňková hodnota HDP na hlavu, která krom růstu procentuelního zohledňuje i růst reálný. Na druhou stranu zatímco data pro procentuelní nárůst HDP byla k dispozici již od roku 1960 (byť ne ve všech státech), informace o HDP na hlavu jsou k dispozici až od roku 1990, čímž nejsou vhodná pro sledování případů starších tohoto data.

Míra nezaměstnanosti

Pro oblast nezaměstnanosti jsem jako proměnou zvolil nezaměstnanost vyjádřenou v procentech z celkové pracovní síly (podle odhadu ILO), viz tabulka Nezaměstnanost. Tato proměnná se ukázala coby značně problematická. Nejen, že globální údaje ke sledování této proměnné jsou dostupní až od roce 1990, nedá se tedy používat pro výzkumy starších konfliktů, navíc čísla v ní jsou nedůvěryhodná, dlouhodobě se drží ve stejné hladině či dochází k pouze velmi malému (pouze desetiny procenta) posunu, bez ohledu na reálnou ekonomickou situaci.

Zahraniční dluh

Oblast zahraničního dluhu země vyjadřovala proměnná poměr zahraničního zadlužení vůči Hrubému národnímu důchodu (External debt stocks (% of GNI)), viz tabulka Zadlužení. Tento ukazatel jsem vybral proto, že absolutní výše dluhu by byla sice přesnější, ale různé země mají ať už díky prosté velikosti, nebo výkonosti ekonomiky různou schopnost dluhu splatit. Tento ukazatel by ovšem měl vypovídat spíše o schopnosti státu dluh splatit. Tato proměnná se ukázala velmi užitečnou, v naprosté většině případů je jasně vidět rychlý pokles dluhu po ukončení války.

Export

Coby ukazatel vývoje oblasti exportu byl vybrán roční přírůstek ceny veškerého exportovaného zboží a služeb, měřený v procentech, viz. tabulka Růst exportu. V případě některých států bohužel tyto informace nebyly dostupné.

Hranice chudoby

Pro oblast hranice chudoby byla jako proměnná vybráno procento lidí s příjmem méně jak 1.9 dolaru na den (v přepočtu z lokální měny a na současné ceny), viz tabulka Obyvatelstvo pod hranicí chudoby. Tato proměnná se bohužel ukázala jako velmi problematická. Je sice měřena relativně dlouhodobě (první údaj světově pochází z roku 1977), ale bohužel není měřena každý rok, ale měla by být měřena jednou za tři roky. Ve výsledku jsou data velmi kusá, informace o některých zemích chybí buď úplně, nebo jsou v nich velké časové mezery.

Vývoj populace

Tuto oblast zastupovala proměnná ročního přírůstku populace vyjádřená v procentech, viz tabulka Přírůstek populace.

Předpokládaná délka života

Oblast předpokládané délky života zastupuje proměnná Střední délka života- viz tabulka Předpokládaná doba dožití. Je sice otázkou, jak moc je tato proměnná vhodná pro poměrování vývoje mezi válkami rozdělenými delším časovým obdobím, protože střední délka života celkově roste dlouhodobě, zvláště díky pokrokům v lékařské vědě, ale k tomu, že pro výpočet je použita nikoliv přímo samotná doba dožití, ale hodnoty jejího nárůstu (popř. poklesu, jak se ukázalo v některých případech), byla pro tuto práci využita, umožňuje si totiž udělat minimálně představu o vývoji v prověřovaném státě.

Přístup k čisté vodě

Tuto oblast zastupuje proměnná, jež vyjadřuje procento populace, které má alespoň základní přístup k čisté pitelné vodě, viz. tabulka Přístup k pitné vodě. Základním přístupem je myšleno, že zdroj čisté vody (ať už ve formě studní, potrubí, ošetřeného pramene či třeba zdroje balené vody, nikoliv řeka) se nachází v dosahu 30 minut pro cestu tam a zpět⁸⁴. Tato proměnná se ukázala jako problematická, protože ačkoliv jsou její záznamy poměrně podrobné a pokrývají státy celého světa, tak jsou zaznamenávány až od roku 2000, což vylučuje její použití pro starší konflikty.

Dětská úmrtnost

Pro tuto oblast byla vybrána jako proměnná pravděpodobnost, kolik čerstvě narozených dětí se nedožije věku pěti let, počítáno na 1000 narozených, viz tabulka Dětská úmrtnost.

Vzdělání

Jako proměnná pro tuto oblast bylo vybráno procento dětí, kterým se podařilo zakončit alespoň základní vzdělání - viz tabulka Základní vzdělání. Tato proměnná se ukázala jako jedna z problematických, neboť ačkoliv je sledována již od roku 1970, informace jsou nekompletní a často se je nepodařilo vůbec dohledat.

Dostupnost elektřiny

⁸⁴People using at least basic drinking water services (% of population) [online] WHO/UNICEF Joint Monitoring Programme (JMP) for Water Supply, Sanitation and Hygiene, 2015 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/SH.H2O.BASW.ZS>

Jako proměnná pro tuto oblast bylo vybráno procento populace, které má přístup k elektřině, viz tabulka Elektrifikace. Bohužel i v případě této proměnné se ukázalo, že záznamy o ní jsou neúplné a v případě některých států a/nebo období zcela chybí.

Statistické zpracování

Dopad na délku konfliktu

Základní metodou použitou pro výpočet byla analýza rozptylu (ANOVA) Dle metodiky popsané v Fearonově článku *“Why Do Some Civil Wars Last So Much Longer Than Others?”* (2004) byla vytvořena sada dat tvořených dobou trvání válek v Africe (viz tabulka Dopad na délku konfliktu). Pro státy, kde doba konfliktu přesáhla rok 2008 a buď došlo k ukončení konfliktu až poté, či stále ještě trvají, byl pro tento výpočet použit rok 2008 jako rok ukončení konfliktu. Na této datové sadě s celkem 33 prvky byly testovány dvě hypotézy – zda má na dobu trvání konfliktu vliv nasazení nájemných sil bez dalšího rozlišení, a dále, jestli má vliv nasazení jednoho z těchto typů nájemných sil (žoldněř/soukromé vojenské společnosti). Předpokladem při provedení analýzy rozptylu (ANOVA) je hypotéza, že celková populace datasetu není tvořena více různými (od sebe navzájem odlišnými) skupinami. Matematickým cílem analýzy je pak vyvrátit tuto hypotézu. Jako kritérium, podle kterého posuzujeme vyvrácení této hypotézy, pak byla stejně jako v Fearonově článku⁸⁵ použita hladina významnosti (signifikance) $p=0,05$. Toto číslo udává pravděpodobnost, od jaké bude možná platnost hypotézy, že podskupiny v datasetu se od sebe neliší. Tedy v případě, že výsledná hodnota p bude nižší než 5%, znamená to, že hypotéza o „stejnosti“ podskupin je neplatná (= skupiny jsou různé). Konkrétní způsob výpočtu p závisí na použitém typu testu. V tomto případě jde o jednorozměrnou analýzu rozptylu (one-way ANOVA).

Vliv na počet mrtvých

Podklady pro tvorbu datasetů k výpočtu proměnných vztahujících se k počtu mrtvých v konfliktu byly získány z dat Světové banky (počet obyvatel rok před vypuknutím konfliktu),⁸⁶ z knihy *Resort to War, 1816 – 2007* od Meredith Reid Sarkees a Frank Whelon Wayman⁸⁷ a konečně z údajů z datasetu zaměřeného na počet úmrtí v boji získaného ze stránek projektu

⁸⁵FEARON, James D., 2004

⁸⁶Worldbank [online] [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://data.worldbank.org/>

⁸⁷SARKEES, Meredith Reid; WAYMAN, Frank, 2010

PRIO,⁸⁸ počet let konfliktu byl použit z Fearonovy statistiky (FEARON, James D., 2004). Z výzkumu byly vyloučeny všechny státy, kde konflikt stále probíhá a také konflikty, kde nebyly k dispozici údaje o počtu padlých a celkových ztrát na obyvatelstvu. Vzhledem k tomu, že informace o počtu mrtvých se často rozcházel, tak pro celkové množství mrtvých byl použit průměr zjištěných hodnot, pro počet bojových ztrát byly použity ty odhady, které sami autoři projektu považovali za nejpravděpodobnější („best estimate“). Výsledky shrnuje tabulka Dopad na počet mrtvých.

V programu R byla poté provedena ANOVA zjištěných hodnot a účasti žoldníků či najímatelných bojových skupin v konfliktu.

Poválečná obnova

Pro analýzu rychlosti poválečné obnovy došlo k vytvoření datasetů tvořených číselnými údaji o vývoji vybraných ukazatelů v deseti dříve navržených oblastech v průběhu deseti let po válce. Data byla přebírána primárně ze zdrojů Světové banky⁸⁹ a databáze Indexmundi⁹⁰. Z takto získaných údajů pak byl určen trend vývoje, jakožto sklon lineární regrese závislosti daného ukazatele na době uplynulé od konfliktu. Významnost závislosti nebyla zohledňována. V případě, že nebyly k dispozici údaje ze všech deseti let, je regrese počítána z menšího počtu údajů. V případě, že nebyly údaje k dispozici vůbec, byly nahrazeny průměrnou hodnotou sklonu - viz tabulka Průměrné hodnoty. Následně byla v programu R provedena ANOVA těchto sklonů a účasti žoldníků či soukromých vojenských společností v konfliktu.

Pro ukazatele vývoje, které jevíly statisticky významné rozdíly v bojích s účastí žoldáků či PMC oproti těm bez cizích jednotek, byl vytvořen „průměrný stát“ (v každém roce byl spočítán aritmetický průměr států uvnitř skupiny) a pro něj pak v Excelu byl vykresleny fiktivní průběhy daného parametru.

Výsledky

Dopad na délku konfliktu

Hypotéza, kterou chceme v takovém případě vyvrátit, spočívá v tom, že jednotlivé podskupiny základního datasetu (bez použití nájemných sil, s použitím žoldníků, s použitím soukromých vojenských společností – PMC, s použitím nájemných jednotek bez bližšího rozlišení), mají

⁸⁸URIARTE, Gabriel; LACINA, Bethany. The Battle Deaths Dataset Version 3.0 [online] Peace Research Institute Oslo, 2009 [cit. 29.7.2018]
Dostupné na: <https://www.prio.org/Data/Armed-Conflict/Battle-Deaths/The-Battle-Deaths-Dataset-version-30/>

⁸⁹Worldbank [online] [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://data.worldbank.org/>

⁹⁰Index Mundi [online] 2017 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.indexmundi.com/>

stejnou střední hodnotu a rozptyl. Tyto skupiny by se proto při prostém nahlédnutí měly nějak odlišovat minimálně svojí střední hodnotou nebo rozptylem (jednoduchý „sanity check“). V případě, že by se nijak výrazně nelišila průměrná doba trvání války při nasazení a bez něj, ani by nedošlo k zásadní změně rozptylu, nelze dost dobře předpokládat, že rozdělení celého datasetu podle tohoto kritéria je statisticky významné.

	Průměr	Medián	Rozptyl
Bez použití	9,6	7,0	7,9
Žoldnéři	10,0	5,0	12,1
PMC	11,9	9,0	8,7
Nájemné jed. dohromady	10,3	8,0	8,1

Tabulka Výsledky délka konfliktu. – Střední hodnoty a rozptyl rozdělení dob trvání válek (v letech) v závislosti na nasazení nájemných sil.

Z tabulky Výsledky délka konfliktu je vidět, že rozptyl všech rozdělení je víceméně stejný (větší rozptyl v případě nasazení žoldnéřů je možné připsat velmi malému počtu případů, kdy došlo k jejich nasazení), a průměrné doby trvání válek se v rámci chyby shodují. Výpočet ANOVA byl proveden za použití software MS Excel. Výsledkem ANOVA byla zjištěna pravděpodobnost, že jednotlivé podskupiny datasetu pocházejí z téže populace $p = 0,818$ pro nedělené použití a $p = 0,831$ pro použití s rozlišením žoldnéřů /soukromých vojenských společností.. Vzhledem k tomu, že nutná hladina významnosti by při použití stejných kritérií neměla přesáhnout 0,05⁹¹, není možné prohlásit, že by nasazení nájemných sil mělo vliv na dobu trvání války (což je v souladu s výsledkem provedeného „sanity checku“). Hlavním faktorem, který znehodnocuje podrobnější analýzu, je v tomto případě především malý statistický soubor, což má vliv na velikost rozptylu doby trvání v jednotlivých případech.

Vliv nájemných jednotek na počet mrtvých

Tabulka ukazuje průměrné hodnoty v bojích s účastí žoldnéřů, soukromých vojenských společností a bez jejich účasti. Tučně jsou zobrazeny hodnoty signifikantně rozdílné od ostatních, podtržením pak rozdílné na deseti procentní pravděpodobnostní linii.

⁹¹FEARON, James D., 2004

	Všichni mrtví	předválečná populace	% populace mrtví	% populace padlí	padlí v boji	přepočet na roky	%padlých z celkového počtu mrtvých
průměr žoldněři	315000	26111351,5	2,47	0,60	59616,75	7022,83	15,05
Průměr pmc	479428,5 7	19729310	3,64	0,58	50826,29	6081,34	22,04
průměr nic	339619,6 3	9110305,53	3,34	0,27	23628,32	<u>1735,45</u>	31,81

Tabulka Výsledky počet mrtvých

Opravdu statisticky významné jsou tedy pouze dva údaje- žoldněři se účastní boje v lidnatějších státech (p-value 0,040) a v bojích bez účasti nájemných jednotek je méně padlých během jednoho roku (p-value 0,085). Poměrně výrazné jsou taky rozdíly pro v rámci poměru bojových úmrtí vůči celkovému počtu padlých, zde bohužel ale nejsou rozdíly natolik signifikantní (p-value pro žoldněře je 0,382 a pro soukromé vojenské společnosti 0,710).

Pokud budeme tedy vyvozovat z výpočtů nějaké závěry, pak dospějeme k odpovědím, že zaprvé žoldněři tradičního stylu byly najímáni především ve výrazně lidnatých státech. Je to zajímavá informace, ale není to přesně odpověď na otázky, které si tato práce klade. Pokud se zajímáme o násilnost konfliktu vyjádřenou ve formě počtu celkových mrtvých vůči populaci, pak konflikty, ve kterých se zapojili tradiční žoldněři, byly o něco méně násilné, ale bez větší průkaznosti.

Na druhou stranu otázka intenzity konfliktu jasně vede k závěru, že konflikty se zapojením nájemných sil jsou mnohem násilnější než konflikty bez jejich zapojení, přičemž ty, do kterých se zapojili žoldněři, jsou o něco násilnější než ty, v kterých jsou zapojeny soukromé vojenské společnosti. Také se nepotvrdilo, že by konflikty se zapojením nájemných jednotek měly vyšší poměr bojových ztrát vůči celkovému počtu úmrtí- naopak konflikty, v kterých byly zapojeny měly nižší poměr ztrát než ty, v kterých nebyly, s tím že žoldněři na tom byly nejhůře. Ovšem tyto údaje nejsou dostatečně statisticky průkazné.

V rámci metodologie nebyla definována proměnná, která by se zaměřovala na provázanost počtu ztrát v konkrétních letech konfliktu, kdy jsou v boji přítomni členové nájemných jednotek. Může se to zdát jako opomenutí, neboť takováto proměnná by přesněji poukazovala na souvztažnost konkrétního počtu ztrát v závislosti na konkrétní přítomnosti nájemných sil, a ne pouze průměrné měření. Bohužel, překážkou je, že z části konfliktů nemáme přesnější informace o době, kdy se nájemné jednotky zapojily, v některých případech naopak nájemné jednotky byly přítomny celou dobu konfliktu. Matematická analýza v takové situaci by pak byla velmi obtížná. Na druhou stranu, takováto informace by byla velmi užitečná. Sestavil jsem tedy proto alespoň na základě informací z projektu PRIO⁹² tabulku s informacemi o počtu padlých v boji rok po roce v konfliktech, kde byly zapojeny nájemné jednotky - viz tabulka Počet mrtvých závislost. Při jejím prozkoumání zjistíme zajímavé skutečnost, že v případě Angoly roky 1993 a 1994 a v případě Sierra Leone rok 1995 mají v rámci konfliktu skokově vyšší počet padlých v boji a zároveň tyto roky odpovídají zapojení firmy Executive Outcomes do tohoto konfliktu. Přesto z těchto údajů je složité vyvozovat jakékoliv větší závěry.

Poválečná obnova

Tabulka ukazuje výsledky trendů vývoje sledovaných proměnných, vypočítaných coby sklon lineární regrese závislosti daného ukazatele na době uplynulé od konfliktu, v bojích s účastí žoldnéřů, soukromých vojenských společností a bez jejich účasti. Tučně jsou zobrazeny hodnoty signifikantně rozdílné od ostatních, podtržením pak rozdílné na deseti procentní pravděpodobnostní linii.

	Růst HDP	HDP na hlavu	Zahraniční dluh	Růst exportu	vzdělání	Přístup k vodě
--	----------	--------------	-----------------	--------------	----------	----------------

⁹²URIARTE, Gabriel; LACINA, Bethany., 2009

průměr celý	0,02930	0,01619	0,01023	-0,01752	0,15691	3,10563
průměr žold.	-0,01194	0,01481	0,02085	-0,05233	0,21178	3,25730
průměr PMC	<u>0,27688</u>	0,02551	-0,04460	-0,13180	0,16004	2,19234
průměr PMC	-0,02068	0,01285	0,01521	0,01724	0,14936	3,36710

Tabulka Průměry po přístup k vodě

	dětská úmrtnost	Chudoba	elektřina	nezaměstna nost	průměrná délka života	Růst populace
průměr celý	-0,26045	-1,10217	2,11396	36,46397	2,95039	4,41186
průměr žold.	-0,17382	-1,10000	1,41329	57,55535	1,97103	13,78569
průměr PMC	-0,04010	-0,99485	<u>4,48752</u>	<u>92,48573</u>	1,01279	17,42814
průměr PMC	-0,32929	-1,13304	1,43618	20,45813	3,52436	2,05085

Tabulka Průměry po růst populace

Další tabulka ukazuje p-hodnoty ANOVA testu, zjišťujícího rozdíly mezi boji s účastí žoldněřů, soukromých vojenských společností a bez jejich účasti. Zobrazeny jsou hodnoty signifikantní na deseti procentní pravděpodobnostní linii a lepší.

	Růst HDP	HDP na hlavu	Zahra niční dluh	Expor t	Vzděl ání	Přistu p k čisté vodě	Dětsk á úmrtn ost	Chud oba	Přistu p k elektř ně	Neza městn anost	Průmě rná délka života	popul ace
--	-------------	--------------------	------------------------	------------	--------------	--------------------------------	----------------------------	-------------	-------------------------------	------------------------	---------------------------------	--------------

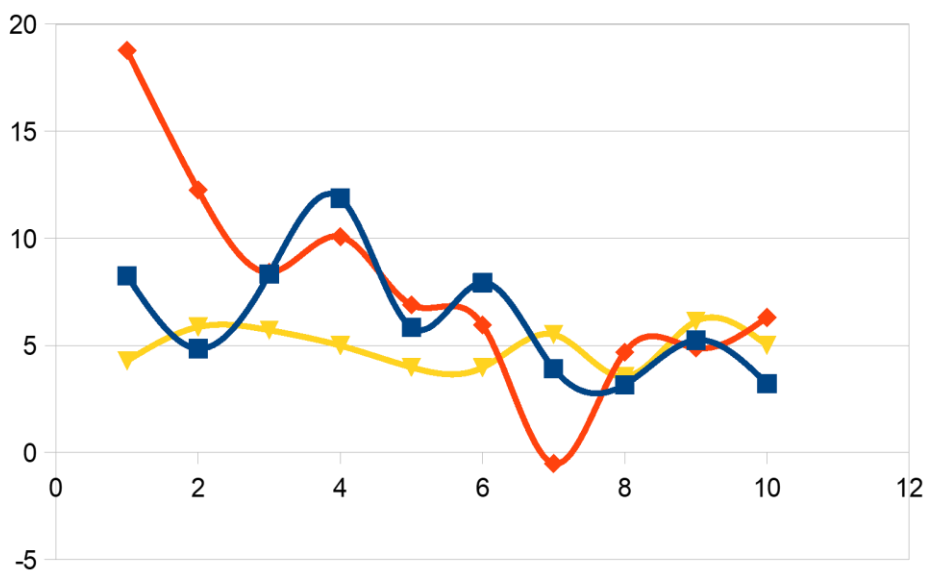
Žoldn ěři	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n
PMC	0.053 76	n	n	0.035 31	n	n	n	n	0.097 3	0.061 94	n	n
bez nájem ných j,	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	0.000 7425	n

Tabulka Rozdíly průměrů

Při porovnávání tabulky a grafů nezapomínejme, že tabulka shrnuje porovnání směrnic lineárních regresí proložených body, které zobrazují grafy, nikoli absolutní hodnotu čísel (jako grafy).

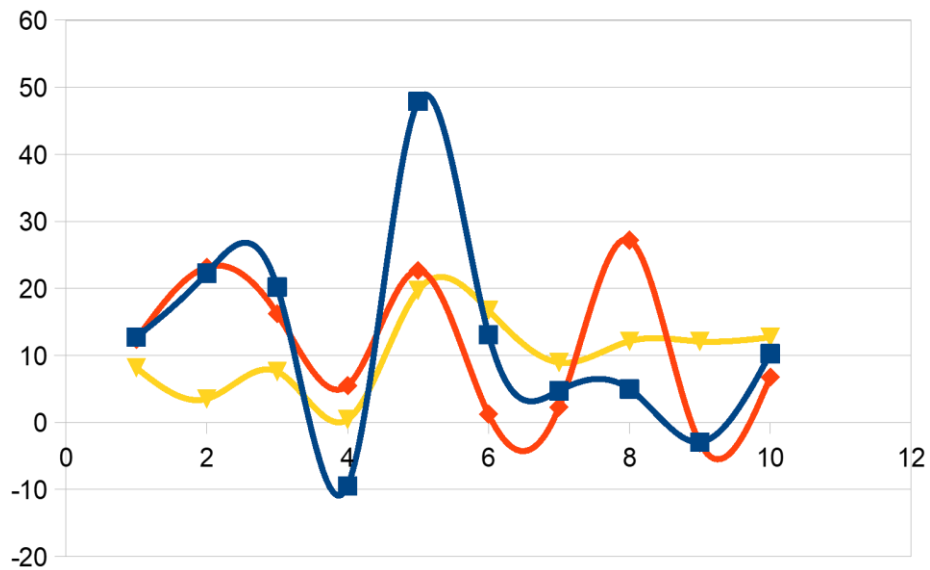
Vývoj HDP

zobrazuje „průměrný stát dané kategorie“ a vývoj jeho HDP během deseti let po skončení konfliktu. Červeně státy s účastí soukromých vojenských společností, modře s účastí žoldněřů, žlutě bez účasti nájemných jednotek. Údaje jsou v procentech nárůstu proti předchozímu roku.

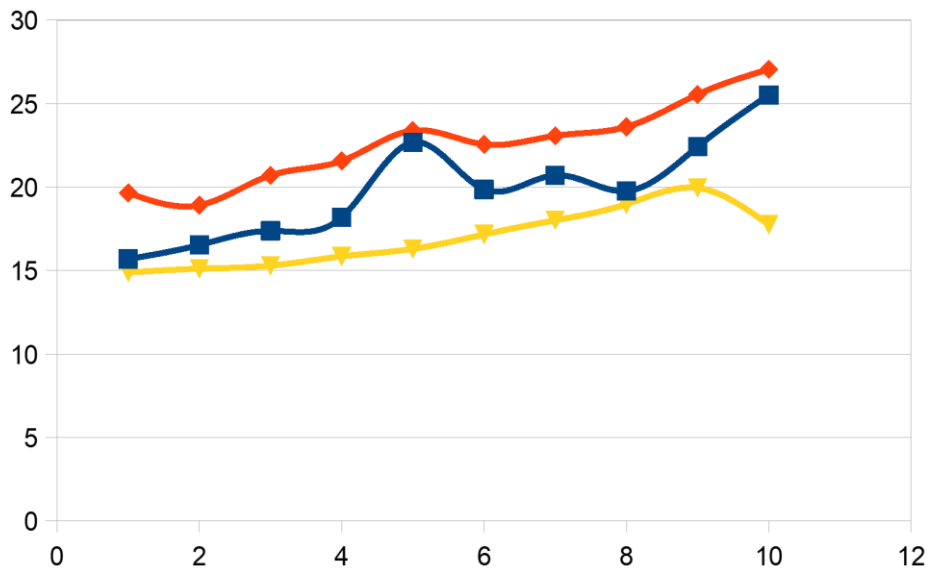
Export

zobrazuje „průměrný stát dané kategorie“ a vývoj jeho exportu zboží a služeb během deseti let po skončení konfliktu. Červeně státy s účastí soukromých vojenských společností, modře s účastí žoldnéřů, žlutě bez účasti nájemných jednotek. Údaje jsou v procentech nárůstu proti předchozímu roku.

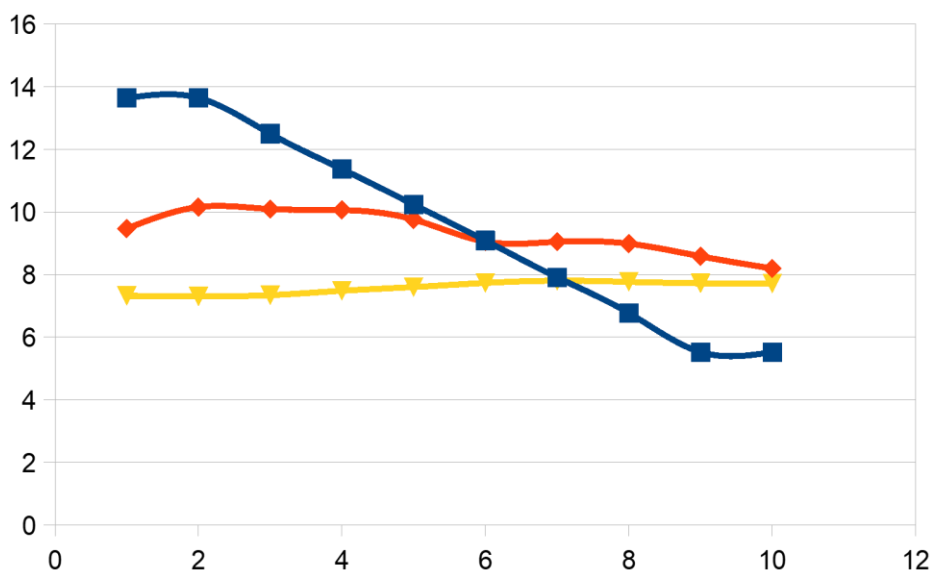
Dostupnost elektřiny

zobrazuje „průměrný stát dané kategorie“ a vývoj dostupnosti elektřiny během deseti let po skončení konfliktu. Červeně státy s účastí soukromých vojenských společností, modře s účastí žoldnéřů, žlutě bez účasti nájemných jednotek. Údaje jsou v procentech.

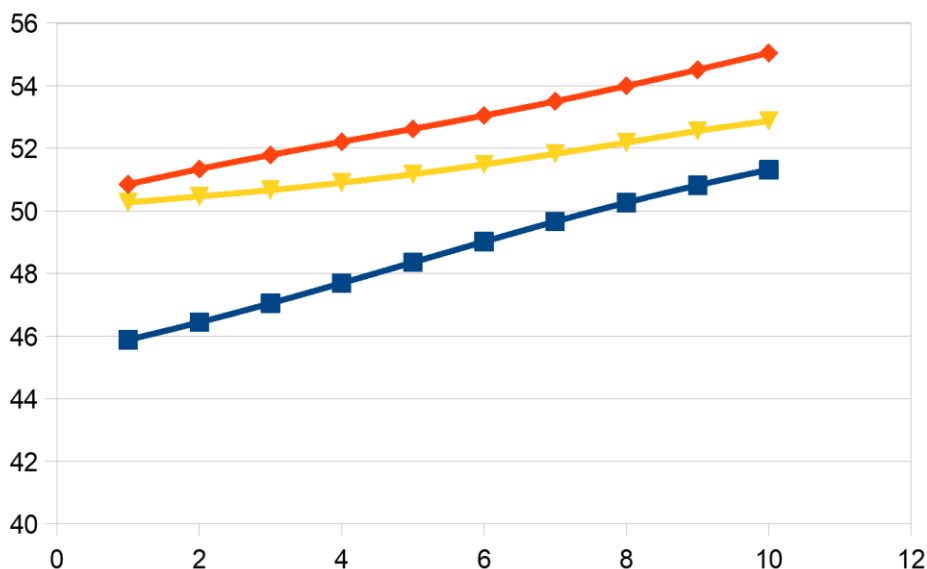
Míra nezaměstnanosti

zobrazuje „průměrný stát dané kategorie“ a vývoj jeho míry nezaměstnanosti během deseti let po skončení konfliktu. Červeně státy s účastí soukromých vojenských společností, modře s účastí žoldnářů, žlutě bez účasti nájemných jednotek. Údaje jsou v procentech.

Průměrná délka života

zobrazuje „průměrný stát dané kategorie“ a vývoj jeho průměrné délky života během deseti let po skončení konfliktu. Červeně státy s účastí soukromých vojenských společností, modře s účastí žoldnéřů, žlutě bez účasti nájemných jednotek. Údaje jsou v letech.

Pokud se podíváme na výsledky, dospějeme k tomu, že coby statisticky významné zapojení nájemných vojenských jednotek prokázalo v 5ti kategoriích z 12ti, tedy v méně než v polovině. Ve všech těchto 5 proměnných se ovšem ukazuje, že státy, které si najaly v rámci konfliktu soukromé vojenské společnosti, jsou na tom lépe než ty, které si je nenajaly, nebo si najaly žoldnéře. Zvláště tak výrazný rozdíl zapojení soukromých vojenských společností proti žoldnéřům může být způsoben i tím, že s výjimkou První války v Kongu zapojení žoldnéřů proběhla již před několika dekadami a soukromé vojenské společnosti operují v současnosti a obecně za tu dobu došlo k celkovému zlepšení v mnoha oblastech života.

Výsledky nasazení

V následující části budou krátce rozebrány konflikty, ve kterých došlo k zapojení nájemných jednotek, ať už soukromých vojenských společností nebo klasických žoldnéřů. Cílem je zjistit, jakých výsledků tyto nájemné jednotky dosáhly, jakým způsobem ovlivnili konflikt, zda strana, jež si je najala, dosáhla vítězství, případně jakým způsobem vlastně byly tyto jednotky zapojeny do konfliktu. Výsledky konfliktu může být pro označen jako vítězství či prohra dané strany, pokud jedna ze stran dosáhla zřetelného vítězství, nebo jako remíza, pokud došlo k uzavření války mírovou dohodou mezi účastníky konfliktu. Další variantou je, že konflikt stále ještě probíhá.

Vzhledem k tomu, že občanské války v Angole, Sierra Leone, Somálsku a během Konžské krize z let 1960-1965 jsou podrobněji popsány ve specializovaných částech této práce, jsou zde uvedeny pouze zkrácené výtahy vzniklé na základě specializovaných částí.

Angola

Občanská válka v Angole byla de facto pokračováním války o nezávislost. Konflikt probíhal mezi frakcemi MPLA, UNITA a (do roku 1983) FNLA. Do konfliktu se zapojili i další země, primárně Jihoafrická republika a Kuba. Po roce 1989 došlo ke stažení zahraničních sil z Angoly. Občanská válka trvala s několika příměřími do roku 2002, kdy došlo k zabití vůdce UNITA- Jonase Savimbiho. Po jeho smrti došlo k jednání mezi vládou MPLA a umírněnými kádry UNITA, která vedla k dohodě.

Zapojení nájemných jednotek

Nájemné jednotky se do konfliktu zapojily ve dvou fázích. První fáze byla v roce 1976, kdy na stranu FNLA byla naverbována jednotka cca 150 mužů, vedená „plukovníkem Cullanem“. Vzhledem k převážně lehké výzbroji, minimálním vojenským zkušenostem a špatnému velení, byla tato skupina v průběhu měsíce Kubánci rozprášena a 13 vojáků včetně „plukovníka Cullana“- jinak kyperského řeka jménem Costas Georgiu bylo zajato a souzeno, ve výsledku byli 4 muži v čele s Costasem Georgiu popraveni.⁹³

Druhou fází bylo zapojení soukromých vojenských společností v čele s Executive Outcomes po roce 1992, kdy si je najala MPLA, které chyběli techničtí poradci po odchodu Kubánců, a UNITA získala pod kontrolu většinu země. Executive Outcomes cvičila armádní jednotky, fakticky převzala armádní letectvo, zajišťovala i průzkum, ve výsledku se podařilo zatlačit jednotky UNITA do defenzivy a došlo k podepsání dohody o příměří z roku 1994 mezi MPLA a UNITA, jejíž součástí byl i odchod jednotek Executive Outcomes. Po obnovení konfliktu se na straně vlády zapojily další společnosti, jako Panasee Corporate dynamics nebo AirScan, zajišťující vládě podporu, získávání rozvědných informací etc. (Musah Faemi 269) Unitas byla pro změnu podporována zhruba 300 muži společností IRIS a Omega support, jejich role zůstává nejasná.

Pro zapojení nájemných sil se dá tedy ve výsledku říci, že v první fázi byla skupina tradičních žoldnérů najatá jednou ze stran konfliktu jasně zničena zahraničními jednotkami zapojenými

⁹³MERCENARIES IN AFRICA [online] 19.3.2017 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://weaponsandwarfare.com/2017/05/19/mercenaries-in-africa/>

do konfliktu, aniž by jakkoliv významně ovlivnila jeho průběh. Strana, která si je najala, postupně zmizela z bojiště, ovšem až o několik let později. V dalších fázích pak soukromé vojenské společnosti na straně vlády dokázaly výrazně zatlačit nepřátelské povstalecké hnutí, které bylo bez podpory nájemných sil, do situace, kdy došlo k dojednání krátkodobé dohody. V posledních fázích konfliktu pak soukromé vojenské společnosti stály na obou stranách konfliktu, na vládní straně spíše coby podpůrné síly než jako přímí bojovníci. Nicméně výsledek konfliktu byl určen likvidací hlavní osoby jedné ze stran a následně dojednáním mírové dohody, můžeme tedy situaci označit za remízu.

Jižní Afrika 1983-1994

Jednou z občanských válek, vymezenou Fearonem, je konflikt apartheidního režimu v Jihoafrické republice proti ANC, PAC a Azapo, probíhající v letech 1983-1994. Je ovšem otázkou, zda je takovéto určení přesné (např. PRIO jej vymezuje roky 1981-1983 a 1985-1988)⁹⁴. Fearon sám vymezuje války podle 3 kritérií: 1) zahrnují boje mezi členy (nebo ty jež se hlásí k) státním složkám či organizovaným nestátním skupinám, které se snaží buď převzít vládu, moc v regionu nebo násilně změnit vládní politiku, 2) v průběhu konfliktu bylo zabito nejméně 1000 lidí a roční průměr byl nejméně 100 lidí a 3) Nejméně 100 mrtvých je na straně vlády (včetně civilistů napadených rebely).⁹⁵ Ovšem v případě konfliktu v Jihoafrické republice je poměrně složité vymezení začátku konfliktu. Fearon uvádí rok 1983, není ovšem zcela jasné z jakého důvodu. V roce 1983 byla v Jihoafrické republice schválena nová ústava, která přenesla více práv do rukou prezidenta (v té době P.W. Bothy, výrazného zástupce apartheidu)⁹⁶, ale v té době již konflikt mezi vládou a povstaleckými hnutími byl v běhu již delší dobu. ANC (Africký národní kongres) byla založena v roce 1912 a její ozbrojené křídlo Umkhonto we Sizwe (Kopí národa) zahájilo ozbrojenou kampaň v roce 1961⁹⁷, Hnutí PAC (Pan Afrikanist Congress of Azania) bylo založeno v roce 1959⁹⁸, Azapo bylo založeno v dubnu

⁹⁴ str. 485 URIARTE, Gabriel; LACINA, Bethany 2009

⁹⁵ str. 5 FEARON, James D. 2004

⁹⁶South African Constitution (1983) [online] 25.3.2018 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: [https://en.wikipedia.org/wiki/South_African_Constitution_\(1983\)](https://en.wikipedia.org/wiki/South_African_Constitution_(1983))

⁹⁷ Umkhonto we Sizwe [online] 25.6.2018 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: https://en.wikipedia.org/wiki/Umkhonto_we_Sizwe

⁹⁸Pan Africanist Congress of Azania [online] 8.3.2018 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: https://en.wikipedia.org/wiki/Pan_Africanist_Congress_of_Azania

1978⁹⁹. Nepokoje v Sowetu, jeden z nejznámějších a nejvýraznějších konfliktů černošského obyvatelstva a apartheidu, proběhly již v roce 1976.

Zapojení nájemných jednotek do tohoto konfliktu není příliš výrazné. Někteří by za žoldněře mohli považovat členy 32. Buffalo Battalionu, který byl složený převážně z vojáků angolského původu (ovšem také třeba Rhodesanů a dalších), splňuje definici žoldnéřství OAJ, ovšem z hlediska této práce se jedná o dobrovolníky. V této válce se podle některých zdrojů ¹⁰⁰ poprvé ukázala později velmi slavná firma Executive Outcomes. Byla založena roku 1989 bývalým podplukovníkem Lutherem Ebenem Barlowem, veteránem 32. Buffao Battalionu a výzvedné služby CCB.

Ke konci apartheidního režimu opustilo armádu JAR přes 60 tisíc mužů, včetně specialistů ze zvláštních jednotek, v některých případech z politických důvodů. Armáda již nebyla schopna provádět stejné operace, jako dříve, a proto si najala soukromé vojenské společnosti, aby tento nedostatek vyrovnala. Podle zjištěných informací z konfliktu, soukromá vojenská společnost pomáhala s výcvikem Jihoafrických speciálních jednotek určených k provádění infiltrací, sabotáží a atentátů v zahraničí. Také je podezření, že se Executive Outcomes, či jejich zakladatel, podíleli na nelegálním získávání vojenských technologií pro apartheidní režim, jež byl tou dobou cílem sankcí.¹⁰¹

Zatímco vymezení počátku konfliktu je obtížné, konec je již poměrně jasný, byť je také otázkou, co považovat za ukončení nepřátelství. V roce 1989 převzal po P.W. Bothovi moc F.W. De Klerk, v roce 1990 došlo k propuštění Nelsona Mandely z vězení, kde si odpykával trest za sabotáž a k jednání mezi vládou a opozičními frakcemi. V roce 1992 proběhlo referendum mezi bělošskou populací, zda mají pokračovat započaté reformy směřující k ukončení apartheidu, které jasně vyhráli zastánci ukončení. V roce 1994 pak proběhly první svobodné volby, jež vyhrál ANC. Z tradičního hlediska je celá událost vykládána jako mírové ukončení konfliktu bez jasného vítěze. Vzhledem k pozdější setrvalé dominanci ANC v jihoafrické politice,

⁹⁹AZAPO AND BCMA HISTORICAL BACKGROUND [online] [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://azapo.org.za/azapohistory/azapo-and-bcma-historical-background/>

¹⁰⁰MUSAH, Adbel-Fatau; FAEMI, Kayode, 2000

¹⁰¹str. 84 CILLIERS, Jakkie & Mason, Peggy (Eds.), 1999

pokračujícím útokům na bílé farmáře¹⁰², emigraci bílých jihoafričanů či návrhům jihoafrické vlády na vyvlastnění bělošských farmářů bez náhrady¹⁰³ je ovšem otázkou, koho vlastně vnímat jako „vítěze“ konfliktu.

Budeme li se ovšem držet tradičního vymezení, pak se jedná o mírové ukončení konfliktu remízou, přičemž apartheidní režim používal v minimální míře PMC především pro výcvik a nejspíše utajené operace a černošští povstalci nepoužívali žoldnéře vůbec.

Sierra Leone

Konflikt v Sierra Leone probíhal od roku 1991 mezi vládními silami a povstalci z Jednotné Revoluční Fronty (RUF), podporovanými ze zahraničí Charlesem Taylorem. Vládním jednotkám pak pomáhala mise vojáků ECOMOG. V roce 1995, kdy byla většina země obsazena povstalci, najala vláda soukromé vojenské společnosti, nejdříve Ghurkas, později Executive Outcomes. Nájemní vojáci společnosti poskytovali vládním silám leteckou podporu, výcvik jednotek a zapojili se i přímo do boje. Podařilo se zatlačit povstalecké síly a po 9ti měsících došlo k dohodě o příměří a volbám. Součástí dohody byl i odchod nájemných sil ze země, takže Executive Outcomes byla nucena i přes upozornění, že se blíží další puč, opustit zemi.

K armádnímu puči opravdu došlo 25.května 1997, jehož vůdci, skupina AFRC, se spojili s povstalci RUF a obsadili hlavní město, vláda byla nucena uprchnout do exilu. Zde si najala další soukromou vojenskou společnost - Sandline International - která poskytla výcvik speciálním vládním jednotkám Tamajors, zařídila dodávku zbraní a poskytla leteckou podporu jak vládním jednotkám, tak misi ECOMOG. Společnými silami tří skupin pak došlo k znovudobytí hlavního města Freetown. Vzhledem k tomu, že se vládním ani zahraničním jednotkám nepodařilo zničit RUF a došlo ke stažení sil ECOMOG, bylo přistoupeno k mírové smlouvě Lome z července 1999 mezi vládou a RUF. Dohoda byla ovšem porušována, hlavně ze strany RUF. Do konfliktu se zapojily i další soukromé společnosti na straně vlády, např. MPRI zajišťující logistiku, či dopravní společnosti IBIS Air, která zajišťovala letecké dodávky. Docházelo dokonce i k napadání jednotek UNAMSIL, vyslaných v roce 1998 do Sierra Leone. Po opakovaných porážkách jednotek UNAMSIL došlo k jejich posílení o britské jednotky včetně výsadkářů a speciálních sil, také o ruský letecký kontingent, zároveň se do války zapojila

¹⁰²STUIJT, Adriana. Two more S.African farmers killed: death toll now at 3,037. [online] Digital Journals, 17.2.2009 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://www.digitaljournal.com/article/267463>

¹⁰³OSBOURN, Samuel. South Africa votes through motion that could lead to seizure of land from white farmers without compensation. [online] Independent, 1.3.2018 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.independent.co.uk/news/world/africa/south-africa-white-farms-land-seizure-anc-race-relations-a8234461.html>

Guinea, která zaútočila na základny RUF na svém území. Výsledkem byla porážka RUF a vítězství vlády, vyhlášené 18. ledna 2002

Je otázkou, jak definovat výsledek konfliktu. Nejprve sice došlo k mírové dohodě mezi vládou a povstalcí (což by znamenalo určení výsledku jako remízu), ale později bylo nutné opět proti povstalcům zasahovat a došlo k jejich vojenskému zničení. Výsledek války je tedy pro potřeby této práce označen jako vítězství vlády. Pokud se tedy zaměříme na účast nájemných jednotek, pak se v tomto konfliktu jednalo o soukromé vojenské společnosti, nacházející se pouze na straně vlády. Té se podařilo porazit povstalecké jednotky, jež žádné nájemné jednotky nepoužívaly.

Libérie

Válka v Libérii (respektive první válka v Libérii) probíhala od roku 1989 do roku 1997. Jednalo se o konflikt mezi původními vládními silami prezidenta Doea a povstalcí vedenými Charlesem Taylorem a Princem Johnsonem. Na pomoc prezidentu Doeovi připlouvají do země jednotky ECOMOG, vedené převážně Nigerijci. Prezident Doe je zabit v roce 1990, válka ale nekončí, a povstalci se rozpadají na několik ozbrojených frakcí, které se jednotky ECOMOG snaží dotlačit k míru. Je sjednáno několik dohod, které vedou k prozatímním vládám, dohody byly však opakovaně porušovány. Míru bylo dosaženo až dohodou z Abuji a volbami z roku 1997, které vyhrál Charles Taylor. ¹⁰⁴

V rámci konfliktu došlo k účasti soukromých vojenských společností, ale primárně v podpůrné roli. Jednalo se o společnost MPRI, která zaprvé měla cvičit vládní síly (i když otázkou ¹⁰⁵ zároveň také cvičila peacekeepingové síly ECOMOG v používání vozidel dodaných americkou vládou. Dalšími společnostmi zapojenými do konfliktu byly International Chartered Incorporated a Pacific Architects and Engineers, jejichž úkolem bylo zajištění logistické podpory a správy vybavení pro misi ECOMOG a zajištění přepravy jejich vojáků do a ze země. ¹⁰⁶

Z hlediska nájemných vojenských jednotek je možné říci, že soukromé vojenské společnosti stály na straně vlády, a hlavně mezinárodních sil, i když spíše ve formě podpory, než že by došlo

¹⁰⁴1989 - 2003 - Občanská válka v Libérii [online] 2002 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://forum.valka.cz/topic/view/44959/1989-2003-Obcanska-valka-v-Liberii>

¹⁰⁵str. 270 MUSAH, Adbel-Fatau; FAEMI, Kayode, 2000

¹⁰⁶str. 9 GUMEDZE, Sabelo. From market for force to market for peace [online] Institut of Security Studies, 2011 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://issafrica.s3.amazonaws.com/site/uploads/Mono183.pdf>

k jejich přímému zapojení do boje. Povstalci pak žádné nájemné síly nepoužívali. Výsledkem konfliktu bychom mohli označit za remízu.

Nigérie

Občanská válka v Nigérii, známá také jako válka o Biafru, probíhající v letech 1967-1970, kdy se bývalá Nigerijská Východní oblast, obývaná převážně etnikem Igbů, pokusila v reakci na puče a etnické násilnosti získat samostatnost pod označením republika Biafra. Boj Biafry o nezávislost přilákal omezené množství klasických žoldněrů, bojujících na straně Igbů, podle Alana Axelroda jich bylo několik set pod velením Denarda, ovšem začali dezertovat, když zjistili jaký je opravdový stav na bojišti a nedostatek zbraní na straně Igbů ¹⁰⁷. Frederick Forsyth, který byl v Biafře jako reportér, popisuje počty a nasazení žoldněrů takto:

„Pokud jde o zahraniční pomoc, navzdory všem zvěstem o stovkách žoldáků byly počty v prvních osmnácti měsících následující: čtyřicet Francouzů v listopadu 1967, kteří se vytratil po šesti týdnech, protože jim půda připadala příliš horká, a další šestnáctičlenná skupina v září 1968, která pobyla čtyři týdny a pak dospěla k témuž závěru. Na straně biaferských sil doopravdy bojoval Němec, Skot, Jihoafričan, Ital, Angličan, Rhodesan, Američan (po jednom od každé národnosti), dva Vlámové a dva Francouzi. Další půltucet námezdných vojáků se zdržel na různě dlouhá období od jednoho dne po tři týdny. Až na výjimky usoudili, že bojové podmínky jsou moc náročné a riziko obrovské, a že peníze se jistě dají vydělat snadněji někde jinde. Jediní dva muži, kteří dodrželi celou šestiměsíční smlouvu, byli Němec Rolf Steiner, který se po deseti měsících zhroutil a musel se vrátit do vlasti, a Jihoafričan Taffy Williams, jenž odsloužil dvě období a odešel na začátku roku 1969. „¹⁰⁸

Podle Forsythova líčení byli žoldněři (hlavně Steiner a Taffy Williams) na straně Igbů použiti hlavně jako velitelé jednotek, navíc pomáhali s výcvikem biafrských jednotek zvláštního určení.

Biafře ovšem pomáhali především piloti, u kterých nejde zcela jasně rozlišit, jestli se jednalo o žoldněře, dobrovolníky, civilní zaměstnance v bojové zóně, či (v případě dodávek zbraní) pašeráky. Biafra totiž nebyla mezinárodně uznaný stát, kterému by bylo možno legálně prodat či do něj dopravit zbraně. Část z nich obsluhovala bitevní stroje- nejznámější jsou tzv „Biafra babies“, improvizovaně militarizovaná varianta švédských lehkých vrtulových cvičných strojů

¹⁰⁷str. 171 AXELROD, Alan. 2014

¹⁰⁸str. 108 FORSYTH, Frederick. Příběh Biafry. Překlad, Prokop, Michal. Knižní klub, 2012. ISBN: 978-80-242-3390-1

MFI-9B, používané primárně k útokům na pozemní cíle, včetně nečekaně úspěšných náletů na letecké základny nigerijských vládních sil¹⁰⁹. Jednalo se např. i o Portugalsci řízené Texany T-6 či bombardér B-26 Invader, řízený polským pilotem Janem Zumbachem, známým coby „Kamikadze“ Brown¹¹⁰. Další část dodávala letadly zásoby ze zahraničí, jak zbraně a munici¹¹¹, tak i potraviny a lékařský materiál. Někteří byli přímo placení Biafrou, někteří ve službách Červeného kříže a dalších humanitárních organizací (vystupujících coby Joint Church Aid), dodávajících potraviny pro děti a uprchlíky¹¹², přičemž ovšem proráželi nigerijskou ekonomickou blokádu. Musah a Kyode uvádí jako žoldněře pouze první skupinu¹¹³, ale podle Mezinárodní konvence o boji proti najímání, využívání, financování a výcviku žoldněřů z roku 1989 by pravděpodobně i část pilotů, dodávajících válečný materiál, mohla být za žoldněře označena.

Musah a Kyode¹¹⁴ identifikují žoldněře pouze na straně Biafranů. Existuje více zdrojů, podle kterých na straně nigerijských vládních sil, kvůli nedostatku vlastních pilotů, bojovali nájemní piloti a technici nejspíše pod velením Johna Petersona, veterána z Konžské krize, a doplňovali tak egyptské, východoněmecké a možná i československé piloty vyslané na pomoc Nigerii jejich vládami. Nájemní piloti pak podle všeho byli schopnější než piloti vyslaní vládami.¹¹⁵ Je pravděpodobné, že pouze piloti ze zahraničí byli schopni operovat se stroji MiG- 15, MiG- 17 a bombardéry Il- 28, protože tyto byly dodány až v průběhu konfliktu. Ačkoliv bylo nigerijské letectvo založeno v roce 1964 (tedy 3 roky před vypuknutím konfliktu), tak tyto letouny byly prvními bojovými stroji v jeho výbavě. Zároveň nigerijské letectvo bylo zapojeno nejen do útoků na vojenské cíle Biafranů, ale i na civilní cíle¹¹⁶, a zároveň do občasných útoků

¹⁰⁹MARCHALL, Michel. The “Biafran Babies” [online] 4.4.2008 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.kaiserslauternamerican.com/the-biafran-babies/>

¹¹⁰ROBSON, Michael. Biafran Invaders. [online] 11.11.2009 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://web.archive.org/web/20130509094109/http://vectaris.net/id307.html>

¹¹¹str. 171 AXELROD, Alan. 2014

¹¹²str. 195 FORSYTH, Frederick, 2012

¹¹³str. 266 MUSAH, Adbel-Fatau; FAEMI, Kayode, 2000

¹¹⁴MUSAH, Adbel-Fatau; FAEMI, Kayode, 2000

¹¹⁵str. 170 FORSYTH, Frederick, 2012

¹¹⁶Nigerian Civil War – Air War [online] 12.10.2015 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://weaponsandwarfare.com/2015/10/12/nigerian-civil-war-air-war/>

na letadla dopravující do země potravinovou pomoc,¹¹⁷ čímž přispívalo k nigerijské strategii „vyhladovění“ Biafry.

Drobnou perličkou nasazení žoldníků v rámci Nigerijské občanské války je, že „Mad“ Mike Hoare, známý z Konžských událostí předchozích let, nabídl oběma stranám konfliktu své služby, obě strany jej ovšem odmítly.¹¹⁸

Občanskou válku v Nigerii vyhrála, za značné zahraniční podpory, vládní strana a Biafra byla začátkem roku 1970 poražena a dobytá. Pro zapojení nájemných sil se dá tak říci, že vládní strana, používající žoldníky v omezeném rozsahu coby specialisty a obsluhu letectva, porazila po 3 letech konfliktu Biafrany, kteří používali žoldníků také v omezeném množství, převážně v letectvu, ale i na zemi. Je tu ovšem velký nepoměr síly obou stran, navíc Nigerii se dostávalo velkých dodávek výzbroje ze zahraničí, a byli do ní zasláni přímo i vojáci z cizích zemí pro obsluhu moderních zbraňových systémů.

Konžská krize

Konžská krize propukla v roce 1960, kdy, po vyhlášení nezávislosti Konga 30. června 1960, došlo k chaosu a velmi brzy k vyhlášení nezávislosti dvou provincií- Jižní Kasaie (9. srpna 1960) a Katangy (11. července 1960), podporované Belgií. Katanga měla k dispozici cca 100 místních bělošských dobrovolníků a poradců z belgické armády, k tomu také cca 400-500 členné jednotky žoldníků různého původu (především bývalé příslušníky Francouzské cizinecké legie, Brity, Jihoafričany a Rhodesany), rozdělené do tří hlavních bojových skupin- 4. Commando pod velením „Mad“ Mika Hoareho, 6. Commando pod velením Boba Denarda a 10. Commando pod velením Black „Jack“ Schramma, případně byli přidělováni jako velitelé místních domorodých jednotek (Gendarmes).¹¹⁹ Žoldníci také byli výlučnými piloty katanžského letectva, operujícího převážně na bojových letounech T-6G Texan (velitelem této skupiny se stal žoldník J. Zumbach, jež později bojoval i na straně Biafry v občanské válce v Nigerii).¹²⁰ Katanga byla ve výsledku poražena 17.3.1963 po urputném boji, kdy národní armádu podpořil nejen Sovětský svaz dodávkami techniky a poradců, ale proti Katanzě byly

¹¹⁷str. 202 FORSYTH, Frederick, 2012

¹¹⁸MERCENARIES IN AFRICA [online] 19.3.2017 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://weaponsandwarfare.com/2017/05/19/mercenaries-in-africa/>

¹¹⁹State of Katanga [online] 21.7.2018 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: https://en.wikipedia.org/wiki/State_of_Katanga

¹²⁰Separatistický stát Katanga a boje v Kongu v letech 1960 až 1963 [online] 21.12.2011 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://www.palba.cz/viewtopic.php?f=173&t=5054>

vyslány i masivní jednotky OSN (na vrcholu přítomnosti 20 000 mužů) vyzbrojené i obrněnými vozidly a bojovými letouny.

Po porážce Jižní Kasaie a Katangy ovšem došlo v roce 1964 k povstání Simbů, podporovanému Východním blokem, na podporu povstalcům byl dokonce vyslán Che Guevarra.¹²¹ Na podporu Konžské národní armády, která nebyla schopna si s povstalcem poradit, byl povolán již z předchozích událostí známý „Mad“ Mike Hoare, který velel cca 1000 mužům (převážně Belgičanům, Rhodesanům, Jihoafričanům a Francouzům) složeným do 5. Commanda „Wild Gease“,¹²² kterým se nakonec podařilo i s podporou belgické armády (operace Dragoon Rouge) povstalce porazit, respektive zatlačit jejich ofenzivu, obsadit jejich hlavní město Stanleyville a osvobodit zadržovaná rukojmí. Samotné hnutí Simbas zůstalo činné ještě několik let, ale již nepředstavovalo hrozbu pro Kongo.

Podíváme-li se tedy na výsledek války z pohledu nájemných jednotek, tak v první fázi konfliktu se objevily tři entity - Katanga, která měla k dispozici několik set žoldnéřů, kteří jak bojovali v poli samostatně, tak veleli místním jednotkám a zároveň obsluhovali letectvo, Jižní Kasai, která žoldněře neměla, a proti nim Konžská národní armáda, která také neměla žoldněře, ale poměrně značnou zahraniční podporu včetně vojsk OSN. Ve výsledku vyhrála Konžská armáda, přičemž ovšem žoldněři na straně Katangy dokázali bojovat proti mnohem silnějším vojskům OSN. V druhé fázi se proti sobě postavila Konžská národní armáda, silně podporovaná žoldněři, proti povstalcům Simbas, podporovanými Východním blokem. Boje vyhrála Konžská národní armáda.

První válka v Kongu 1996-97

V rámci konfliktu, kde se proti dlouholetému diktátoru Mobutu Seko Seko (který získal moc v dříve popsané krizi z let 1960-1965), za jehož vlády došlo k výraznému hospodářskému propadu, postavili převážně Tutsijští povstalci. Mobutu podporoval Hutujské milice zodpovědné za genocidu Tutsi ve Rwandě a umožňoval jim vést dále konflikt z táborů na území Zaire. Jak povstalci, tak Mobutu, měli zahraniční podporu - na straně Mobutových vládních sil stály hutujské jednotky Interhamawe, dále byl podporován angolským hnutím UNITA a Súdánem, povstalci byli podporováni Rwandou, Angolou, Ugandou, Zimbabwe, Zambii a mnohými dalšími. Mobutovy jednotky byly podporovány navíc bílými žoldněři, tzv Bílou legií.

¹²¹Ernesto Che Guevara's Contribution to Africa's Struggles for Independence [online] 9.10.2017 [cit, 29.7.2018] Dostupné na: <https://afrolegends.com/2017/10/09/ernesto-che-guevaras-contribution-to-africas-struggles-for-independence/>

¹²²str. 266 MUSAH, Adbel-Fatau; FAEMI, Kayode, 2000

Tato žoldněřská skupina se skládala ze 4 hlavních částí - 1) 20-30 převážně francouzských žoldněřů vedených bývalým belgickým plukovníkem Christianem Tavernierem, 2) 80- 100 žoldněřů skládajících se z bosenských Srbů vedených „plukovníkem Dominikem Yugo“, 3) menší skupinou ukrajinských pilotů najatých Francouzi k ovládnání bitevních vrtulníků Mi- 24 Hind sovětského původu a 4) firmou Stabilco, která disponovala vojenskými piloty jihoafrického původu (např Neilem Ellisem, známým zároveň z Sierra Leone).¹²³ Stabilco (Stalibility Control Agencies) byla jihoafrická PMC, personálně propojená s Executive Outcomes, ovšem Executive Outcomes odmítala, že by měla jakékoliv své lidi v Kongu. Stabilco dodávala vládnímu režimu vojenské expertízy, jejich piloti prováděli průzkumné mise, měli zhruba 35 lidí přímo zapojených do obrany Kinshassy, kteří se také zapojili do neúspěšného pokusu evakuovat část vojenských letounů z Gbadolite¹²⁴. Dále byla na vládní straně firma GeoLink, která dodávala elektronické a komunikační vybavení včetně satelitních telefonů, zařizovala i spojení různých žoldněřských skupin.¹²⁵ Tato firma ostatně existuje dodnes a nabízí zprostředkovávání satelitních komunikačních služeb.¹²⁶ Srbští žoldněři byli nasazeni při obraně hlavního města Kinshassy, obsluhovali část strojů konžského letectva, jak útočné helikoptéry Mi- 24 Hind, tak lehké bitevníky Aeromacchi MB 236K, učili místní jednotky boji beze zbraně i s pěchotní výzbrojí dodávanou ze zahraničí, případně se také účastnili přímo průzkumných a bojových misí proti nepříteli. Po té, co utrpěli první ztráty, přestali být srbští žoldněři ochotni se dále podílet na přímých bojových akcích a zůstávali u výcviku. Podle všeho nebyla ani letecká podpora srbských pilotů příliš účinná, minimálně v jednom případě si museli francouzští žoldněři shánět v boji jiného pilota ochotného je odvézt z obležení.¹²⁷

Na druhou stranu, Maeh a Fuermi také uvádí, že rebelové byli podporováni dvěma PMC- Omega Support Group Ltd a Internal Defense and Security (IDAS), které se zabývají výcvikem rebelů.¹²⁸

¹²³str. 134 MUSAH, Adbel-Fatau; FAEMI, Kayode, 2000

¹²⁴ str. 140- 143 MUSAH, Adbel-Fatau; FAEMI, Kayode, 2000

¹²⁵ str. 139 MUSAH, Adbel-Fatau; FAEMI, Kayode, 2000

¹²⁶Geolink [online] 2014 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://www.geolink.com/>

¹²⁷str. 137- 140 MUSAH, Adbel-Fatau; FAEMI, Kayode, 2000

¹²⁸str. 274 MUSAH, Adbel-Fatau; FAEMI, Kayode, 2000

Válka skončila v roce 1997 po necelém roce bojů, režim prezidenta Mobutu byl svržen a nahrazen Laurenté Desilé Kabilou. Z hlediska nájemných jednotek je možné popsat situaci tak, že na jedné straně stál vládní režim, který zaměstnával jak klasické žoldnře, tak i soukromé vojenské společnosti, přičemž žoldnři byli jak využíváni k výcviku místních sil, tak i k přímému zapojení do bojů a taktéž pilotovali vládní letectvo. Tento režim byl poražen rebely s vysokou zahraniční podporou, jehož síly byly v omezené míře cvičeny taktéž soukromými vojenskými společnostmi.

Druhá válka v Kongu 1998-2003

Druhá válka v Kongu, zvaná též Velká africká válka nebo Africká světová válka. V tomto konfliktu se proti sobě postavila vláda, nově utvořená po předchozím konfliktu, a pro Rwandští rebelové. Konflikt je charakteristický širokým zapojením dalších států, velkým násilím páchaným na civilistech a zneužíváním místních přírodních zdrojů. Role zapojení nájemných vojenských jednotek je nejasná, Maeh a Fuermi i Seden Akcinaroglu and Elizabeth Radziszewski ¹²⁹shodně uvádějí zapojení PMC do konfliktu, konkrétně společností Defense Security Ltd, Safenet, IRIS a „spinoffs“ Executive Outcomes, ovšem jakou činnost a v jakém rozsahu prováděly, je nejasné, podle všeho se jednalo o výcvik vládních sil. ¹³⁰

Válka skončila v roce 2003 mírovou smlouvou, vznikem nové, prozatímní vlády a brzkými demokratickými volbami. Z hlediska nájemných jednotek došlo k tomu, že vládní síly, cvičené v nejasném rozsahu PMC, uzavřely mír s rebely, kteří nepoužívali nájemných jednotek vůbec, ale měli významnou podporu ze zahraničí.

Somálsko

Občanská válka probíhá v Somálsku od roku 1991, kdy došlo k povstání proti režimu Siada Barreho. Skupiny povstalců po svržení prezidenta zahájily válku všech proti všem. Zemi se pokusily přivést k míru Spojené národy vysláním misí UNISOM I a ozbrojené UNITAF, vedené Američany. Mise byly v Somálsku od roku 1992 do roku 1995, kdy se po neúspěchu operace Gothic Serpent (později známému spíše coby *Black Hawk Down*) zahraniční síly stáhly ze země. Nicméně mezinárodní společenství se od té doby snaží o ustavení stabilní vlády, ovšem vládě pokud je ustavena, jako například Somálská prozatímní federální vláda (TFG –

¹²⁹ MUSAH, Adbel-Fatau; FAEMI, Kayode, 2000; AKCINAROGLU, Seden; RADZISZEWSKI, Elizabeth. 2012

¹³⁰ str. 274 MUSAH, Adbel-Fatau; FAEMI, Kayode, 2000; str. 24 AKCINAROGLU, Seden; RADZISZEWSKI, Elizabeth. 2012

Transitional Federal Government), obvykle drží pouze malé území. Proti ze zahraničí podporované vládě se postavil Svaz islámských soudců - islamisticky zaměřená povstalecká skupina, který se sice rozpadl, ale z jeho zbytků se rekrutují další islamistické skupiny, kupříkladu Al-Shabab. Na pomoc vládě byla v roce 2007 vyslána mise vojenská ANISOM. Postupně se daří zemi osvobodit od islamistických jednotek, ale konflikt stále ještě probíhá. V průběhu konfliktu se také oddělily od Somálska dva mezinárodně neuznané (leč funkční) de facto státy - Puntland a Somaliland, disponující vlastními jednotkami.¹³¹

Nájemné jednotky se do konfliktu zapojily v omezené míře, převážně soukromé vojenské společnosti v roli logistické podpory. Zajišťovaly zázemí misi UNITAF (hlavně společnosti Brown and Root Services a nejspíše Dyncorp International), společnosti Defense Security Limited a Panzer Technologies podporovaly misi Spojených národů. Vláda a mise ANISOM jsou podporovány logistickými společnostmi jako je Dyncorp, Bancroft Global Development PAE a AECOM, které zajišťují logistiku, leteckou dopravu, údržbu vybavení a částečně i výcvik. Dále společnosti Hart Group a Sterling Corporate Services cvičí jednotky Puntlandu.

Souhrn

Celkově byla přítomnost nájemných jednotek zaznamenána v 9 konfliktech. Ve 4 případech se jednalo o žoldněře v původním smyslu slova (v Angole, v rámci Konžské krize, v Nigérii a v první válce v Kongu), v 7 případech se jednalo o soukromé vojenské společnosti. Ve dvou případech se do konfliktu zapojili jak žoldněři, tak i soukromé vojenské společnosti - pouze v jednom případě (první válka v Kongu) se jednalo o situaci, kdy se opravdu setkali přímo „na bojišti“. V druhém případě pak mezi akcemi tradičních žoldněřů a soukromých vojenských společností uplynulo zhruba 17 let. Ve 4 případech se nájemné jednotky nacházely na obou stranách konfliktu, v dalších 3 případech byly nájemné jednotky používány k podpoře zahraničních jednotek zapojených do konfliktu (ať už vyslaných lokálními organizacemi nebo Spojenými národy). Co se týče celkového závěru konfliktu, do kterého byly nájemné jednotky zapojené, tak zjednodušeně lze říci, že ve 4 případech stály na vítězné straně konfliktu (Sierra Leone, Konžská krize, Nigérie, První válka v Kongu), ve 4 případech se jednalo o „remízu“-mírovou dohodu mezi účastníky konfliktu (Angola, Libérie, Druhá válka v Kongu a Jihoafrická republika), v jednom případě konflikt stále probíhá (Somálsko). Ve 4 případech pak stály nájemné jednotky na straně poražených, jedná se ovšem o ty konflikty, kdy byly nájemné jednotky na obou stranách konfliktu.

¹³¹JAKUBÍK, Martin. Konflikt v Somálsku [online] 16.2.2014 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://africkyportal.cz/clanky/konflikt-v-somalsku>

Pokud jde o rozdělení výsledků soukromých vojenských společností a žoldnéřů, pak žoldnéři se zúčastnili 3 konfliktů, stáli na vítězné straně ve 2 případech (Konžská krize a občanská válka v Nigerii), ve dvou případech byli na straně poražených (v občanské válce v Nigerii a v první válce v Kongu). Soukromé vojenské společnosti se zapojily či stály na straně vítězů také ve 2 případech (Sierra Leone a v první válce v Kongu), v jednom případě na straně poražených (První válka v Kongu), ve čtyřech případech došlo k „remíze“ a jeden konflikt stále probíhá.

Ovšem k tomuto součtu dospějeme pouze, pokud budeme brát opravdu zkoumané konflikty jako jednu válku a budeme počítat pouze jejich závěr. Ovšem tyto konflikty měly obvykle více fází, zúčastnilo se jich více stran, byly uzavírány smlouvy o příměří a nájemné jednotky hrály v těchto rozdílnou roli a dosáhly různých výsledků. Pokud se na to budeme dívat tímto pohledem, dojdeme k poněkud odlišným výsledkům.

Nejprve se podívejme na výsledky klasických žoldnéřských jednotek.

V rámci války v Angole byli klasičtí žoldnéři pod velením Costase Georgiu zcela zničeni Kubánci, neměli šanci ovlivnit konflikt. V rámci Konžské krize byli nejprve žoldnéřské jednotky poraženy vládní armádou a (především) jednotkami OSN v Katanze a později v rámci vládní armády porazily rebely Simbas. V rámci války v Nigerii byly žoldnéři jak na straně vítězné centrální vlády, tak na straně poražené Biafry. A naposledy v První válce v Kongu byli žoldnéři na straně Mobutu Seko Seko poraženi povstalci. Můžeme tedy konstatovat v rámci 5 zapojení do konfliktu 2 vítězství proti 4 prohrám (z toho jednou byli žoldnéři na obou stranách).

Dále se pojdme podívat na výsledky soukromých vojenských společností.

Do „občanské války“ v Jihoafrické republice se zapojila Executive Outcomes na straně vlády, došlo k mírové dohodě s černošskými povstalci. V rámci války v Angole nejprve soukromé vojenské společnosti pomohly prohrávající vládní MPLA a dotlačili UNITA k mírové dohodě, v další fázi konfliktu stály soukromé vojenské společnosti jak na straně vlády, tak povstalců UNITA, kteří ve výsledku dospěli k mírové dohodě. V rámci konfliktu v Sierra Leone nejdříve soukromé vojenské společnosti pomohly prohrávající vládním vojskům dotlačit rebely k mírové dohodě, v další fázi pomohli vládním a zahraničním jednotkám k znovuoobsazení města a k mírové dohodě, po jejím porušování pak až k vítěznému konci konfliktu. V Somálsku nejprve soukromé vojenské společnosti pomáhaly misi UNITAF, která byla nucena se stáhnout (byť primárně z politických důvodů), a v dnešní době pomáhají jak zahraničním misím, tak vládním jednotkám, tak i de facto státům, konflikt však stále probíhá. V Liberii byly zapojeny soukromé vojenské společnosti do podpory zahraniční misí podporující vládu, konflikt skončil

mírovou dohodou. V rámci První války v Kongu stály soukromé vojenské společnosti jak na straně poraženého Mobutu Seko Seko, tak i vítězných povstalců. V rámci Druhé války v Kongu podporovaly soukromé společnosti vládu, která nakonec uzavřela mír s povstalcí. Ve výsledku můžeme říci, že „vítězného konce“ se dočkaly soukromé vojenské společnosti ve dvou případech, v šesti případech došlo k remíze (ve formě významné mírové dohody), v 2 případech stály na straně jednotek, jež prohrály, a v 1 případě konflikt stále ještě probíhá. Z tohoto počtu zapojení stály soukromé vojenské společnosti 3 krát proti sobě, v jednom případě došlo k jasnému vítězství jedné strany a dvakrát došlo k uzavření míru.

Občanská válka ve Rwandě

Kořeny rwandské občanské války sahají daleko do její minulosti. Důvodem pro její vznik bylo mnoholeté utlačování mezi etnickými kmeny Hutu a Tutsi. Od dob Rwandského království byla vládnoucí skupina Tutsi, která postupně díky své moci postupně přitvrzovala proti skupině Hutu. Vládnoucí Tutsi následně i v koloniálních dobách používali jako svého prostředníka Němci, aby si udrželi ve své kolonii moc při použití minima vojenské síly. Skupina Hutu ale po roce 1945 postupně posilovala svůj vliv i za podpory Belgie, které tato kolonie po první světové válce připadla. V roce 1959 došlo k převratu a převzetí moci kmenem Hutu, následovaly vzájemné boje a v roce 1962 byl vyhlášen samostatný stát pod vedením Hutu. To vedlo k nucenému odchodu zhruba 100 000 Tutsiů do okolních zemí. Doba strávená v uprchlických táborech vedla k formování a vzniku Rwandan Patriotic Front (RPF). Někteří z uprchlíků, jejichž největší podíl se nacházel v Ugandě, se dokonce zapojili do tamních bojů o moc a vysloužili si zde oficiální místo v armádě, jiní tam byli naverbováni později, při přípravách RPF na vpád zpět do Rwandy. Iniciátorem tohoto plánu byl Fred Rwigyema a Paul Kagame, kteří právě získali své vojenské zkušenosti v bojích v Ugandě.

Pro termín zahájení ofenzívy proti vládě Rwandy (FAR – Rwandan Armed Forces) bylo vybráno datum 1. října 1990, termín kdy oba presidenti, jak Rwandy tak Ugandy byli mimo zemi, na summitu UN ¹³². Prvního října tedy mnoho bývalých rwandských uprchlíků dezertovalo z Ugandské armády a s ukradenou výstrojí překročili hranice Rwandy. Šlo zhruba o 4 000 Rwandských bojovníků, 2 500 ugandských vojáků a 800 podpůrných osob. Vybavení byli převážně lehkými zbraněmi, kulomety, minomety ale i staršími sovětskými nosiči raket

¹³²UNICEF, World Summit for Children [online] New York, USA, 29.-30.9.1990. Dostupné na: <https://www.unicef.org/wsc/declare.htm>;
BILES, Peter. Rwanda calls for aid to halt rebels. The Guardian. London, 7.3.2015

(BM-21 „Grad“)¹³³. Během prvních bojů se RPF podařilo využít momentu překvapení a obsadit poměrně velké území – zhruba 60 km od hranic do vnitrozemí. Ale zároveň utrpět i citelné ztráty. Hned 2. října 1990, tedy druhý den po překročení hranic mezi Rwandou a Ugandou, byl zastřelen jeden z vůdců RPF - Fred Rwigyema. Podle některých zdrojů byl zabit v akci zbloudilou střelou.¹³⁴ Podle jiných byl zastřelen spolubojovníkem (Peter Bayingana), při hádce okolo dalšího postupu jejich vojska.¹³⁵ President Rwandy - Habyarimana - požádal o vojenskou pomoc Francii, která mu ji přislíbila a vyslala 600 svých vojáků.¹³⁶ Oficiálně byly francouzské jednotky vyslány na ochranu francouzského obyvatelstva v Rwandě, ve skutečnosti ale obratem dostali rozkaz k proaktivnímu zastavení postupu RPF na hlavní město.¹³⁷ Během první poloviny října poskytly vojenskou pomoc Rwandské vládě, kromě Francie, i Belgie a Zaire. Jednotky Zaire byly okamžitě poslány do první linie na pomoc FAR, ale vzhledem k jejich špatné morálce a byly presidentem Habyarimanem vykázány zpět do Zaire. Důvodem pro tento krok byly případy rabování a znásilnění, kterého se jednotky ze Zaire opakovaně dopouštěly. Jednotky poskytnuté Belgií byly také staženy / z rozkazu Belgie /, neboť belgické právo zakazovalo použití armády v rámci občanských válek. Jejich jednotky se tedy během několika týdnů stáhly zpět a do bojů výrazně nezasáhly. RPF která byla částečně paralyzovaná po smrti Rwigyemi, jakožto jednoho z vojenských vůdců tak začala dobyté území postupně ztrácet ve prospěch FAR, kterým k jejich vítězství značně napomáhala i francouzská přítomnost. Konce října 1990 bylo FRP dotlačené zpět k hranicím Rwanda/Uganda. Mnoho z jejích bojovníků dezertovalo, mnoho jich uteklo zpět do Ugandy a zbývající se pod vedením Paula Kagameho ukryli v horách Virunga.¹³⁸ Rwandská vláda tedy mohla 30. října vyhlásit konec války, který ale spíše znamenal jen její přerušování. Kagame využil terénní členitosti hor Virunga, ve kterém je bylo obtížné hledat a zároveň větší ofenzíva zde nepřipadala v úvahu, zbytky armády RPF zde tedy byly v relativním bezpečí a bylo možné

¹³³str. 93 PRUNIER, Gerard. The Rwanda Crisis: History of a Genocide, 2. Vydání. Kampala: Fountain Publishers Limited, 1999. ISBN 978-9970-02-089-8

¹³⁴ Government of Rwanda. Chronology of Events Leading to Liberation. Official Website of the Government of Rwanda, 7.3.2012; str. 95-96 PRUNIER, Gerard, 1999

¹³⁵str. 13-14 PRUNIER, Gerard. Africa's World War : Congo, the Rwandan Genocide, and the Making of a Continental Catastrophe. Oxford University Press 2009. ISBN 978-0-19-970583-2

¹³⁶str. 24 WALLIS, Andrew, Silent Accomplice: The Untold Story of France's Role in the Rwandan Genocide. I.B.Tauris 2006. ISBN 978-1-84511-247-9

¹³⁷MELVERN, Linda. A people betrayed: the role of the West in Rwanda's genocide. New York, N.Y.: Zed Books, 2000. ISBN 978-1-85649-831-9

¹³⁸str. 96-109 PRUNIER, Gerard, 1999

využít čas k přeskupení jednotek. RPF musely dodržovat striktní vojenský režim, pravidelné cvičení jednotek, byl zakázán alkohol a veškeré omamné látky. Některé závažná porušení kázně jako zabití, znásilnění nebo dezerce byla trestána smrtí.¹³⁹ K RPF se v této době postupně přidávali další sympatizanti, převážně osoby, které uprchly před aktuálním režimem. Zároveň bylo nutné obstarat nové zdroje na nákup zbraní a munice. Mnoho Tutsiů žijících různě po světě bylo ochotno přispět.¹⁴⁰ Finanční možnosti RPF byli omezené, ale díky rozpadu Sovětského svazu a konce studené války bylo možné obstarat množství náhle přebytečných zbraní.¹⁴¹ Mnoho nových zbraní RPF znovu obstarávalo přes své kontakty v ugandské armádě, kde mnoho vojáků zůstalo vůči Kagamemu stále loajálních za jeho zásluhy v tamní občanské válce. Po třech měsících reorganizace, cvičení a vyzbrojování byla armáda RPF znovu připravena zahájit ofenzívu. Jako cíl útoku bylo zvoleno město Ruhengeri, které se nachází na úpatí hor Virunga. Během noci 22. ledna 1990 došlo k rozmístění jednotek po okolí města, aby následujícího rána mohlo dojít k překvapivému útoku. Důvodem proč bylo zvoleno právě toto město, nebyla pouze jeho blízkost k úkrytům v horách, ale i jedno z největších vězení ve Rwandě. V tomto vězení se, mimo jiné, nacházeli i vězňové političtí oponenti, nebo i bývalí sympatizanti režimu. Vězeňská stráž proto dostala rozkaz pozabíjet vězně, aby nemohlo dojít k získání citlivých informací nepřátelské armádě. Tento rozkaz byl posvěcen i tehdejšími prezidentem.¹⁴² Stáž ale odmítla tento rozkaz splnit. Armádě RPF se podařilo vězení obsadit a někteří z vězňů rozšířili řady RPF, například i Théoneste Lizinde, strůjce nepovedeného puče z roku 1980. Jednotky RPF se ještě tentýž den stáhly zpět do hor. Z tohoto partyzánského stylu boje se následně stala hlavní taktika proti vládnoucímu režimu a armádě FAR. Posily FAR dorazily do Ruhengeri až následující den, když už RPF byla zpět v horách. RPF zcela využívalo výhody partyzánského boje, takže i přes početní převahu nebyla armáda vlády schopna dosáhnout výraznějšího vítězství. Koncem roku 1991 se RPF podařilo získat vládu nad zhruba 5% území Rwandy. Obnovení válečného stavu ovšem mělo přímý dopad i na civilní obyvatelstvo. Mnoho obyvatel Hutu, v územích ovládaných RPF, uteklo zpět do na vládou

¹³⁹str. 83 KINZER, Stephen. A Thousand Hills: Rwanda's Rebirth and the Man Who Dreamed it. Hoboken, N.J.: John Wiley & Sons, 2008. ISBN 978-0-470-12015-6

¹⁴⁰str. 82 KINZER, Stephen, 2008

¹⁴¹str. 118-120 PRUNIER, Gerard, 1999

¹⁴² str. 88 KINZER, Stephen, 2008

ovládaná území, a obráceně Tutsiové, žijící na vládou ovládaném území, byli stíháni a často i vražděni.¹⁴³

V průběhu roku 1992 byla vláda nucena ukončit vládu jedné strany a umožnit dát hlas i pomalu se formující opozici. To se následně stalo živnou půdou pro další mírová jednání, většina opozičních stran totiž neměla tak radikální názory na válku s RPF a chtěla jednat o míru. Po šestiměsíčním vyjednávání ve městě Arusha, byla sjednána mírová dohoda, dělící vládu nad Rwandou mezi MRND (stávající vláda), RPF a většinu opozičních stran, vyjma radikálních CDR. Vynechání radikální CDR ovšem rozpoutalo mezi jejími zastánci vlnu protestů, které přerostly ve vlny násilí a hromadné vraždění Tutsiů. Tato vlna násilí vedla k tomu, že RPF vystoupila z dalších jednání o míru a ukončila půl roku trvající příměří.¹⁴⁴

RPF změnilo svou taktiku a z partyzánského boje začalo znovu dobývat území Rwandy, oproti počátkům války už FAR kladla jen minimální odpor. Tento stav se připisuje hlavně špatné ekonomice (vojáci nedostávali výplaty) a také tomu, že při posledních bojích armáda FAR zněkolikanásobila své počty na zhruba trojnásobek, mnoho vojáků tedy mělo jen špatný výcvik a nebyli připraveni k boji.¹⁴⁵

RPF díky tomu postupně postupovalo a získávalo stále více území pod svou kontrolu. Zvrat měl nastat s příchodem nových francouzských posil, které dorazili posílit armádu FAR. Nové posily už postup sice nezastavily, ale jednotky RPF musely zpomalit svůj postup, neboť najednou stály proti dobře vyzbrojeným a vycvičeným jednotkám. 20. března 1993 se jednotkám RPF podařilo probojovat až k branám hlavního města. Mnoho pozorovatelů očekávalo následující útok a tuhé boje o hlavní město, které bylo baštou Hutů. Kagame ale využil tohoto momentu, aby obnovil příměří a připravil si výchozí pozici pro vyjednávání o míru.¹⁴⁶

První mírová jednání se konala ve městě Kampala (Uganda) za přítomnosti zahraničních pozorovatelů. Výsledkem byla dohoda, při které se RPF stáhne zpět na území, které drželo do

¹⁴³str. 136-137 PRUNIER, Gerard, 1999

¹⁴⁴str. 173 -174 PRUNIER, Gerard, 1999

¹⁴⁵str. 20 MELVERN, Linda. Conspiracy to Murder: The Rwandan Genocide. London and New York, NY: Verso, 2004. ISBN 978-1-85984-588-2

¹⁴⁶str. 173 PRUNIER, Gerard, 1999

předchozích mírových jednání, RPF s tímto souhlasilo pod podmínkou, že jimi nově dobyté území bude vyhlášeno jako demilitarizovaná zóna a bude zde zapovězen vstup i armádě FAR. K tomu skutečně, i přes dílčí protesty, došlo a další jednání se vrátilo zpět do města Arusha. ¹⁴⁷

Během června 1993 začal mírová jednání podporovat i stávající prezident Habyariama (Hutu), pozadím za touto změnou názorů byl nárůst extrémistických názorů napříč tradiční opozicí a vládoucí stranou. Tento krok měl za cenu ústupků směrem k PRF udržet stávajícího prezidenta při moci. ¹⁴⁸

4. srpna 1993 došlo v Arushe k podpisu mírové smlouvy, část armády RPF měla být začleněna do stávající a vláda měla být rozdělena mezi Hutu a Tutsi. Na dodržování dohody od října 1993 dohlížely jednotky Spojených národů (UNAMIR). I přes uzavřenou mírovou dohodu a postupné kroky vedoucí Rwandu k míru, rostla síla extrémistických hnutí napříč všemi politickými frakcemi. Mír ukončil 6. dubna 1994 atentát na presidenta Habyarimanu, při němž zahynul i prezident Burundi Ntaryimira. Původce tohoto atentátu zůstával dlouhou dobu neznámý, diskutovalo se o zapojení RPF tak i extrémistických křídel Hutu. Až koncem roku 2010 bylo francouzským vyšetřováním potvrzeno, že za útokem stáli extrémisté Hutu. ¹⁴⁹

Atentát, který, v dané době, měl nejasného viníka, posloužil jako záminka pro znovu rozpoutání bojů proti Tutsiům, stal se tak katalyzátorem rwandské genocidy. V průběhu zhruba 100 dní bylo povražděno mezi 0,5~1 milionem osob. ¹⁵⁰

Kagame znovu využil své armády a začal postupně dobývat zpět území, na kterých FAR systematicky vraždila Tutsi. Veškeré pokusy UNAMIRu o klid zbraní, ztroskotaly na podmínce RPF, tedy, že složí zbraně pokud dojde k zastavení genocidy. ¹⁵¹I přes lepší vybavenost FAR se RPF dařilo stále získávat nová území a zatlačovat FAR dále. 4. června padlo hlavní město a boje spolu s genocidou byly definitivně zastaveny 18 června, kdy padlo město Gisenyi spolu se zbytkem severozápadu Rwandy. Den dobytí hlavního města je doposud ve Rwandě státním svátkem jako Den osvobození. Válka ovšem neskončila ještě několik dalších let, milice Hutu

¹⁴⁷ str. 106 KINZER, Stephen, 2008

¹⁴⁸ str. 186 PRUNIER, Gerard, 1999

¹⁴⁹ BBC News. Rwanda genocide: Kagame 'cleared of Habyarimana crash. 10.1.2012

¹⁵⁰ str. 386 DALLAIRE, Romeo. Shake Hands with the Devil: The Failure of Humanity in Rwanda. London: Arrow 2003. ISBN 978-0-09-947893-5

¹⁵¹ str. 300 DALLAIRE, Rome, 2003

obnovily své výpady z uprchlických táborů na území Zaire, kam se po porážce stáhly. Jednotky RPF začaly cvičit pro změnu Zairské Tutsi a válka se postupně přelila na území Zaire, kde vedla k tzv. První občanské válce v Kongu.

Zapojení nájemných jednotek

V rámci tohoto konfliktu nedošlo k žádnému zapojení nájemných jednotek, ale bylo podle všeho zvažováno. Firma Executive Outcomes totiž nabídla v roce 1994 své kapacity k řešení krize, s tím, že by jejich muži mohli nahradit misi či doplnit misi UNAMIR. Nabídku podle všeho zvažovala americká vláda ¹⁵², ale nakonec ji nevyužila, stejně tak nevyužila nabídky ani OSN či OAU.

Dostupný rozpracovaný plán říká, že EO plánovala nasadit do akce 1527 mužů, které by dopravila do země vlastními letadly a s vlastní leteckou podporou. Hlavní základna je vybrána v Kigali, odkud by se muži přesouvali dále do země, kde by zřizovali základny coby bezpečné ostrovy, kam by se mohli stahovat civilisté, a vynucování míru mezi znepřátelenými stranami. Rychlost nasazení uvádí plán s přepravou prvních jednotek na základnu v Kigali do 8 dnů, s plným rozvinutím jednotek do 29 dnů, kdy by začala operace na stabilizaci země a pomoc postiženým genocidou. ¹⁵³

Plán, tak jak je nastíněn, uskutečněn nikdy nebyl, neboť jednotky Executive Outcomes nebyly nikým na řešení krize najaty. Jestli by fungoval, je otázkou. Executive Outcomes nejspíše měla k dispozici síly, které v plánu uvádí, byť se jedná o období roku 1994, kdy ovšem zároveň vede operace v Angole. Plán uvádí nasazení 1527 mužů, což je 3x více, než kolik činil počet mužů nasazený v Angole nebo Sierra Leone, a na místním bojišti by pravděpodobně znamenali značnou sílu. Na druhou stranu, plán má několik bodů, které vedou k pochybnostem, zda by fungoval, či zda by fungoval tak, aby zabránil genocidě. Plán počítá s nasazením Executive Outcomes ve prospěch OSN nebo legitimní vlády Rwandy, která se tou dobou ovšem zapojila do genocidy vlastních občanů. Není pravděpodobné, že by si vláda v tomto případě najala EO, aby ta ukončila genocidu. Naopak, pokud by se postupovalo podle plánu (jehož součástí je i potlačení povstaleckých sil) a vůle Rwandské vlády, pak by nejspíše došlo k nasazení EO proti

¹⁵²PAPE, Eric, MEYER, Michael. Dogs of Peace. [online] 25.9.2003 [cit, 29.7.2018] Dostupné na: http://www.sandline.com/hotlinks/dogs_of_peace.html

¹⁵³BROOKS, Doug. Could Executive Outcomes have ended the 1994 Rwandan Genocide? [online] [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://www.hoosier84.com/00-06eorwanda.pdf>

jednotkám RPF, které nakonec genocidu zastavily. Je tedy naopak možné, že nasazení společnosti EO by mohlo vést k prodloužení genocidy.

V případě, že by bylo nutné jednat proti vůli vlády Rwandy, tak nastává problém, neboť hlavním východiskem plánu je použití vládního letiště v Kigali, které bylo ve vládních rukou. Je otázka, jestli by si dokázalo EO poradit s tímto problémem. Přes své úspěšné operace nemá v historii žádnou operaci na vynucení si přístupu, kterou by bylo kupříkladu obsazení letiště silou. Zároveň je také sporná efektivita nasazení EO proti milicím Interahamwe a Impuzamugambi, protože ty působily nikoliv v rámci bojové fronty, ale po celé zemi v počtu zhruba 100 000 mužů. Zároveň rozmístění jednotek EO vyžaduje čas, jen kompletní rozmístění 29 dnů, přičemž genocida trvala pouhých 100 dní.

Na druhou stranu, pokud by skutečně došlo k nasazení jednotek EO pro řešení situace, s nejvyšší pravděpodobností by byly mnohem účinnější než mise UNAMIR II. Zatímco mise UNAMIR disponovala necelými 500 muži, EO bylo schopné přivést do země trojnásobek. Zároveň, zatímco kontingent UNAMIR v průběhu mise ztratil své hlavní bojové síly v podobě belgických výsadkářů a stal se pak fakticky bezmocným, EO historicky opakovaně předvedlo bojovnost a schopnosti svých kontraktorů. Navíc proti misi UNAMIR bylo EO vyzbrojeno vlastním bojovým letectvem a mělo schopnost koordinovat své akce s rozvědkou a letectvem tak, aby získalo co nejvyšší převahu na bojišti. V případě, že bychom chtěli spekulovat o výsledku možného nasazení EO v rámci konfliktu ve Rwandě, není možné říci, zda by byla společnost Executive Outcomes schopna dodržet své nabídky ohledně vyřešení krize, je naopak téměř jisté, že v případě nasazení by byla mnohem akceschopnější, než mise OSN, která v oblasti byla. Také je otázkou, jak dlouho by trvala válka po zásahu firmy Executive Outcomes. Po ukončení genocidy trvala válka ještě s přestávkami dalších 5 let, zatímco v konfliktech, kde se zapojila EO, obvykle došlo v řádu měsíců k mírové dohodě, ovšem většinou brzy porušené.

Postkonfliktní rekonstrukce v rámci Rwandy je specifická nutností vyrovnat se s proběhlou genocidou. V rámci obnovy země bylo nutné zabránit opakování situace, jeden z prvních kroků bylo zrušení označení etnického původu v občanských průkazech. Deklarovaným cílem Rwandské vlády se stalo vybudování „jednoho národa“, bez ohledu na etnické rozdělení, používání etnické označení Hutu, Tutsi a Twa bylo zakázáno, panuje snaha omezit sociální a

politické dopady příslušnosti k těmto etikům. Přes tyto vládní snahy je etnicita ve Rwandě zůstává důležitým faktorem.¹⁵⁴

Dosažení spravedlnosti bylo důležitým bodem v rámci vyrovnávání se s genocidou. Došlo sice k vytvoření Mezinárodního soudního dvora pro Rwandu pod záštitou Spojených národů, ale v rámci něj byly souzeni především prominentní představitelé bývalého režimu, zapojení do gechnocidy, celkem se jednalo o 75 lidí. Většina běžný pachatelů byla souzena přímo v rámci Rwandy. V 1996 byl přijat nový zákon týkající se genocidy, soudy začali již od prosince. V roce 1998 bylo zadrženo a obžalováno již 130 000 lidí. Soudní systém si takovým množstvím obžalovaných nebyl schopen poradit, v průběhu genocidy zemřela velká část právníků, nedostávalo se školeného personálu. Tisíce lidí ve vězení zemřeli kvůli nevyhovujícím podmínkám. V reakci na tuto situaci došlo v roce 2002 k ustavení tzv soudů Gacaca. Jedná se o rwandskou tradiční metodu které fungují na principu shromáždění – pokud měl někdo problém, který chtěl vyřešit, tak předstoupil před komunitu, která buď problém vyřešila, nebo ho přesunula na vyřešení panovníkovi. Coby způsob vyrovnávání se s genocidou pak měly tyto komunitní tribunály pak kromě přinášení spravedlnost tu výhodu, že se zde přeživší Tutsi mohli dozvědět co se vlastně stalo s jejich příbuznými. Vnímání výsledků těchto soudů je smíšené. Na jednu stranu značně urychlily soudní procesy, do jejich ukončení v roce 2012 vyřešili téměř dva miliony případů, na druhou stranu je zpochybňována jejich objektivita.¹⁵⁵

Z ekonomického pohledu se bylo v rámci poválečné obnovy země dosaženo značných úspěchů. Bylo dosaženo repatriace tří a půl milionu uprchlíků, došlo k demobilizaci a znovuzapojení bývalých bojovníků¹⁵⁶ země se povedlo obnovit zničenou infrastrukturu a obnovilo sociální normy, a zavedlo rozvojovou strategii, která převedla nízkorozpočtovou zemi zaměřenou na zemědělství, do země založené na technologii.¹⁵⁷ V současnosti probíhá státní program označovaný jako „Vize 2020“, ke se v rámci zahraniční rozvojové pomoci investují obří částky do vzdělání obyvatelstva. Dlouhodobým problémy, jež s kterými se země potýká, je nedostatek elektriny a špatné propojení internetu na světovou síť. S řešením tohoto problému má pomoci elektrárna na jezeře Kivu, která využívá geologická specifika, jako zdroj energie je

¹⁵⁴HERATH, Dhammika, Post-conflict Reconstruction and Reconciliation in Rwanda and Sri Lanka [online] 31.3.2018 [cit. 29.7.2018]
Dostupné na: <http://www.accord.org.za/conflict-trends/post-conflict-reconstruction-and-reconciliation-in-rwanda-and-sri-lanka/>

¹⁵⁵Human Rights Watch, Rwanda: Justice After Genocide—20 Years On [online] 28.3.2014 [cit. 29.7.2018] Dostupné na:
<https://www.hrw.org/news/2014/03/28/rwanda-justice-after-genocide-20-years>

¹⁵⁶str. 3 Rwanda: From Post-Conflict Reconstruction to Development, IDA [online] srpen, 2009 [cit. 29.7.2018] Dostupné na:
<http://siteresources.worldbank.org/IDA/Resources/ida-Rwanda-10-02-09.pdf>

¹⁵⁷From Post-Conflict Reconstruction to Development, IDA, 2009

využíváno spalování metanu jež je obsažen ve vodách jezera. V současnosti už elektrárna funguje dva roky, instalovaný výkon je 26MW, v budoucnu je plánováno rozšíření.¹⁵⁸Rwanda stále patří na seznam nejchudších ekonomik světa, ale zároveň je podle Transparency International jeden z nejméně zkorumpovaných stát afrického kontinentu. V 1994 žilo 78% obyvatelstva pod hranicí chudoby, momentálně je to kole 45%, velmi rapidně se snížila dětská úmrtnost, mj. i díky systému zdravotního pojištění. Do obnovy země se také zapojilo velmi výrazné procento žen se silnou podporou od vlády. 49% Rwandského parlamentu tvoří ženy, v senát a mezi ministři jsou také velmi silně zastoupeny. To řadí Rwandu mezi státy s největším zastoupením žen ve vládě na světě.¹⁵⁹ Problémem je Rwandy je naopak dodržování lidských práve a především demokracie . Prezidentem je po 23 letech od konce války stále Paul Kagame

160

Zhodnocení

Občanská válka v Rwandě je etnickým konfliktem, bez zapojení nájemných sil, ať již ve formě soukromých vojenských společností nebo žoldnérů. Postavily se proti sobě dvě skupiny - Tutsijští povstalci proti převážně Hutujské státní armádě. Obě strany disponovaly těžkou technikou (i když povstalci pouze omezeně), vládní síly měly k dispozici letectvo. Na pomoc státní vládě pak byl vyslán zhruba 800 členný francouzský kontingent. Občanská válka byla ukončena příměřím a na místo byl vyslán zhruba 400 členný kontingent mise UNAMIR. Vzhledem k širokému nesouhlasu s příměřím došlo k obnovení bojů a genocidě Tutsijského obyvatelstva. V průběhu genocidy došlo k nabídce soukromé vojenské společnosti Executive Outcomes mezinárodnímu společenství na zapojení jejích jednotek včetně letecké podpory do akce, jednalo by se o záchranu lidí a zároveň přímou bojovou a peace-keepingovou/peace-enforcingovou operaci typu „hrot kopí“. Tato nabídka však nebyla přijata, místo ní v zemi operovala jednotka OSN bez těžké výzbroje, která situaci naprosto nezvládla a přes snahu velitele se jí nepodařilo zabránit genocidě 500-800 tisíc lidí. Je dlouhodobou otázkou, zda by se soukromé vojenské společnosti dařilo lépe, existují argumenty pro i proti.

Poskonfliktní rekonstrukce ve Rwandě proběhla specifickým způsobem, důvodem je nutnost vypořádat se s následky genocidy, což se odrazilo hlavně v oblasti soudnictví. Dosaženo bylo i

¹⁵⁸LÁZŇOVSKÝ, Matouš, Elektrína z „jezera smrti“ se vyplácí. Přibývají další zájemci. [online] iDNES.cz, 27.4.2018 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: https://technet.idnes.cz/elektriny-v-africe-rwanda-0ya/tec_technika.aspx?c=A180426_141320_tec_technika_mla

¹⁵⁹NADJALDONGAR, Kladoumadje. LESSONS LEARNED FROM THE POST-CONFLICT RECONSTRUCTION IN RWANDA. Regional Workshop on Post-conflict and Development [online] Abidjan, Côte d'Ivoire, 2008. Dostupné na: <http://www.oecd.org/countries/rwanda/41425587.pdf>

¹⁶⁰Prezidentem Rwandy bude potřetí Paul Kagame. Český Rozhlas, 2017 [online] 5.8.2017 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: https://www.irozhlaz.cz/zpravy-svet/prezidentem-rwandy-bude-potretri-paul-kagame-zemi-vladne-uz-sedmnact-let_1708050935_ako

značného pokroku v ekonomické oblasti. Největší úspěchy byly dosaženy v boji proti korupci, naopak nedostatky jsou v demokratickém uspořádání

Občanská válka v Sierra Leone

Oproti mnoha jiným africkým válkám se tato nerozhořela hned po získání nezávislosti, ale výrazně později. Sierra Leone získalo nezávislost na Velké Británii již v roce 1961, občanská válka se rozhořela až v roce 1991. Politické uskupení po odsunu Britů začínalo jako ústavní demokracie, která ale vlivem špatného vedení a narůstající korupce přerostla ve vládu jedné strany.

Místní vláda nebyla schopná zajistit a stabilizovat zdroje příjmů, především z nerostného bohatství. RUF – Revolutionary United Front, vzbouřenecká armáda, se začala formovat na hraničním pomezí mezi Sierou Leone a Libérií kde se v té době nacházelo mnoho liberijských uprchlíků. RUF využilo situace a nabízelo uprchlíkům zajištění základních potřeb, jako byla strava, přístřeší a zdravotní materiál.¹⁶¹

Nutno dodat že tato kampaň nebyla příliš efektivní – přece jenom šlo o válečné uprchlíky, které někdo přesvědčuje, aby se zbraní v ruce a v cizím státu hájili zájmy revoluce. Mnoho ozbrojenců RUF se stalo členy až poté, co jim bylo dáno na výběr, buď se stát jejich členy nebo poprava. Během první poloviny roku 1991 mohlo být celé formující se hnutí RUF poměrně snadno rozprášeno, bohužel ale v druhé polovině se podařilo RUF získat kontrolu nad skoro 2/3 území Sierry Leone. Špatné zázemí a morálka v Sierra Leone Army (SLA) vedly k tomu, že se i toto uskupení chovalo obdobně jako povstalecká armáda a díky tomu mohlo dojít k tak velkým územním ziskům.¹⁶²

Díky špatné morálce v řádné armádě docházelo i k situacím, že se někteří vojáci přidávali k vojákům RUF a společně pak rabovali zásoby od civilistů. Vojákům se tak postupně času začalo přezdívat „sobels“ (**s**oldiers / **r**e**b**els). Zhruba od poloviny roku 1993 tedy nebyl z pohledu civilisty žádný rozdíl mezi řádnou a povstaleckou armádou. Mnoho z nich postupem času více spoléhalo na „Kamajors“, jednotky původně složené z lovců. Tyto jednotky se pak dostávaly do středů s oběma armádami a snažily se chránit své vesnice před nájezdy obou armád.¹⁶³ Po roce bojů došlo k naprosté stagnaci vývoje tohoto konfliktu a vládě, která si nebyla schopna

¹⁶¹str. 59 GBERIE, Lansana. A Dirty War in West Africa: the RUF and the Destruction of Sierra Leone. Bloomington, IN: Indiana UP, 2005

¹⁶²str. 106 ABDULLAH, Ibrahim. Between Democracy and Terror: The Sierra Leone Civil War. Dakar: Council, 2004

¹⁶³str.168 ABDULLAH, Ibrahim, 2004

zajistit zdroje (základních potřeb i finanční), tak postupně začaly docházet možnosti. Poté, co vláda již nebyla schopna vyplácet armádu i civilní pracovníky, ztratila veškerou důvěru a část armády, vedená kapitánem Valentinem Strasserem uspořádala převrat – 29.4.1992.¹⁶⁴ Veškerou moc tedy převzala armáda, vzhledem ke kvalitám předchozích vládců, získala velmi rychle popularitu i mezi civilisty, bohužel ale vize o ukončení války a zlepšení ekonomiky velmi rychle odezněla.¹⁶⁵

V březnu 1993 se SLA s pomocí vyslaného kontingentu ECOMOG (Economic Community of West African States Monitoring Group) podařilo zatlačit RUF zpět k hranicím Sierry Leony a Libérie. RUF se v té době nedostávalo zásob, díky tomu, že se od ní postupně distancovala většina dřívějších podporovatelů. Mnoho pozorovatelů tedy závěr roku 93 považovalo za konec války jako takové, protože vládě se podařilo obnovit vládu nad hlavními nalezišti diamantů a ostatních nerostných bohatství a RUF se marně snažila najít zdroje pro sebe. Bohužel díky špatným podmínkám pro řadové vojáky SLA se znovu začaly množit případy rabujících vojáků a dokonce i případy prodeje vlastních zbraní protistraně.¹⁶⁶

Vojenská vláda možná ani neměla zájem na brzkém ukončení konfliktu, patrně proto, že by se pak musela vzdát vlády nad zemí a předat ji zpět civilní vládě. Boje tedy dále probíhaly, byť v menší intenzitě. V lednu 1995 se RUF podařilo získat kontrolu nad několika nerostnými doly a podlomit tak ekonomiku vlády, a získat tak pro sebe zdroj příjmů. To RUF otevřelo možnosti pro novou ofenzívu. V březnu 95 byla vládou najata organizace Executive Outcomes, tedy v době kdy jednotky RUF se již nacházely méně jak 50km před hlavním městem Freetown. EO byla placena částkou 1,8 milionu dolarů měsíčně, velká část byla sponzorovaná Mezinárodním měnovým fondem.¹⁶⁷ Součástí smlouvy s EO bylo navrácení zdrojů nerostných surovin zpět pod kontrolu vlády, najít a zničit velitelství RUF, a pomocí šíření propagandy také posílení vlivu vlády v Sierra Leone.

EO se podařilo vytlačovat RUF z jejich pozic rekordním tempem. Během sedmi měsíců se podařilo získat vládě zpět kontrolu nad některými klíčovými doly a zničit několik jejich

¹⁶⁴str. 105 ABDULLAH, Ibrahim, 2004

¹⁶⁵str. 74 GBERIE, Lansana, 2005

¹⁶⁶str. 106 ABDULLAH, Ibrahim, 2004

¹⁶⁷str. 24 ZACK-WILLIAMS, Tsunde. When the State Fails: Studies on Intervention in the Sierra Leone Civil War. Pluto Press, 2011. ISBN 9781849646246

základen.¹⁶⁸ Díky relativnímu míru, který se EO dařilo udržet na vládou ovládaných územích, bylo možné uspořádat svobodné volby a vrátit moc z rukou armády zpět civilnímu sektoru. Také díky výsledkům bojů se podařilo přimět RUF k mírovým jednáním a 30. listopadu 1996 byla v Abidjanu (Pobřeží slonoviny) podepsaná mírová dohoda. Tato dohoda udávala stažení EO z bojů poté, co se do země dostanou neutrální mírové jednotky, odzbrojení RUF výměnou za amnestii jejich příslušníků. Bohužel různé trestné tribunály, které po demobilizaci RUF vznikly, nutily jejich bojovníky se nadále skrývat před zraky lidí. V lednu 97 byla také předčasně vypovězena smlouva s EO, ještě před příchodem mírových sil.¹⁶⁹ K tomu došlo na základě tlaku MMF na snížení nákladů. Díky odchodu těchto jednotek získali vojáci RUF, nespokojení s vývojem situace po podepsání dohody, možnost se přeskupit a obnovit ofenzívu. Důvěryhodnost nové vlády začala prudce klesat a země se tak dostala na práh nového převratu. 25.5.1997 došlo ke vzbouření se části SLA, vojáci osvobodili a vyzbrojili část vězňů a vyhlásili státní převrat, v čele s majorem Johnny Paul Koromou. Toto hnutí nazvané jako Armed Forces Revolutionary Council (AFRC) se označilo za novou vládu Sierry Leone a připojilo se k RUF a rychle převzalo vládu na hlavním městě. Presidentu Kabbahovi se podařilo během převratu uprchnout do exilu. Tento převrat byl silně kritizován všemi okolními státy i Spojenými národy. Jednotky ECOMOGu se například dožadovaly navrácení vlády zpět, pod hrozbou sankcí. Právě intervence ECOMOGu donutila AFRC/RUF k vyjednávání, kdy v říjnu 1997 byl oběma stranami odsouhlasen mírový plán (Conakry Peace Plan). Bohužel i přes vzájemný souhlas nebyl tento plán ze strany ARFC/RUF dodržován. Což vedlo k tomu, že bylo jednotkami ECOMOG dobyto hlavní město a vráceno zpět vládě presidenta Kabbaha. Jednotky ECOMOG však neměli dost sil k dobytí jiných částí území, a tak udržely pouze hlavní město. Celá země se tak ocitla v patové situaci, oficiální vláda neměla dost síly a prostředků, aby se jí podařilo otočit válku ve svůj prospěch a ARFC/RUF kvůli své pověsti nedostávaly podporu okolních států. Ve chvíli, kdy v roce 1999 musela Nigérie stáhnout své jednotky ECOMOG, byla vláda donucena jednat o míru s ARFC/RUF v nevýhodné pozici. Výsledkem vyjednávání se stal Lome Peace Accord, dohoda, která výměnou za odzbrojení povstaleckých jednotek nabízela hlavě RUF, Fodayi Sankohu, pozici viceprezidenta a předsedy komise pro dohled na diamantovými doly.¹⁷⁰ AFRC/RUF měly být naopak pod dohledem jednotek UN a ECOMOGu odzbrojeny a repatriovány do společnosti. Tato dohoda vyvolala bouřlivé protesty jak v Sierra

¹⁶⁸str. 90-96 ABDULLAH, Ibrahim, 2004

¹⁶⁹str. 95 GBERIE, Lansana, 2005

¹⁷⁰str. 213 ABDULLAH, Ibrahim, 2004

Leone, tak i u mnohých organizací pro lidská práva ve světě. Nejen, že hlava brutálních jednotek měla zůstat nepotrestána, ale bylo jí nabídnuto i několik pozic, díky kterým získal Sankoh obrovský vliv.

Mnoho z povstalců ale odmítlo složit zbraně a hodlalo bojovat dále. V roce 2000 došlo dokonce k zajetí 500 mužů jednotek UNAMSIL ze strany povstalců RUF, kteří tak získali i jejich výzbroj, konflikt se opět rozhořel. Konečnou porážku RUF přineslo až zapojení britské mise, která konečně zvrátila síly na stranu vlády a podařilo se jí zatlačit povstalce, v roce 2000, z Freetownu. Tento rok je často vykládán jako rok ukončení konfliktu. Ovšem bojovalo se ještě dále, je pravděpodobné, že síly RUF zlomila až kombinace operací Sierra Leone a Guineii, kde měla RUF základy. Prezident Kabbah prohlásil konflikt za ukončený 18. ledna 2002¹⁷¹. Proces demobilizace a odzbrojení však probíhal až do roku 2012, za silné vojenské podpory jednotek UN (UNAMSIL).

Zapojení nájemných jednotek

První nájemné jednotky, které vstoupily do konfliktu v Sierra Leone, bylo 60 členů společnosti Ghurka Security Guards (58 etnických Ghurků pod velením tří bílých důstojníků, dvou bývalých členů britské armády Jamese Meynarda a Andrewa Myres a k tomu Roberta Mackienziho, bývalého člena americké armády). Ghurkas přiletěli v únoru 1995 a měli cvičit zvláštní jednotky a kadety armády. S pokračujícími boji pak měli pomoci v obraně hlavního města, Freetownu, ke kterému se blížily jednotky RUF. Ovšem intervence Ghurkas měla krátkého trvání. Již v únoru 1995 se několik jejich mužů zapletlo do přestřelky s rebely při průzkumné hlídce a několik jich padlo, včetně Myrese a Mackienziho. Jejich těla nebyla nikdy nalezena, předpokládá se, že byli rebely buď chyceni, mučeni a nakonec snědzeni. Členové Ghurkas od té doby sice dále plnili své úkoly, ale odmítali se zapojit do boje. V dubnu pak, kvůli nebezpečí, ukončili kontrakt a zemi opustili¹⁷².

Další společností, kterou vláda Sierra Leone najala, byla Executive Outcomes, která měla za úkol ubránit hlavní město a získat zpět těžební a průmyslová zařízení z rukou RUF. V první fázi bylo přesunuto 160 vojáků z Angoly, kteří společně s podporou jednoho bitevního vrtulníku Mi-24 dokázali RUF zatlačit zpět do džungle, město Kono se jim pak podařilo dobýt zpět ve 2 dnech. EO také dostala za úkol vycvičit místní armádu a k tomu také jednotky Kamajors,

¹⁷¹str. 161 GBERIE, Lansana, 2005

¹⁷²str. 88-89 MUSAH, Adbel-Fatau; FAEMI, Kayode, 2000

místní zvláštní jednotky tvořené z lovců. V průběhu operace povolala Executive Outcomes dalších 200 mužů z Jihoafrické republiky a podařilo se jí dobít pevnosti RUF v Kangari Hills.¹⁷³ V průběhu konfliktu také došlo k puči na straně vládních sil, kdy v lednu 1996 byl odstraněn doposud vládoucí Valentine Strasser a nahrazen Juliem Maada Bio, který měl dobré vztahy právě s Executive Outcomes, k puči využil právě jimi vycvičené jednotky.¹⁷⁴

Jednotky EO tvořili, jako obvykle, bývalí členové jihoafrických zvláštních jednotek (32. Buffalo Batalion, Koevoet etc), kteří měli výrazně lepší výcvik než místní jednotky a navíc dlouholeté zkušenosti. EO také byla zodpovědná za letectvo, jejich piloti postupně přebrali řízení místních vrtulníků Mi-24 a Mi-17, EO sama pořídila další Mi-17, transportní Hawker Siddeley Andover a pozorovací letoun Cessna 337 SkyMaster. Mezi piloty, kteří s EO přicházejí, se poprvé objevuje Neal Ellis. Dále pak byla využívána bojová vozidla pěchoty BMP-2, vozidla Land Rover s přidělanými 12.7 mm kulomety DSHK a granátomety AGS-17, také minomety až do ráže 120 mm a dělostřelectvem ráže 105 mm¹⁷⁵. Právě spojení všech složek bylo jedním z důvodů úspěchu Executive Outcomes- pozorovací letoun poskytoval nejen informace o pohybech nepřítele, ale sloužil také k navádění dalších leteckých a dělostřeleckých úderů, které pak využívala pěchota doprovázená a podporovaná obrněnými vozidly.¹⁷⁶

Úspěchy Executive Outcomes vedli k žádosti RUF o zastavení palby, svobodným volbám a 30. listopadu 1996 k mírové smlouvě z Abijanu mezi vládou a povstalci. Součástí smlouvy byla mimo jiné dohoda o stažení EO ze země, k čemuž na nátlak ze zahraničí došlo na začátku roku 1997, aniž by EO měla šanci vycvičit místní jednotky. Po stažení se EO zůstala v Sierra Leone jejich partnerská společnost Lifeguard o síle 285 mužů¹⁷⁷, která měla dohlížet na bezpečnost dolů. Když proběhl převrat 25. května 1997, tak zatímco síly ECOMOG ve zmatku opustily město Freetown, tak právě v kancelářích společnosti Lifeguard se zachránila část pracovníků UN¹⁷⁸.

¹⁷³str. 209 AXELROD, Alan, 2014

¹⁷⁴str. 89 MUSAH, Adbel-Fatau; FAEMI, Kayode, 2000

¹⁷⁵ FITZSIMMONS, Scott. Adapt or Die: The Cultural Foundations of Military Performance in the Sierra Leonean Civil War. [online] Department of Political Science, University of Calgary

¹⁷⁶VISINGR, Lukáš. Privatizace vojenských vzdušných sil za občanské války v Sierra Leone. [online] [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://lvisngr.czweb.org/>

¹⁷⁷ str. 272 MUSAH, Adbel-Fatau; FAEMI, Kayode, 2000

¹⁷⁸str. 209 AXELROD, Alan, 2014

Další společností byla Sandline International, kterou si najal prezident Kabbah, aby jej dosadila zpět k moci. Sandline měla za úkol vycvičit a vybavit 40 000 členů milice Kamajors, vymyslet strategii a koordinovat znovudobytí města Freetown, spolupracovat s jednotkami ECOWAS a zajistit zbraně, munici, jídlo a transportní kapacity pro jednotky koalice. Zároveň Sandline poskytovala vládě zpravodajské informace, Sandline také zařídila dodávku 35 tun zbraní a munice pro jednotky prezidenta Kabbaha, toto porušení rezoluce OSN číslo 1132 ¹⁷⁹ představovalo značný skandál. Jednotky Sandline se pak zapojily do útoku na Freetow, kdy 200 jejich bojovníků společně s Kamajors a jednotkami Ecowas dobyly 18 února 1998 město. ¹⁸⁰ Společnost Sandline také podle všeho dodávala piloty pro vrtulníky Mi-24 ozbrojených sil Sierra Leone, popř. používala své vlastní stroje. Sandline ovšem poskytovala služby letecké podpory nejen vládním jednotkám, ale zajišťovala přepravu vrtulníky a letecký průzkum i pro misi UN. ¹⁸¹ Ikonickým se v této době stává především Neal Ellis, původně pilot Sandline International, který v pozdější době získal vrtulník Mi-24 do svého vlastnictví a po ukončení přítomnosti Sandline International pokračoval v podpoře vládních sil, sil ECOWAS a dokonce později i britského kontingentu (Lvisingr, Podpora vzdušných sil). Podílel se na obraně Freetownu, některé nepřátelské útoky odrazil sám. Na své mise létal dokonce, i když nedostal téměř dva roky žádnou mzdu. ¹⁸²

V Sierra Leone ovšem působily i další společnosti. Defense Ltd poskytující ochranu pracovníkům Spojených národů, dále MPRI, či International Chartered Incorporated, poskytující hlavně logistické služby. Navíc zde byly společnosti Ibis Air, Sorrus Air, Sky Air a Occidental zajišťující letecké dodávky zbraní a munice. ¹⁸³

Poválečná obnova

Pokusy o poválečnou obnovu se datují hned po dohodách z roku 1997 a 1999, ale vzhledem k opakovaným násilnostem byly problematické až do 2003. Ve chvíli, kdy poválečná obnova

¹⁷⁹Archiv OSN. Užití sankcí podle kapitoly VII Charty OSN. [online] 2000 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://www.archiv.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=708>

¹⁸⁰str. 99 MUSAH, Adbel-Fatau; FAEMI, Kayode, 2000

¹⁸¹str. 22 PINGEOT, Lou. Dangerous Partnership Private Military & Security Companies and the UN [online] Global Policy Forum, 2012. Dostupné na: <https://www.business-humanrights.org/sites/default/files/media/gpf-dangerous-partnership-full-report-jun-2012.pdf>

¹⁸²ELPHICK, James. This colonel-turned-mercenary has been battling terrorism for decades. [online] 23.3.2017 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.wearthemighty.com/articles/this-colonel-turned-mercenary-has-been-battling-terrorism-for-decades>

¹⁸³str. 105-109 MUSAH, Adbel-Fatau; FAEMI, Kayode, 2000

začala, čelila velkým výzvám. Bylo nutno vyřešit zhruba milion uprchlíků a vnitřně přesídlených osob, část z nich trpěla nemocemi či psychickými problémy způsobenými válkou, 215 000 žen a dívek bylo v průběhu konfliktu znásilněno. 300 měst a vesnic bylo částečně nebo úplně zničeno, včetně infrastruktury, škol i nemocnic.¹⁸⁴ Zvlášť to poslední se zdálo být problém, neboť ve válkou oslabené populaci se začaly šířit nemoci, jako byly malárie nebo schistosomóza, a díky téměř kompletně zničenému systému lékařské péče nebylo jak šíření čelit. Zároveň bylo v zemi 72 000 bývalých bojovníků, kteří se mohli vrátit k ozbrojenému násilí jako způsobu obživy. Situaci navíc komplikoval fakt, že část z nich byli dětsí vojáci.¹⁸⁵

Sierra Leone ovšem obdržela po válce velkou podporu od mezinárodního společenství, ať již ve formě peněžní podpory, tak ale i specializovaných agentur, které se zapojily do její obnovy. Jednalo se zhruba o 60 rozvojových a neziskových organizací. Hlavními aktivními organizacemi bylo Britské vládní oddělení pro mezinárodní rozvoj, Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, Rozvojový program OSN (UNDP) a Mise Spojených národů v Sierra Leone (UNAMSIL). Tyto organizace se pak dohodly na čtyřech základních cílech poválečné obnovy Sierra Leone- repatriaci osob postižených válkou, jejich opětovné začlenění, rehabilitace společnosti a rekonstrukci.

První fáze obnovy byla masivní. Došlo k výstavbě 20 000 nových domů (ovšem za války jich bylo zničeno zhruba 340 000), došlo k usazení zhruba 323 000 obyvatel, tedy všech vnitřně přesídlených osob a části těch, co uprchly do zahraničí. Policie a armáda byly přebudovány a dostaly nový výcvik, na většině území se podařilo zajistit pořádek, zákon a kontrolu centrální vlády. Byl vytvořen tribunál (Special Court for Sierra Leone), zodpovědný za prošetřování zločinů a zvěrstev v době občanské války a stíhání jejich pachatelů. Došlo k několika svobodným volbám (lokálních úřadů i prezidentských), v zemi je funkční opozice a svoboda slova. Jsou vybudovány nové školy a nemocnice, také se daří obnovit místní zemědělství, které zaměstnává 75% populace. Celá obnova je poměrně nákladná, Spojené národy odhadují na 16, 5 miliardy dolarů každý rok.¹⁸⁶ K 21. dubnu 2004 byl oficiálně ukončen proces odzbrojení, demobilizace a reintegrace - 72 490 bojovníků bylo odzbrojeno, 71 043 demobilizováno a 63

¹⁸⁴Str. 1-3 BAKER, Bruce; MAT, Roy. Reconstructing Sierra Leone, Commonwealth & Comparative Politics [online] 3.6.2008 [cit. 29.7.2018]
Dostupné na: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14662040408565568>

¹⁸⁵KUITER, Bart; HALES, Linda. Post war reconstruction in Sierra Leone. [online] the Courier ACP-EU, july-august 2001. Dostupné na:
http://ec.europa.eu/development/body/publications/courier/courier187/en/en_076.pdf

¹⁸⁶str. 5 BAKER, Bruce; MAT, Roy. 2008

545 se zapojilo do procesu reintegrace. V rámci toho dostali bojovníci 200 dolarů a byli zapojeni do odborného vzdělání, především učňovských programů.¹⁸⁷

Postupně byly přidávány další cíle obnovy, kupříkladu Sierra Leone Peacebuilding Cooperation Framework OSN z roku 2007 má jako hlavní cíle: „Zaměstnanost a posílení mládeže, reforma bezpečnostního sektoru a justice, konsolidace demokracie a dobrá vláda, budování kapacit, energetický sektor a subregionální rozměry peace buildingu.“¹⁸⁸ Jak je vidět, minimálně energetický sektor je novinkou.

Ovšem zatímco první fáze obnovy byla označována jako jedna z nejlepších na světě, v dlouhodobějším měřítku se objevovalo rozčarování. Státní rozpočet je stále z 65% tvořen zahraniční pomocí, která v současné době ovšem nestačí na plánované projekty. Dlouhodobě je prováděno pouze malé množství veřejných projektů, komunikace a infrastruktura jsou ve špatném stavu, přispívá k tomu i tlak MMF na privatizaci státních podniků. Přestože jedním z dlouhodobých cílů poválečné obnovy je dobrá vláda a transparentnost, jedním z hlavních problémů Sierra Leone se stala korupce, od lokální po nejvyšší úroveň státní správy. Úplatky jsou vyžadovány za umožnění přístupu ke vzdělání, lékařské péči nebo dokonce i soudnictví. Dále dochází k odklánění a defraudaci prostředků, z kterých by měly být placeny základní služby a programy rozvoje. Snahy zahraničních sponzorů dosáhnout vymýcení korupce se zatím míjejí účinkem. Byla sice zřízena Protikorupční komise, ale bohužel nemá téměř žádné pravomoci a je často vládními úředníky prostě ignorována, neboť za odmítnutí spolupráce s ní nehrozí podle zákona žádný postih.¹⁸⁹

Jedním z velkých problémů je situace mladých lidí. Právě mladí lidé a jejich vysoká nezaměstnanost (či zaměstnanost v podřadných zaměstnáních) a absence perspektiv na lepší život, byly jednou z rozbušek občanské války, protože právě takovíto mladí se snadno přidávali do řad RUF. V době ukončení konfliktu pak navíc bylo v řadách bojovníků 7-10 tisíc dětských vojáků nebo byli využíváni jako sexuální otroci. V dnešní době je více jak polovina populace Sierra Leone mladší 15 let, přičemž čelí vysoké nezaměstnanosti (podle některých odhadů až

¹⁸⁷ str. 8 BENDER, Gunter. Post Conflict Reconstruction in Africa: Lessons from Sierra Leone. *Insight on Africa*, 2011 [online] *Insight on Africa*, Vol 3, Issue 1, 2011 [cit. 1.1.2011] Dostupné na: <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0975087814411133>

¹⁸⁸United Nations Peacebuilding Commission. Sierra Leone Peacebuilding Cooperation Framework [online] Second session, Sierra Leone configuration, 12.12.2007 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=PBC/2/SLE/1

¹⁸⁹FREEMAN, Christi F. The Failures of Post-Conflict Reconstruction in Sierra Leone and The Threat to Peace. [online] 2008 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.beyondintractability.org/casestudy/freeman-failures>

80-90%¹⁹⁰) a špatné situaci ve školství. Přes veškerou snahu velká část dětí nemá přístup k vyučování vůbec, nebo za špatných podmínek, chybí nejen vyučovací pomůcky, ale hlavně učitelé. Přestože samotné školy se podařilo opravit, chybí finance na platy učitelů, kteří tak do škol prostě nedocházejí. Většina mladých lidí nemá dost peněz, aby si mohla dovolit platit vzdělání sama a tak buď pracuje za minimální plat převážně v důlním průmyslu, nebo se dostávají do řad zločinců - formují mládežnické gangy, živí se vydíráním či prostitucí.¹⁹¹

Dalším výrazným problémem je těžební průmysl, který je díky bohatým surovinovým zdrojům, jež ostatně financovali i občanskou válku, jedním z hlavních zdrojů příjmu Sierra Leone. Kupříkladu těžba diamantů tvoří 20% celého státního HDP. Na základě mírové smlouvy z Lome měla být vytvořena Komise pro řízení strategických zdrojů, národní rekonstrukci a rozvoj (CMRDD), která měla výnosy z těžby surovin investovat zpět do rozvoje oblastí, kde těžba probíhá. Přesto se však nedaří zajistit, aby měl stát výrazný podíl na výnosu z těžby diamantů a drahých kovů. Na vině je jednak nelegální těžba a pašování diamantů, které tvoří až 15-20% celkového objemu těžby v Sierra Leone. Dalším problémem jsou pak zahraniční důlní společnosti. Těm se daří různými způsoby zajistit, aby výtěžek z těžby byl vyvážen do zahraničí a tak dochází k tomu, že ze země unikají finance potřebné k rekonstrukci a rozvoji. Vzhledem k objemu finančních prostředků, o které se zde jedná, nijak nepřekvapí, že právě v oblastí těžby surovin (ať už právě diamantů, či bauxitu) dochází k prolínání s dalšími problémovými oblastmi, především korupcí. Společnosti díky netransparentním dohodám s místními kmenovými náčelníky často dostávají přístup k těžbě za zvláštních podmínek, přičemž právě těžba ve velkém vede k devastaci krajiny a úrodné půdy. V těžebním průmyslu a dolování diamantů je současně také zapleteno mnoho mladých (ve věku 7-14 let), kdy na jedné straně dochází v některých případech ke zneužívání jejich práce, často za téměř nulovou mzdu. Na straně druhé se pak mladí sjednocují i zde do skupin a dochází k třenicím s místními autoritami či kmenovými náčelníky.¹⁹²

Zhodnocení

¹⁹⁰str. 14 BENDER, Gunter, 2011

¹⁹¹str. 10 BAKER, Bruce; MAT, Roy. 2008

¹⁹²str. 10-14 BENDER, Gunter, 2011

Do války v Sierra Leone se zapojily nájemné síly ve formě soukromých vojenských společností. Lze sice uvažovat o nasazení konkrétních žoldnérů, nejsou o tom však ověřené informace. Spolehlivě známá a dobře zadokumentovaná v tomto směru je hlavně účast Neala Ellise, ovšem s jeho určením je poměrně problém. Ellis se do konfliktu zapojil jako jeden ze zaměstnanců soukromé vojenské společnosti, ovšem zůstal v zemi i po jejím odchodu, a dále se aktivně zapojoval do bojů, pracujíc přímo pro vládu Sierra Leone. Nejspíše by bylo možné jej považovat za žoldněře, ale jak sám uvedl, zůstal v zemi a zapojen do bojů i ve chvíli, kdy mu již 20 měsíců nepřišel plat. Je otázkou, jestli je pak možné někoho takového považovat za žoldněře, když ten by měl být alespoň teoreticky motivován pro své zapojení do konfliktu touhou po zisku. Což u Neala Ellise podle všeho neplatí, jeho motivace by se nejspíše dala popsat jako neschopnost civilního života.¹⁹³ Vzhledem k tomu, že Neal Ellis podle všeho nespĺňuje znaky žádné z mezinárodních definic pro žoldněře (dokonce ani tu OAU, neboť pracuje pro vládu uznanou OAU), v rámci této práce je na něj v jeho pozdějším zapojení nahlíženo jako na dobrovolníka.

Nájemné jednotky na průběh konfliktu měly značný dopad. Dvakrát (v letech 1995 a 1997) soukromé vojenské společnosti pomohly obrátit vývoj konfliktu ve prospěch oficiální vlády. Poprvé v roce 1995, kdy se po neúspěšné misi společnosti Ghurkas zapojila společnost Executive Outcomes. Ta přichází na scénu ve chvíli, kdy rebelové ovládají důležité doły, jež jsou hlavním zdrojem příjmů a postupují na hlavní město a zdá se, že není jak je zadržet. Vládě nebyla schopna pomoci ani mise ECOMOG, kterou tvořilo zhruba 700 nigerijských vojáků. Po zapojení Executive Outcomes do konfliktu byl útok na hlavní město odražen a po několika měsících došlo k dohodě. Jednotky EO musely odejít ze země a brzo došlo k znovuobnovení konfliktu a opakování situace. Podruhé to byla společnost Sandline International, pomohla jednotkám ECOMOG a vládě, jež se musela uchýlit do exilu, neboť v zemi došlo k další revoluci a město padlo do rukou rebelů. S pomocí Sandline se podařilo dobýt hlavní město a ve výsledku dosáhnout opětovné mírové dohody. Tato dohoda ovšem bohužel nevedla k míru, který musel být vynucen zásahem 1200 členného kontingentu britské armády a součinností s okolními zeměmi.

V obou případech se jednalo o zapojení společností „vojenských poskytovatelů“ (military provider), operací „hrotu kopí“. Obě společnosti měly jak přímé jednotky v boji (v omezené

¹⁹³ELPHICK, James, 2017

míře, několika set mužů), tak fungovaly hlavně coby „zesilovače síly“ - cvičily vládní jednotky, získávaly rozvědčné informace, poskytovaly a především koordinovaly leteckou podporu, jak jednotkám svým, tak vládním případně i zahraničním misím.

Dále se do války v Sierra Leone zapojily i další společnosti, převážně poskytujících služby „vojenské podpory“, jedná se primárně o celou skupinu společností poskytujících logistické služby, převážně ve formě leteckých dodávek zbraní a munice a omezeného zapojení společností poskytujících logistickou podporu.

Můžeme tedy konstatovat, že zapojení vojenských společností vedlo k prodloužení konfliktu, kdy dvakrát po sobě došlo k tomu, že ve chvíli, kdy se rebelové blížili k vítězství (v jednom případě došlo dokonce k ovládnutí země), nájemné společnosti opět posílily vládu takovým způsobem, že mohla pokračovat v konfliktu. V obou případech poté došlo k uzavření míru mezi vládou a rebely, ale ten nebyl dodržován. V prvním případě ovšem nelze rozhodně vinit soukromou společnost, která upozorňovala na hrozbu obnovení konfliktu, ale byla nucena odejít ze země, aniž měla možnost proti této hrozbě cokoliv podniknout.

Poválečný vývoj Sierra Leone je problematický. Nejdříve bylo poměrně složité poválečný vývoj opravdu započít, opakovaně docházelo po mírových smlouvách k jejich porušování. Po té, co došlo k definitivnímu uklidnění situace, se v krátké době podařilo výrazné zlepšení podmínek v zemi a přechod k mírovému životu. V několika málo letech se za výrazného přispění zahraničních organizací podařilo demilitarizovat bývalé bojovníky včetně dětských vojáků a zapojit je znovu do společnosti, stejně jako uprchlíky, obnovit vládu práva a pořádku na území země, obnovit zničené budovy. Sierra Leone bývala dávana za příklad úspěšné postkonfliktní rekonstrukce. V dlouhodobém měřítku bohužel výsledky tak pozitivní nejsou, zemi sužuje vysoká míra korupce, dlouhodobě se nedaří ukončit závislost státního rozpočtu na zahraničních darech, dochází k únikům z výnosů drahých surovin těžených v zemi, a také jsou problémy se vzděláváním a pracovním uplatněním mladých lidí, kteří tvoří více jak polovinu populace. Vzhledem k tomu, že se jedná o podobné faktory, které byly problematické již před občanskou válkou a pomohly k jejímu vypuknutí, je na místě opatrnost.

Občanská válka v Angole

Tento konflikt oficiálně vypukl po vyhlášení nezávislosti na Portugalsku 11. listopadu 1975. Kořeny tohoto konfliktu ale sahají ještě do koloniální doby, respektive do doby, kdy se začínaly formovat první skupiny prosazující nezávislost. Jako většina afrického území, jeho politické

rozdělení výrazně ovlivnily Evropské koloniální výboje. Většina států, včetně Angoly, se skládá z několika různých etnik a všechny hlavní politické frakce v konfliktu byly z drtivé většiny složeny právě z některého z těchto etnik. People's Movement for the Liberation of Angola (MPLA) byla složena z etnika Ambundu, National Union for the Total Independence of Angola (UNITA) okolo etnika Ombivindu, National Front for the Liberation of Angola (FNLA) okolo etnika Bakongo. Všechna tyto uskupení pomohla svou troškou v průběhu války s Portugalskem o nezávislost (1961 – 1974). Dne 15. ledna 1975 podepsali Portugalci Alvorskou dohodu (Alvor Agreement), kde je stanovené datum kdy dojde k vyhlášení nezávislosti – již zmíněný 11. listopad. V období od ledna do listopadu dochází v Angole k obrovským změnám, Portugalci stahují své jednoty, většina civilního obyvatelstva (portugalského původu) opouští zemi, jednotlivé frakce MPLA / UNITA / FNLA hledají spojence. Angola, zpustošená právě proběhlou válkou, tak přichází o většinu administrativních pracovníků a různých specialistů a její ekonomika se propadá.¹⁹⁴ Tento stav věcí jen přispěl k blížící se občanské válce.

MPLA získávala podporu v zemích Východního bloku, od techniky, výcviku, přes finanční prostředky až po lidské zdroje. UNITA/FNLA zase získali pomoc ze západu a od různých afrických států, primárně Jihoafrické republiky. Americkou pomoc částečně omezil Arms export control act z roku 1976,¹⁹⁵ kterým mělo dojít k omezení a regulaci vývozu zbraní. I přes tento zákon, který byl přijat téměř v počátku tohoto konfliktu, byla UNITA/FNLA podporována dále, byť nepřímo skrze Izrael.¹⁹⁶ Díky značné převaze MPLA, hlavně díky lépe vycvičeným zahraničním vojákům, není divu, že zbývající frakce hledaly jak otočit tuto značnou převahu. Jedním z pokusů se stalo i naverbování žoldnérů na straně FNLA, kdy došlo k naverbování skupiny žoldnérů převážně britského a amerického původu pod velením Costase Georgiu. MPLA ve spolupráci s Kubánci se je podařilo velmi rychle porazit a poté došlo k široce medializovanému soudu, po kterém bylo několik žoldnérů popraveno a zbytek byl odsouzen k vysokým trestům¹⁹⁷

Po tomto bouřlivém začátku se z této války stal vleklý konflikt s minimem klíčových zvrátů pro tu nebo onu stranu. Celý konflikt se začal znovu přioštrovat koncem osmdesátých let. V té

¹⁹⁴Flight from Angola, From the archive [online] The Economist 16.8.1975 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.economist.com/middle-east-and-africa/1975/08/16/flight-from-angola>

¹⁹⁵PETERS, Gerhard; WOOLLEY, John T. Gerald R. Ford: "Statement on Signing the International Security Assistance and Arms Export Control Act of 1976. The American Presidency Project. University of California, Santa Barbara 1.7.1976

¹⁹⁶str. 16 HUNTER, Jane. Israeli Foreign Policy: South Africa and Central America. South End Press, 1999. ISBN-13: 978-0896082854

¹⁹⁷str. 12 HOARE, Mike. Válečníci z Konga. Kontingent press, 2010. ISBN 978-80-904558-1-8

době se Angola dostala do hledáčku obou soupeřících mocností studené války. V Americe se podařilo odvolat zákon omezující vývoz zbraní do Angoly, a zároveň se více začaly utužovat vztahy s hnutím UNITA a její hlavou Jonassem Savimbim. V tomto období, kdy docházelo k plošným vyzbrojováním obou soupeřících hnutí, UNITA se v krátkce po vypuknutí občanské války spojila s FNLA. Prodlužující se občanská válka se brzy stala známou coby „Kubánský Vietnam“ protože se sice MPLA a Kubáncům podařilo obsadit hlavní města, ale zvláště na jihu země docházelo k opakovaným útokům UNITA a přepadům na silnicích. Brzy došlo k používání metod známých z vietnamské války, napalmu, plamenometů etc.

V osmdesátých letech se jednotky MPLA zapojily po boku SWAPO do sousední války v Namibii, což vyvolalo opětovné zapojení jihoafrických jednotek do války v Angole. MPLA ani s podporou Kubánců nebyla schopna čelit úderům jihoafrických jednotek, kterým se opakovaně dařilo provádět údery do hloubky Angoly, navíc zvýšily svou podporu UNITA. Ovšem UNITA zaútočila na město Camabatela v Cuanza Norte a byli obviněni z masakru civilistů, na to Kubánci poslali další lodě a celkem 3000 lidí. V reakci na to začalo v červnu 1987 jednání USA a MPLA. Ale UNITA a Jihoafrické jednotky opět napadly Cuanza Norte 13.1.1988. Následovala druhá největší bitva na území Afriky, která však dopadla nejasně. Poté se kubánci stali nejagresivnějším činitelem, dokonce prý používali i nervový plyn, ale to nebylo nikdy dokázáno laboratorní expertýzou. 28. ledna 1988 se Kuba připojila k jednání USA a MPLA, později se připojila Jihoafrická republika, 8. srpna bylo vyjednáno příměří a 22. prosince 1988 konec zásahů do války Namibii. Na jaře 1989 se sešli Savimbi a dos Santos, za podpory konžského prezidenta, a ihned vyjednali příměří. To však trvalo pouze dva měsíce.¹⁹⁸

Devadesátá léta

Jedním z prvních pokusů o ukončení občanské války byla Biceská dohoda (Bicesse Accords). Zástupci UNITA i MPLA ji podepsali 31.5.1991 v Portugalsku, které fungovalo jako prostředník. Dohoda byla uzavřena i za účasti amerických a sovětských pozorovatelů. Tato dohoda měla položit základy demokratického státu v Angole a ukončit vládu jedné strany (MPLA). Podmínkou bylo oboustranné zmenšení počtu aktivních vojáků – celkem se demobilizace měla týkat 152 000 ozbrojenců. Zbývající jednotky měly být začleněny pod nově vzniklou Angolskou armádu (FAA). Nové volby byly naplánovány na září roku 1992. Nutno podotknout že podmínku demobilizace se pokoušela splnit jen MPLA, velká část jednotek

¹⁹⁸str. 230-44 KLÍMA, Jan. Dějiny Angoly. Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN:978-80-7106-950-8

UNITA zůstala dále vyzbrojena.¹⁹⁹ První kolo prezidentských voleb nepřineslo žádného vítěze. Angola se tedy začala připravovat na druhé kolo, které by mělo být složené ze dvou kandidátů s nejvyšším skórem z prvního kola (tedy Dos Santos (MPLA) a Savimbi (UNITA)). Savimbi spolu s dalšími volebními pozorovateli ale první kolo označil za zmanipulované – některým voličům byly volby nedostupné, některé výsledky byly patrně zmanipulované. Spojené národy ale považovaly tyto volby za většinově bezproblémové²⁰⁰. Savimbi tedy vyslal svého zástupce - Jeremias Chitunda, do Luandy na vyjednávání o druhém kole prezidentských voleb. Vyjednávání v Luandě ale bylo přerušeno 31.10.1992 zásahem vládních jednotek a hromadným zatýkáním a vražděním podporovatelů UNITA – této akci se posléze začalo přezdívat jako Halloweenský masakr. Výsledkem této akce se Angola znovu ponořila do občanské války. UNITA, která neplnila naplánovanou demobilizaci se tak dostala do výhodnější pozice. V roce 1993 Savimbiho jednotky získaly pod svou kontrolu obrovská území Angoly. V srpnu 1993 měla UNITA pod svojí správou zhruba 70% území, neblahé vojenské výsledky následujícího roku ale přiměly Savimbiho znovu začít vyjednávat o míru²⁰¹. V roce 1994 se totiž FAA podařilo získat kontrolu nad zhruba 60 % Angoly. Výsledkem nového vyjednávání o míru byl Lusacký protokol (Lusaka Protocol) sjednaný 31. října 1994, tedy přesně dva roky po porušení předchozí dohody. Nová dohoda zahrnovala klid zbraní, následné zahájení odzbrojování a integraci jednotek UNITA do vládních organizací, tedy velmi podobné ujednání jako dohoda z Bicesse. Oproti předchozím ujednáním bylo navíc domluveno rozdělení politické moci. UNITA tak měla na základě této dohody získat některé klíčové pozice v Angolské vládě.²⁰² Součástí dohody bylo i vytvoření mezinárodní komise složené ze zástupců UN, UNITA, MPLA, Portugalska, USA a Ruska. Tato komise měla sledovat dodržování podmínek protokolu a zároveň řešit případné prohřešky proti němu. Díky vzájemné nedůvěře mezi členy jednotlivých hnutí, prodeji zbraní ze zahraničí a nedůsledné kontrole zahraničních pozorovatelů, vše vedlo k dalšímu oslabení a pádu Lusackého protokolu. V roce 1997 se s mezinárodní pomocí podařilo sestavit vládu se zástupci obou hnutí, ale neustálé rozpory mezi nimi vedly pouze ke zpřísnění mezinárodních sankcí. Rozhodnutí Spojených národů #1127 a #1173 například omezilo pohyb členů UNITA, cestování za hranice, omezení prodeje diamantů nebo zmrazení účtů UNITA.

¹⁹⁹str. 11-12 Global Witness. All the President's Men. Global Witness Ltd 2002. ISBN 1 903304 06 7

²⁰⁰str. 218 CROCKER, Chester A.; AALL, Pamela R.; HAMPSON, Fen Osler. The Nettle: Analyzing Cases Of Intractable Conflict. USIP Press 2005. ISBN-13: 9781929223602

²⁰¹str. 46 HUBAND, Mark. The Skull Beneath the Skin: Africa After the Cold War. Reprint: Westview Press, 2003. ISBN-13: 978-0813341125

²⁰²VINES, Alex. Angola Unravels: The Rise and Fall of the Lusaka Peace Process. Human Rights Watch, 1999. ISBN-13: 978-1564322333

Problémy eskalovaly dále až 4.12.1998 vyzval Dos Santos (MPLA) mírové jednotky MONUA k odchodu, s tím že jedinou cestou, jak dosáhnout míru, je vyhlazením protivníka. V únoru 1999 opustily Angolu poslední mírové jednotky. V tomto roce i Angolská armáda zahájila masivní ofenzívu s cílem obnovit vládu nad místy ovládanými UNITA. Savimbi byl donucen se stáhnout a přeskupit své síly. UNITA se podařilo udržet si kontrolu nad diamantovými doly a zajistit si tak finanční přísun. Obě strany se pokoušely získat navrch nedovoleným obchodem se zbraněmi, které sháněly převážně v zemích bývalého Sovětského svazu nebo od Izraele. Díky kontrolám se podařilo držet pašovaný materiál v relativně malých dávkách, což patrně zamezilo rozhoření konfliktu do neudržitelných mezí, ale zároveň díky nedostatku vojenského materiálu nemohla ani jedna ani druhá strana získat vojenskou převahu. Ke zvratu došlo v únoru 2002, kdy byl zabit vládními jednotkami vůdce UNITA, Jonas Savimbi. Do čela povstalců se dostává Savimbiho zástupce, António Dembo, ale i ten po několika dnech umírá na cukrovku. Do čela se tedy nakonec dostává Paolo Lukamba. MPLA je díky tomuto stavu postaveno před rozhodnutí, zda pokračovat ve vleklém konfliktu, nebo využít změny v UNITA politickou cestou a pokračovat v mírových procesech. I přes prvotní odhodlání MPLA vyhrát vojenskou cestou je v březnu vydáno oznámení, že MPLA zastaví vojenské operace proti UNITA a znovu otevře mírová jednání. Vedení obou hnutí po mírových jednáních uzavřou dodatek k Lusackému protokolu dne 4. dubna 2002. UNITA v srpnu téhož roku demobilizuje své ozbrojené jednotky a oficiálně se stává politickým hnutím. Postupně dochází i ze strany spojených národů k uvolňování původních sankcí a začínají práce na obnově zničené infrastruktury.

Zapojení nájemných jednotek

První zapojení nájemných jednotek se odehrálo v roce 1976 pod velením „plukovníka Tony Callana“. Došlo k tomu po té, co se britský zástupce FNLA – Donald Bedford- setkal s Johnem Banksem, který založil firmu „Security Advisory Services“, která měla původně shánět vojáky do Rhodesie. Výsledkem byla domluva na verbování žoldnéřů do Angoly. Jedním z prvních byl kyperský Řek jménem Costas Georgiou, bývalý člen britských parašutistického regimentu, propuštěn beze cti pro přeřepad obchodu s alkoholem.²⁰³ Ten se vydal do Angoly první pod „nom de guerre“ Tony Cullen a pracoval zprvu jakožto dobrovolný zdravotník, ovšem podařilo se mu ubránit jen s hrstkou místních vojáků celou nemocnici. Costasův úspěch byl natolik

²⁰³Str. 12 HUGES, Geraint. Soldiers of Misfortune: the Angolan Civil War, The British Mercenary Intervention, and UK Policy towards Southern Africa, 1975–6 [online] 8.1.2014 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/07075332.2013.836120>

přesvědčivý, že se vedení FNLA rozhodlo mu udělit hodnost plukovníka a naverbovat celý prapor žoldáků, kterému by Costas velel. Ovšem k sestavení plného praporu nikdy nedošlo. Počáteční úspěchy začaly rychle uvadat a Georgiou, který nikdy v armádě neprošel důstojnickým výcvikem, měl problém svoji „armádu“ zvládat. Jeho vůdcovským kvalitám nepomohla ani jeho povaha, několika žoldáky byl později popsán jako vraždící maniak, který střílel černochoy pro zábavu.²⁰⁴

Britským a americkým verbířům se sice povedlo zajistit větší množství lidských zdrojů, ale většina z nich nebyla profesionálními vojáky. První várka 28 mužů dorazila z Londýna v lednu 1976, dalších 128 o měsíc později, zbylých 6 dorazilo v únoru ze Spojených států.²⁰⁵ Z těchto mužů ovšem pouze 65 mužů mělo nějaký vojenský výcvik a pouze 11 bylo dříve členy speciálních jednotek. Skupina byla vyzbrojena pouze lehkou pěchotní výzbrojí, postrádala podporu letectva, dělostřelectva nebo tanků, není jasné, jestli a případně v jakém množství měla k dispozici obrněná vozidla.

Bojové výsledky této skupiny žoldnéřů byly zcela tristní, většina mužů naprosto nebyla připravena na boj v Africe, někteří se dopouštěli poprav civilního obyvatelstva, včetně spojeneckých vojáků FNLA, došlo dokonce k pokusu o dezerci části mužstva, přičemž chycení dezertéři byli Costasem také popraveni. Celá skupina byla zničena Kubánci a MPLA v polovině února 1976, 65 žoldnéřů bylo zabito, 13 zajato, zbytek se stáhl do Zaire.²⁰⁶

Skupina zajatých žoldnéřů v čele s Costasem Georgiu byla souzena Luandě od 11.6. do 16.6.1976. Proces byl poměrně značně medializován, o vině obviněných bylo rozhodnuto dopředu (mluvčí angolské vlády uvedl již několik dní před procesem, že žoldnéři jsou vinni a zbývá jen rozhodnout o tom jak budou potrestáni). Žoldnéři byli souzeni ze zločinů, které ani neměli oporu v angolském právu a bylo uváděno, že na lavici obžalovaných nesedí konkrétní žoldnéři, ale americký a britský imperialismus a žoldnéřství v Africe obecně.²⁰⁷ Verdikt byl

²⁰⁴HOOVER, Mike J. The Laws of War and the Angolan Trial of Mercenaries: Death to the Dogs of War. [online] 1977 [cit. 29.7.2018]
Dostupné na: <https://scholarlycommons.law.case.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2197&context=jil>

²⁰⁵str. 5 HOOVER, Mike J. 1977

²⁰⁶str. 13-14 HUGES, Geraint. 2014

²⁰⁷str. 6 HOOVER, Mike J. 1977

bud' trestem smrti zastřelením (Georgiou, Andrew Gordon McKenzie, Derek John Barker, Daniel Francis Gearhart) nebo dlouholeté vězení – v rozsahu 16 ~ 30 let.

Druhé nasazení nájemných jednotek v Angole proběhlo v rámci 90 let. Vzhledem k odchodu kubánských jednotek byly angolské vládní síly značně oslabeny, bez vyškolených specialistů přestalo být funkční letectvo a došlo k omezení schopností mechanizovaných jednotek.²⁰⁸ Řešením se staly v té době se objevující soukromé vojenské společnosti, hlavní z nich byla možná Executive Outcomes Jihoafrického původu, sestavená hlavně z bývalých členů 32. Buffalo komanda, které ještě několik let zpátky bojovalo na straně UNITA.

Prvním zapojením Executive Outcomes v Angole byl v roce 1992 kontrakt na ostrahu ropných polí. Společnost na sebe výrazně upozornila v roce 1993, kdy se UNITA podařilo obsadit důležité ropné pole Soyo. Osmdesátičlennému komandu Executive Outcomes se je totiž podařilo po krátkém, leč intenzivním boji obsadit bez poničení důležité infrastruktury. Po tomto úspěchu získala Executive Outcomes od angolské vlády kontrakt na výcvik jejích jednotek.²⁰⁹ V té době UNITA ovládala zhruba dvě třetiny Angoly, včetně hlavních zdrojů nerostného bohatství, diamantových dolů a ropných vrtů, zatímco MPLA, která vyhrála volby ovládala hlavní město.²¹⁰ Dojednaná dohoda, krom zapojení EO do bojových akcí, zahrnovala výcvik 5 000 vojáků 16. regimentu angolské armády a 30ti pilotů. Toto zajišťovalo přibližně 500 kontraktorů EO. Zároveň bylo s pomocí EO vytvořeno speciální komando, které pátralo po centrech UNITA a ve spolupráci s letectvem, jež také bylo v rukou nájemných sil, rychle útočilo na místa koncentrace sil povstalců po celé zemi.

Díky reorganizaci a lepšímu výcviku byla angolská armáda schopna zatlačit jednotky UNITA, až je odřízla od zásobování. Využila i další vlivy, jako například nákup nových zbraní a dynamické vedení generála *de Matos*.²¹¹ Opírala se ale i o velmi dobrou rozvědku, kterou EO poskytovala vládě MPLA, kdy její letouny a vrtulníky prováděly průzkumné lety (včetně nočních s nasazením termocitlivých přístrojů), stejně tak docházelo k odposlouchávání nepřátelského vysílání a případně jeho rušení. Díky těmto informacím pak mohla koordinovat

²⁰⁸str. 44 KOFROŇ, Jan. Žoldnéřství v Africe. Praha, 2006. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědná fakulta, Geografie a Kartografie. Vedoucí: RNDr. Václav Frajer

²⁰⁹str. 205-206 AXELROD, Alan, 2014

²¹⁰str. 14 CILLIERS, Jakkie & Mason, Peggy (Eds). 1999

²¹¹str. 16 CILLIERS, Jakkie & Mason, Peggy (Eds). 1999

úderů na odhalené nepřátelské síly.²¹² Angolská vláda ve výsledku ovládla většinu území, včetně ropných vrtů a diamantových dolů, což dotlačilo Savimbiho k jednacímu stolu. V listopadu 1994 bylo v Lusace podepsáno příměří i mírové dohody. Podmínkou však byl odchod Executive Outcomes ze země.²¹³

Executive Outcomes se v bojích a v rámci výcviku mohla opřít o velké množství vojáků s výborným výcvikem a dlouholetými vojenskými zkušenostmi. Jádrem společnosti byli bývalí členové jihoafrických průzkumných a speciálních sil či vojenské rozvědky, kteří měli zkušenosti ze zapojení jihoafrických sil do pohraniční války v Namibii i přímo do války v Angole, byť dříve stáli na druhé straně barikády. Společnost byla také zodpovědná nejen za výcvik angolské armády a případné přímé nasazení vlastních mužů v boji, ale i za leteckou podporu. Piloti EO nejenže prováděli většinu vzletů strojů patřících pod angolské letectvo (které byly tou dobou většinou uzemněny díky nedostatku techniků a pravděpodobně i vycvičených pilotů), ale zároveň za pomoci partnerské firmy Ibis Air používali k boji, průzkumu a přepravě vlastní stroje. Jednalo se o dopravní letadla Boeing 727 a Hawker Siddeley Andovers, ex-sovětské dopravní vrtulníky Mi-8 a Mi-17, bitevní vrtulníky Mi-24 a bojové letouny MiG23, možná i cvičné a lehké bitevní stroje Swis Pilatus nebo československé L-39.²¹⁴

Ovšem Executive Outcomes nebyla jedinou PMC zapojenou do této fáze občanské války v Angole. Kromě již zmíněné společnosti Ibis Air se jednalo i o Capricorn System International a Teleservices International, tyto společnosti zajišťovaly pro angolskou vládu spojení, logistiku a údržbu letectva. Poté, co Executive Outcomes ukončila v Angole činnost po dohodě z roku 1994, se zde objevovalo velké množství soukromých vojenských společností, ať už v „míru“, tak i v další fázi občanské války v letech 1998. Jednalo se o společnosti Sandline International, Gurkha Security, Panasee Corporate Dynamics, Shibata Security, Stabilo, Defense Security Ltd, Lifeguard Management, Alfa 5 a další, přičemž tyto společnosti sloužily hlavně v podpůrných rolích. Většina těchto společností byla zapojena do ochrany těžebních zařízení, dále pak byly

²¹²str. 10 HOWE, Herbert M. Private Security Forces and African Stability: The Case of Executive Outcomes [online] Cambridge University Press, 1998 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: https://www.jstor.org/stable/161407?seq=1#page_scan_tab_contents

²¹³ HORÁK, Jakub. Soukromé vojenské společnosti v Angole a Sierra Leone [online] 14.4.2014 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://africkyportal.cz/clanky/soukrome-vojenske-spolocnosti-v-angole-a-sierra-leone>

²¹⁴str. 204-207 AXELROD, Alan. 2014

zapojeny do odminování, logistické podpory a zřejmě byly zapojeny i do letecké podpory. Největší kontingent zde měla firma Defense Security Ltd se zhruba 1000 muži²¹⁵.

Dokonce i na straně UNITA působilo zhruba 300 nájemných bojovníků²¹⁶ spadajících podle všeho pod společnost Omega Security a IRIS²¹⁷, i když jejich role je nejasná, snad se jednalo o piloty dopravních letadel nebo žoldněře přímo zapojené do boje. Omega Security je bohužel obecně nejasný prvek, není o ní a jejím pozadí příliš mnoho známo, byť se také objevuje i v rámci konfliktu v Kongu.

Poválečný vývoj

První období poválečné obnovy začalo již po míru z roku 1994, kdy se v zemi rozjeli první zahraniční projekty pomoci. V té době bylo v Angole více jak 2 miliony uprchlíků, vnitřně přesunutých osob a demobilizovaných bojovníků. Projekty tak byl cílené na potlačení široce rozšířené chudoby, zaměřovali se na investice ve zdravotnictví, zemědělství, školství a na posílení kapacit lokálních autorit. Tyto snahy však přerušilo opětovné vypuknutí bojů v roce 1998²¹⁸

Další fáze budování nastala po roce 2002. Angolu, zničenou občanskou válkou trvající celou generaci, v té době sužovalo velké množství problémů. Velké města jako Huambo a Kuito byla téměř kompletně zničena, na venkově bylo rozmístěno až deset milionů nášlapných min. Bylo také zničeno přes 300 mostů, stejně tak tři hlavní železnice a většina elektrické přenosové sítě. Ze země uprchlo 450 tisíc lidí a další 4 miliony tvořili vnitřně přesídlené osoby, milion obyvatel závisel na dodávkách potravinové pomoci.²¹⁹ Velkou výzvou bylo také budování sjednoceného státu, protože po desetiletích války Angola postrádala společnou identitu. V konfliktu mezi sebou soupeřil dvě odlišné národní a politické identity, výsledkem tak bylo v praxi bylo, že

²¹⁵ str. 267-268 MUSAH, Abdel-Fatau; FAEMI, Kayode, 2000; str. 240 AKCINAROGLU, Seden; RADZISZEWSKI, Elizabeth, 2013

²¹⁶ str. 9 CILLIERS, Jakkie & Mason, Peggy (Eds). 1999

²¹⁷ str. 268 MUSAH, Abdel-Fatau; FAEMI, Kayode, 2000

²¹⁸ str. 5 IMPLEMENTATION COMPLETION REPORT (IDA-30590; PPF-Q0030), Document of The World Bank. [online] 12.6.2003 Dostupné na: <http://documents.worldbank.org/curated/en/764821468767692212/pdf/261311Angola1P10Reconstruction01ICR.pdf>

²¹⁹ Str. 9 DE OLIVERA, Ricardo Soares. Illiberal Peacebuilding in Angola [online] The Journal of Modern African Studies, vol. 49, no. 2, 2011. Dostupné na: www.jstor.org/stable/23018923

se lidé identifikovali spíše dle regionu neb etnicity. Další výzvou bylo vybudování demokracie, s kterou Angola neměla doposud zkušenosti.²²⁰

Vzhledem k předpokládané finanční náročnosti obnovy oslovila Angolská vláda v roce 2002 tradiční dárce, včetně mezinárodního Měnového fondu(MMF) a Pařížského klub pro poskytnutí půjčky na financování obnovy, ale neuspěla. S nabídkou přišla ovšem Čína, s tím že bude rekonstrukci financovat a Angola ji za to v budoucnu zaplatí vývozem ropy (takzvaný model R4I- resources for investment). Výsledek těchto jednání, kdy se Angole dostalo pomoci nikoliv ze strany západních společností, ale právě Číny, měl výrazný dopad na průběh celého procesu obnovy, nejen jeho ekonomické části. Objevilo se pojmenování „neliberální rekonstrukce“, neboť rekonstrukce proběhla bez velkého zapojení západních institucí, zato s výrazným zapojením místních elit a Číny, přičemž cíle obnovy a její výsledky se výrazně liší od toho, co je při rekonstrukci prosazováno západními společnostmi.²²¹

Původní částka na obnovu byla dohodnuta ve výši 2 miliard dolarů, později se vyšplhala dohromady na celkem 4, 5 miliardy dolarů, jež měly být použity na rozvojové projekty, jejichž výstavba je také v rukou čínských společností. Primárně by se mělo jednat o výstavbu infrastruktury (stavba mostů, vodovodů, opravy silnic a železnic, výstavba domů etc). Tyto peníze pomohli nastarovat výstavbu, čímž přispěli k diverifikaci ekonomiky od stávajícího hlavního zaměření na těžbu ropy, dochází k tvorbě nových pracovních míst pro mladé. Bohužel tyto peníze taky napomáhá tvorbě korupce, která je v Angole výrazný problém, což se ukazuje právě i při vybírání projektů²²²

Při zpětném pohledu na dokončené projekty se tak často ukazuje, že projekty byly předražené, bez kontroly kvality. Výsledkem jsou pak nekvalitní stavby, navíc jsou často vybírány především prestižní produkty (např fotbalové stadiony), přičemž jejich dopad na život běžných lidí je ovšem minimální²²³

²²⁰The African Centre for the Constructive Resolution of Disputes, Report of the Angola Country Program (ACP), Lessons Identified Seminar (LIS). [online] Luanda, October 2008. Dostupné na: https://www.files.ethz.ch/isn/131542/2008_BudlingPeaceAndDemocracyInAngola_EN.pdf

²²¹DE OLIVERA, Ricardo Soares. 2011

²²²str. 10-12 ZONGWE, Dunia P. On the Road to Post Conflict Reconstruction by Contract:The Angola Model [online] 23.12.2010 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1730442

²²³Str. 9 DE OLIVERA, Ricardo Soares. 2011

V důsledku projektů se podařilo se dosáhnout návratu 3.3 milionu vnitřně přesídlených osob a 400000 uprchlíků na jejich původní místa (což bylo spojeno s výrazným odminováním).²²⁴ Poměrně rychle se také podařilo obnovit produkci ropy- z 800 tisíc barelů denně v roce 2002 stoupla na 1900 barelů v roce 2008 (jež se stala motorem pro budování infrastruktury, ve stejné době byl průměrný růst HDP 15.5% ²²⁵ Angola se dopracovala až na pozici 3 největší ekonomiky Afriky. V současnosti existuje plán rozvoje Plano Intercalar. Jeho cíli je pokračující diverzifikaci od hospodářství zaměřeného na vývoz ropy, zlepšení fungování státní zprávy a podmínek pro podnikatele ve snaze dosáhnout vyššího hospodářského růstu. ²²⁶

Specifický přístup panuje i v rámci oblasti bezpečnosti. Narozdíl do jiných států v podobné situaci v Angole nijak nejsou řešeny zvěrstva z doby občanské války, nebyly vytvořeny ani soudní tribunály, ani žádná varianta na Truth and reconciliation comision, jak ji známe z sousední Jihoafrické republiky. Na válečné zločiny byla vyhlášena všeobecná amnestie, důležití členové hnutí UNITA byli dokonce začleneni do vládních postů. Byla také provedena jistá varianta programu demobilizace, odzbrojení a reintegrace, ale týkala se především bojovníků UNITA, bývalí bojovníci MPLA jsou naopak ve velké míře stále jádrem státní armády. Armáda a policejní jednotky pak stále zůstávají na válečných stavech. ²²⁷

Problém v Angole je i přetrvávající vysoké množství zbraní mezi lidmi, probíhají snahy o odzbrojení obyvatelstva, přestože amnestie na odevzdané zbraně trvala až do prosince roku 2008. Válka také zanechala stopy na psychice lidí, je rozšířena kultura násilí, dochází k častým násilnostem mezi civilisty, po proběhlém odzbrojení za použití zbraní jako jsou mačety nebo rozbité lahve od piva ²²⁸

Jedním z problémů je i stav demokracie v Angole. Angola se sice prezentuje jako demokratická země, ale vývoj v zemi ukazuje, že to není úplně pravda. Jedná o prezidentskou republiku s jednou, dlouhodobě vládnoucí stranou- MPLA. První poválečné volby do Národního zhromáždění proběhly až v září 2008. Účastnilo se jich 14 stran, přičemž vyhrála právě vládní MPLA jež získala 191 z 220 míst, druhá byla UNITA s 16 místy. Přestože domácí i mezinárodní pozorovatelé zjistili, že výsledky odpovídají, kampaň

²²⁴str. 18 The African Centre for the Constructive Resolution of Disputes, Report of the Angola Country Program (ACP)

²²⁵Str. 11 DE OLIVERA, Ricardo Soares. 2011

²²⁶Angola: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled [online] Zastupitelský úřad ČR v Pretorii, 21. 7. 2018 [cit. 29.7.2018]
Dostupné na: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/angola-zakladni-charakteristika-teritoria-18687.html>

²²⁷Str. 7 DE OLIVERA, Ricardo Soares. 2011

²²⁸str. 17 African Centre for the Constructive Resolution of Disputes, Report of the Angola Country Program (ACP)

byla poznamenána politickým násilím, nerovným přístupem do médií a dalšími problémy a v den voleb mnoho volebních místností v hlavním městě nebylo otevřeno.²²⁹ MPLA pak vyhrála s výrazným náskokem i volby i v roce 2012,²³⁰ a stejně tak v roce 2017, ovšem postupně ztrácí náskok, nyní už získala pouze 61% hlasů a 150 míst v Národním zhromáždění²³¹. Opakovaně se vyskytují stížnosti na nerovnost přístupu do médií, ovládaných MPLA, policejního bití demonstrantů a pronásledování lidí s opozičními názory²³²

V lednu 2010 došlo ke schválení nové ústavy, kdy byla zrušena přímá volba prezidenta, s tím že prezidentem se automaticky stává předseda největší strany v Národním shromáždění, zrušena byla zároveň i funkce předsedy vlády. Fakticky vzato tak výkonou moc třímá v rukou prezident a jeho viceprezident a sbor ministrů, volené Národní shromáždění má jen minimum pravomocí²³³

Zhodnocení

Nájemné jednotky se do konfliktu zapojily v několika fázích. Jednalo se jak o soukromé vojenské společnosti, tak i o žoldnéře klasického typu.

První nájemné jednotky zapojené do občanské války v Angole byli muži „plukovníka Cullana“. Tato skupina je dlouhodobě řazena do kategorie žoldnéřů, i když jejich najmutí probíhalo přes soukromou vojenskou společnost. Je to nejspíše vlivem tradice (kdy jejich označení vzniklo v době, kdy soukromé vojenské společnosti byly v podstatě neznámým pojmem a naopak byli obecně známí žoldnéři), tak především ale faktického stavu věci - bojovníci byli sice najímáni přes společnost „Security Advisory Services“, ale jejich další konání odpovídá žoldnéřům, nikoliv dnešním společnostem. Bojovníci neoperovali v rámci zákonů země, nepracovali pro

²²⁹Angola, Freedom in the World 2011 [online] [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2011/angola?page=22&year=2011&country=7984>

²³⁰Angola's ruling party declared election winner [online] CNN Wire Staff, 3.9.2012 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://edition.cnn.com/2012/09/02/world/africa/angola-elections/index.html>

²³¹LIVE: Angola elects mps and president as Dos Santos bows out. [online] 7.9.2017 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://www.euronews.com/2017/09/07/live-angola-elects-mps-and-president-as-dos-santos-bows-out>

²³²BECK, Johannes. Opinion: Democracy in Angola is more than just holding elections. [online] 24.08.2017 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.dw.com/en/opinion-democracy-in-angola-is-more-than-just-holding-elections/a-40223241>

²³³Angola, Freedom in the World 2011 [online] [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2011/angola?page=22&year=2011&country=7984>

legální vládu, ale naopak bojovali v rámci občanské války na straně jedné z povstaleckých skupin. Pro účely této práce tak budou označováni jako žoldnéři.

Nasazení této skupiny je pravděpodobně nejhorším podobným počinem moderní doby. Vojáci měli často jen minimální či vůbec žádné vojenské znalosti, naprosto nefungovalo velení či koordinace s ostatními jednotkami hnutí FNLA, nedisponovali nejspíše ani žádnou těžkou výzbrojí. Jednotky fungovaly čistě jako bojové jednotky v první linii, nenabízely žádnou možnost „zesilovače sil“, žádný výcvik či podporu ostatních jednotek. Žoldněřská jednotka byla velmi rychle poražena zahraničními kubánskými jednotkami, aniž měla šanci ovlivnit průběh války. Naopak soud s ní byl propagandisticky využit nepřátelskou MPLA.

Další nájemné jednotky, které se zapojily do konfliktu, byly již soukromé vojenské společnosti v 90. letech. Nejvýraznější roli měla společnost Executive Outcomes. Ta byla vládou najata ve chvíli, kdy povstalci z UNITA ovládali více jak dvě třetiny země, obsazovali těžební zařízení a vypadalo to, že se blíží k vítězství. Nasazení Executive Outcomes situaci otočilo a v roce 1994 došlo k uzavření (další) mírové dohody. EO v zemi operovalo jako „vojenských poskytovatel“, přičemž jeho role byla spíše ve formě „zesilovače síly“ než co jiného, jeho muži cvičili zvláštní jednotky, zajišťovali leteckou podporu, rozvědku, koordinovali útoky. Kromě Executive Outcomes se zapojily i společnosti Capricorn System International a Teleservices International, ovšem zajišťovaly primárně logistiku či údržbu, jednalo se tedy o firmy poskytující služby „vojenské podpory“.

V třetí fázi konfliktu se zapojilo na straně angolské vlády větší množství soukromých společností, ovšem tentokrát primárně při ochraně těžebních zařízení, spíše tedy ve formě soukromých bezpečnostních společností (což možná svým způsobem předznamenává události války v Iráku o pár let později), několik dalších poskytovalo vládě služby „vojenské podpory“, především logistiku či údržbu. Zároveň v průběhu devadesátých let omezené množství soukromých vojenských společností/žoldněřů působilo na straně UNITA, ale jaké bylo jejich nasazení, množství, či dopad na konflikt bohužel není známo.

Celkově lze říci, že zatímco v první fázi konfliktu zapojení žoldněřů nijak průběh konfliktu neovlivnilo, spíše jen posloužilo propagandě, pak v hlavně v případě druhé fáze a zapojení Executive Outcomes došlo k prodloužení konfliktu. Ve chvíli, kdy byla v roce 1993 vládní strana téměř poražena, tak díky získání podpory EO znovu získala sílu se pustit do boje, který vedl k jednání o míru až o rok později. Na stranu druhou, zapojení EO umožnilo vládní MPLA

udržet se u moci a získat velkou část země zpět z rukou UNITA. Výsledná mírová smlouva bohužel nebyla definitivní a proběhlo ještě jedno kolo konfliktu.

Angola zvolila vlastní, neliberální cestu k postkonfliktní rekonstrukci, bez výrazné spolupráce se Západem, naopak výrazně založenou na spolupráci s Čínou a využití vlastního ekonomického bohatství. Daří se jí tímto dosahovat značných úspěchů v ekonomické oblasti, ale došlo k výraznému rozšíření korupce, nedostatky jsou patrné i v demokratické oblasti.

Konžská krize

Během padesátých let dvacátého století začalo v tehdejší Belgickém Kongu docházet ke vzniku mnoha nacionalistických hnutí. Ta vznikala primárně z řad společnosti označované jako „Évolué“, tedy z Afričanů, kteří patřili do střední třídy společnosti.

Neklid v Kongu se postupně stupňoval, až vyústil v masové demonstrace v hlavním městě Léopoldville. 4. ledna 1959 došlo k násilným nepokojům, k jejich zvládnutí byla povolána „Force Publique“, tehdejší koloniální armáda. Tato demonstrace síly si vyžádala nejméně 49 mrtvých, celkový počet obětí se ale může šplhat až na 500.²³⁴ Následkem těchto demonstrací bylo rozšíření povědomí o nacionalistických hnutích i mimo velká města, mezi obyčejné lidi.

Následkem stále se vyostřující situace v Belgickém Kongu, byla belgickým ministrem pro koloniální správu (August de Schryver) svolána konference, kde se sešli zástupci jednotlivých politických frakcí zastupující zájmy Konga a na druhé straně zástupci belgických obchodních a politických zájmů. Výsledkem konference bylo stanovení data nezávislosti na 30.6.1960. Mnoho otázek týkajících se budoucího vlivu Belgie na konžské záležitosti však zůstala i po této konferenci nevyjasněno.

V květnu 1960 se pořádaly první demokratické volby, které vyhrála MNC (Mouvement National Congolais) v čele s Patricem Lumumbou, který se tak stal prvním předsedou vlády. Prvním prezidentem se pak stal Joseph Kasavubu. I přes vyhlášení nezávislosti neměla ani belgická ani konžská vláda v plánu okamžité zrušení zaběhlých pořádků. Zatímco belgická vláda doufala, že si její zástupci v Kongu udrží své postavení nastálo, konžská vláda zase tiše spoléhala na podporu původní „Force Publique“ a různých specialistů dosazených Belgičany.

Mnoho lidí počítalo s okamžitými změnami a obsazením klíčových pozic místním obyvatelstvem a tak sledovalo počínání nové konžské vlády s nelibostí. První výrazné nepokoje

²³⁴str. 70 ZEILIG, Leo. Lumumba: Africa's Lost Leader. London: Haus, 2008. ISBN 978-1-905791-02-6

proti tomuto počínání se objevily právě v Force Publique, která byla pod vedením belgického generálporučíka Émile Janssense, který dále tvrdě zastával původní koloniální názory.

Výsledkem bylo vzbouření se části jednotek, které pak začaly napadat své (bílé) velitele, ale i civilisty. To vedlo k sesazení generálporučíka Janssense a jmenování nového velitele pro nově vzniklou Armée Nationale Congolaise. 9 července 1960 vysadila Belgie své parašutisty na několik částí Konga, aby chránili belgické občany při opouštění Konga.²³⁵ Belgická intervence rozdělila prezidenta Kavasubu a předsedu Lumumbu. Zatímco prezident tuto akci přijal, předseda ji tvrdě odsoudil a vyzval obyvatelstvo, aby bránilo republiku před kýmkoli, kdo by ji ohrozil.²³⁶ Evakuace belgických občanů z Konga ovšem způsobila značný chaos v organizaci nové republiky a připravila živnou půdu pro odtržení provincií, které nezastávaly tak tvrdou politiku osamostatnění a byly dále podporovány ze strany Belgie.

11. července 1960 vyhláší provincie Katanga, v čele s Moïse Tshombem, nezávislost na Kongu. Provincie Katanga byla pro Kongo největším nalezištěm nerostného bohatství. Stát Katanga byl na pozadí podporován společností „Mining Union of Upper Katanga“, která měla přímé vazby na belgickou vládu. Belgická vláda poskytla nově vzniklému státu vojenskou pomoc. Katanga i přesto najala žoldnéře, kterými doplnila své jednotky, a s jejichž pomocí ovládala svou jednotu. Hlavou žoldáků se stal Thomas Michael "Mad Mike" Hoare, veterán druhé světové války, s jednotkou zvanou 4. komando. Většina žoldáků v Katanzě byli běloši působící do té doby v jižních částech Afriky. Spojené národy, znepokojené belgickou intervencí v Katanzě, přijaly rozhodnutí (č.143), kterým požadovaly stažení všech belgických jednotek z území Konga (Katanga nikdy nebyla uznána jako samostatný stát) a jejich nahrazení mírovými vojsky UN.²³⁷ Příchod jednotek UN byl vítán konžskou vládou i předsedou Lumumbou, kteří si od tohoto kroku slibovali pomoc s obnovením a upevněním moci v osamostatněných provinciích Katanga a Kasai. Spojené národy ovšem vnímaly tyto snahy jako vnitřní politický boj a odmítly do nich své jednotky zapojit. Lumumba tedy začal hledat vojenskou podporu u Spojených států. Přestože v minulosti Spojené státy pomoc Kongu poskytly, tentokrát byla vojenská pomoc zamítnuta.²³⁸ Lumumba se tedy obrátil Sovětský svaz, zde uspěl a byla mu

²³⁵ str. 102-105 ZEILIG, Leo.2008

²³⁶ str. 119 GONDOLA, Didier. The History of Congo. Westport, Connecticut: Greenwood, 2002. ISBN 978-0-313-31696-8

²³⁷ str. 159 GENDEBIEN, Paul-Henry. L'Intervention Des Nations Unies Au Congo 1960–1964. . Berlin: Walter de Gruyter, 1967. ISBN 978-3-11-113787-2

²³⁸ str. 92-93 GIBBIS, David. N. The Political Economy of Third World Intervention: Mines, Money, and U.S. Policy in the Congo Crisis. American Politics and Political Economy. University of Chicago Press, 1991. ISBN 9780226290713

přislíbena vojenská i materiální pomoc. Okolo 1000 válečných poradců bylo brzy dopraveno ze Sovětského svazu do Konga. Tento čin zcela rozdělil konžskou vládu. Mnoho lidí, v čele s prezidentem Kasavubu, mělo strach z toho, k čemu je sovětská pomoc zaváže.

Se sovětskou podporou byla přesto zahájena ofenziva na odtržený Kasai, která byla velmi úspěšná. Zatáhla ovšem konžskou armádu do etnických čistek mezi skupinami Baluba a Bena Lulua, což vyústilo v obrovské masakry na civilním obyvatelstvu.²³⁹

Nejednotný postoj k sovětské pomoci vyústil 5. září 1960 v oficiální rozhodnutí presidenta Kasavuby o odvolání předsedy Lumumby. Obě komory parlamentu se předsedy zastaly a odmítly rozhodnutí prezidenta. Situace v Kongu tak uvízla na mrtvém bodě. Tuto situaci vyřešil až Joseph-Désiré Mobutu, který využil svého postavení v konžské armádě a provedl převrat. Celá akce byla plánovaná pouze pro dočasné odstavení obou hlavních politiků, před jejich znovunavrácením do působení. Mobutu se následně přidal k prezidentovi a došlo k zatčení Lumumby a jeho domácímu vězení. Na jeho ostraze se podíleli jak příslušníci konžské armády, tak vojáci Spojených národů.²⁴⁰ Sovětská pomoc byla následně odeslána zpět. I přes sovětské pokusy o propuštění Lumumby, byl Lumumba nakonec po neúspěšném pokusu o útěk²⁴¹ několikrát transportován, až byl nakonec předán do Katangy, kde došlo k jeho popravě.

Poprava Patrice Lumumby vyvolala mezinárodní vlnu protestů, nejenom ve východním bloku. Krátce po jeho smrti bylo popraveno dalších 7 jeho příznivců, kde jako důvod k jejich popravě byly uvedeny etnické čistky při ofenzivě proti provincii Kasai.

Spojené národy se, ve snaze ukončit konflikt, rozhodly omezit cizí vojenskou přítomnost v zemi, která napomáhala zvláště Katanze. 21. února 1961 tak vydávají rezoluci S/4741, která požaduje odchod všech zahraničních poradců a žoldnérů z Konga.²⁴² I přes původní rozhodnutí o nestrannosti jednotek Spojených národů byla spuštěna operace Morthor, která měla za cíl zajetí žoldáků bojujících na straně odtržené Katangy, což bylo v souladu s prvotním rozhodnutím. Tato operace tak měla za cíl navázat na předchozí úspěšnou operaci Rumpunch, kde se jednotkám UN podařilo zajmout 81 zahraničních žoldnérů. Operace ale vyústila v

²³⁹str. 114 ZEILIG, Leo.2008

²⁴⁰str. 108-110 NZONGOLA-NTALAJA, Georges. The Congo, From Leopold to Kabila: A People's History, 3. Vydání. New York: Palgrave, 2007. ISBN 978-1-84277-053-5

²⁴¹str. 120-122 ZEILIG, Leo.2008

²⁴²Resolution UN of 21.2.1961 [online] Dostupné na:
<https://documentsddsny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/171/68/IMG/NR017168.pdf?OpenElement>

osmidenní ozbrojené střetnutí obou stran a několikadenní obléhání a následné zajetí irských jednotek UN, kterému se začalo přezdívat obléhání Jadotville. 18. září 1961 umírá při pádu letadla Dag Hammarskjöld, generální tajemník Spojených národů, který prosazoval politiku minimálního vměšování. Jeho nástupce, U Thant, má radikálnější názory a podpoří přímé zapojení jednotek UN v konfliktu. Po vydání rozhodnutí č. 169 v listopadu 1961 došlo k rozšíření pravomocí jednotek UN v Kongu. Jednotky UN oficiálně mají podpořit centrální vládu Konga, potlačení občanské války a spojení Konga. 24. prosince 1962 UN spouští operaci Grand Slam, která v lednu 1963 finálně potlačuje žoldnéřské síly Katangy a následně umožňuje opětovné spojení Konga. Moise Tshombe volí dočasný azyl v Severní Rhodesii a později ve Španělsku. Při jednáních s politickými frakcemi, které v průběhu konfliktu emigrovaly, dochází k velkým politickým změnám v politickém rozložení Konga. Vrací se frakce zastávající názory popraveného Lumumby, z republiky Kongo se stává Demokratická republika Kongo. Dlouhá doba, při které bylo Kongo bez stabilní jednotné vlády, dala vzniku množství různých větších či menších frakcí volajících po „nové nezávislosti“ od politikaření a kleptokracie. Politická nestabilita dala vzniku několika revolučním hnutí, dochází k dalším povstáním, kupříkladu povstání v Kvilu, kde se proti vládě postavilo hnutí Jeunesse. Přestože byli povstalci jen špatně vyzbrojeni, národní vláda měla problém je porazit²⁴³. Ovšem nejvýznamnější je povstání Simbas. Povstání bylo postavené okolo levicového smýšlení, hlásalo rovnoprávnost a společné vlastnictví. Mnohými zastánci tohoto povstání se tehdy stali mladí muži, kteří věřili v to, že jim nový systém dá v budoucnu lepší možnosti, než jaké poskytovala aktuální vláda Konga. Povstání velmi rychle nabíralo nové povstalce a obsazovalo velké části území Konga, nechávajíc za sebou velké množství menších masakrů, kterými řešili politickou opozici. Jednotky Spojených národů se v té době postupně stahovaly a celé povstání je zaskočilo nepřipravené. Simbas si založili vlastní stát – Lidovou republiku Kongo, která byla podporovaná Sovětským svazem, Čínou a i některými africkými státy, které vnímaly aktuální Kongo jako loutku Západu. Vzhledem k tomu, že Simbas snadno poráželi Konžskou národní armádu a situace se stávala kritickou, byl z exilu povolán Moise Tshombe, aby se ujal úřadu předsedy vlády a krizi vyřešil. Tshombe za podpory Spojených států a Belgie (které operaci financovaly a dodávaly výzbroj)²⁴⁴ opět povolal žoldáky, aby rozšířil řady konžské armády a její bojeschopnost. Žoldnéři pod vedením „Mad Mike“ Hoareho byli zařazeni jako 5 Komando

²⁴³str. 420 SARKEES, Meredith Reid; WAYMAN, Frank 2010

²⁴⁴ str. 7-8 GLEIJESES, Piero. "Flee! The White Giants are coming!": The United States, the Mercenaries and the Congo 1964-1965. [online] Diplomatic History 18, no. 2, 1994 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://ohiostatepress.org/books/Complete%20PDFs/Hahn%20Empire/05.pdf>

konžské armády a fungovali jako hlavní průbojná síla armády. Na podzim 1964 se podařilo simbským povstalcům zajmout většinu zbývajících bílého obyvatelstva města Stanleyville, které chtěli využít jako rukojmí pro vyjednávání s armádou. Na tomto základě vyslala na pomoc belgická vláda své jednotky výsadkářů. 24. listopadu v rámci operace Dragon Rouge byli belgičtí výsadkáři vysazeni v Stanleyville s rozkazem osvobodit rukojmí. Při operaci zahynulo zhruba 70 rukojmích a okolo 1000 konžských civilistů, i přesto je tato operace považována za velmi úspěšnou. I přesto, že cílem této operace byla pouze záchrana rukojmích, zanechala na vedení Simbského povstání nesmazatelné stopy²⁴⁵. Někteří velitelé v nastalém chaosu emigrovali. Znovudobytí města Stanleyville bylo výrazným krokem k porážce Simbas, za jejich definitivní porážku se pak pokládá dobytí Bukawu 14 září 1965²⁴⁶. Některé jednotky Simbas ale pokračovaly v drobných bojích, než se je podařilo v 80. letech zcela zastavit. V samotném Kongu došlo k politické krizi, která vyvrcholila pučem generála Mobutu v listopadu 1965, Moise Tshombe opět emigroval.

Zapojení nájemných jednotek

Zapojení nájemných sil provází Konžskou krizi téměř po celou dobu jejího průběhu, v některých úsecích se stává dokonce hlavním faktorem, který určuje její vývoj. Zvláště pak v první fázi konfliktu, kdy proti sobě stála Katanga a Konžská národní armáda společně s OSN. Mike Hoare, jeden z žoldnéřských velitelů, to pak popisuje později ve svých pamětech takto:

„V roce 1961 jsem si myslel, že se možná nacházíme na prahu nového zlatého věku námezdního vojáctví. Viděl jsem uplatnění pro dobře vedenou a disciplinovanou žoldáckou jednotku, ve všech ohledech profesionální, nabízející své služby legitimním africkým vládám na podporu jejich pravidelných armád“²⁴⁷

Je zajímavé, jak se tato vize shoduje s tím, jak o 30 let později a až dodnes vystupují moderní PMC. Přesto v době, kdy toto o sobě Mike Hoare uvádí, tak pracuje pro Katangu, mezinárodně neuznaný stát, tedy by se dalo říci že nepracuje pro legitimní africkou vládu. Ovšem k optimistickému pohledu jsou ze strany žoldnéřů předpoklady. Vrchním velitelem katanžských sil Tshombe jmenuje Roberta Trinquiera, žoldnéře původně sloužícího jako velitel

²⁴⁵str. 135-138 NZONGOLA-NTALAJA, Georges. 2007

²⁴⁶str. 420 SARKEES, Meredith Reid; WAYMAN, Frank 2010

²⁴⁷str. 12 HOARE, Mike. 2010

francouzských speciálních sil, další velitelé jsou taktéž často žoldnéři (např Belgičan Roger Falques). Celkově ve službách Katangy sloužilo zhruba 500 žoldníků, sehnaných na Tschombeho žádost Belgičanem Charlesem Huyghem. Jednalo se především o Francouze, Brity, Jihoafričany, Belgičany, Němce a Rhodesany. Vojáci sloužící v této skupině byli historikem a novinářem Tony Geraghtym nazváni „ztracenou generací“ - jednalo se z velké části o veterány druhé světové války, v případě francouzských členů pak o bývalé legionáře, kteří se zúčastnili neúspěšné vzpoury v Alžírsku. Jednotky žoldníků byly ve své době zvané „Les Affreux“ (Strašliví),²⁴⁸ - je ovšem otázkou, kterých jednotek se toto označení vlastně týkalo. Podle některých zdrojů tak byli označováni všichni žoldníci, podle jiných²⁴⁹ se to vztahovalo na jednotky Mika Hoareho a Boba Denarda, ovšem například francouzský tisk tak označoval téměř výhradně Denarda a jeho muže. Sám Hoare se proti tomuto označení nepřímo vymezuje ve svých vzpomínkách, kdy uvádí:

„První případ se týkal muže, který měl tu drzost stavět se proti nařízením snahou nechat si narůst vousy. Dal jsem jasně najevo, že u mě žádní vousáči nebudou. To byla jediná výsada *Les Affreux*“.²⁵⁰

Žoldníci byli rozděleni do tří hlavních bojových skupin- 4. Commando pod velením „Mad“ Mika Hoareho, 6. Commando pod velením Boba Denarda a 10. Commando pod velením Black „Jack“ Schramma, případně byli přidělováni jako velitelé místních domorodých jednotek Gendarmes²⁵¹, vytvořených částečně z původní konžské Force Publique (té stejné jednotky, jež byla v době vzniku označována také za žoldnířskou). V padesátých letech už ovšem byli její členové hlavně konžští domorodci. Jednotky používaly převážně džípy vyzbrojené kulomety, ale i obrněnou techniku. Žoldníci také byli výlučnými piloty katanžského letectva- známého jako Avikat, operujícího na bojových letounech T-6G Texan (pod velením J. Zumbacha, později velitele celé Avikat), proudových Fouga Magister (pod velením J.Deulina), dále pak operovalo s letouny DH.104 Dove, DH 114 Heron, Piper L-18C, Piper Piper PA-20 Pacer a PA-22 Tri-Pacer dopravními letouny DC-3 a DC-4 a s vrtulníky Alouete II a S-55. Tyto letouny pak byly

²⁴⁸ str. 164 AXELROD, Alan. 2014

²⁴⁹ AXELROD, Alan. 2014

²⁵⁰ str. 43 HOARE, Mike. 2010

²⁵¹ State of Katanga [online] 21.7.2018 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: https://en.wikipedia.org/wiki/State_of_Katanga

používány k útokům na pozemní cíle, podporu bojových jednotek, ale dařilo se ničit na zemi i nepřátelská letadla.²⁵²

Žoldníci se zapojovali do bojů mezi Konžskou národní armádou, jednotkami OSN a Katanžany od začátku konfliktu, vyvolali i rezoluce OSN. Jednotky OSN se je žoldníře snažily chytat a vykázat z Konga, snaha se však míjela účinkem, protože se opakovaně vraceli přes okolní státy. Úspěchy žoldníků (hlavně obléhání Jadotville), žijících a bojujících po boku Katanžanů, kteří díky znalosti terénu měli výhodu nad jednotkami OSN, vedli k politickému skandálu a poklesu politické podpory mise OSN. Výsledkem ovšem byla pouze změna taktiky OSN a větší zapojení bojového letectva na její straně.²⁵³

Pro určení těchto vojáků za žoldníře je zajímavé, že žold nájemných vojáků se pohyboval zhruba na úrovni profesionálních vojáků západních armád,²⁵⁴ což je důležité vzhledem k té době platné konvenci OSN o žoldnictví Článek 47 I. *Dodatkového protokolu k Ženevským úmlouvám* a jejího bodu „(c) je motivována k účasti v bojích především z touhy o vlastní obohacení a je jim Stranou účastníci se konfliktu přislíbena materiální kompenzace výrazně převyšující plat osob majících odpovídající hodnost a zaměření v armádě Strany“. Zároveň byla komanda přímou součástí *Gendarmerie*²⁵⁵ a jako taková nesplňují ani úplně podmínku e) není příslušníkem ozbrojených sil Strany účastníci se konfliktu. Vzhledem k nutnosti této konvence naplnit všechny body pro možnost někoho odsoudit jako žoldníře je diskutovatelná možnost, zda tak bylo možné označovat nájemné vojáky bojující v řadách Katanžské *Gendarmerie*. Mohl to být také jeden z důvodů, proč tito vojáci po zatčení či po rozdrčení Katangy nebyli v podstatě nijak právně postiženi, krom odsunutí z Konga.

Druhá fáze konfliktu

Žoldníci byli povoláni zpět do Konga Moiséem Tshombem v červenci 1964, společně s bývalými členy katanžských *Gendarmerie*. Mike Hoare byl povýšen do hodnosti plukovníka konžské

²⁵²Separatistický stát Katanga a boje v Kongu v letech 1960 až 1963 [online] 21.12.2011 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://www.palba.cz/viewtopic.php?f=173&t=5054>

²⁵³str. 164 AXELROD, Alan. 2014

²⁵⁴str. 164 AXELROD, Alan. 2014

²⁵⁵str. 20 HOARE, Mike. 2010

národní armády a byl pověřen naverbováním 1000 žoldnéřů²⁵⁶. Toto číslo udává i MUSAH, Adbel-Fatau; FAEMI, Kayode²⁵⁷ ovšem i²⁵⁸ uvádí, že se takové množství nedařilo naverbovat a 5. komando mělo dlouhodobě zhruba 300 mužů, sám Hoare při jedné příležitosti píše o 275 mužích²⁵⁹. Navíc byly problémy s kvalitou mužů, často se jednalo o opilce, kriminálníky, flákače a další nespolehlivé živly, přičemž sám Hoare udává, že velkou část zájemců ani nepřijal, právě kvůli jejich nízké kvalitě. Celkově uvádí, že z členů 5. komanda mělo zhruba 85 procent základní vojenský výcvik, 5 procent byli dobrodruzi bez vojenského výcviku a pouze 10 % byli profesionální vojáci, přičemž právě ti zde působili dlouhodobě či opakovaně, zatímco ostatní odsloužili obvykle pouze jeden šestiměsíční kontrakt²⁶⁰. Hoareho 5 komando přesto dokázalo splnit svůj cíl, v době jeho sestavení nebyla konžská národní armáda schopna zastavit rebely Simbas. Běžní vojáci před rebely ustupovali, pod dojmem z jejich vítězství a pověrám o kanibalismu a čarodějnictví rebelů, předsunuté jednotky Simbas stály zhruba 160 kilometrů od hlavního města Léopoldville a držely v rukou dvě třetiny země²⁶¹. Do listopadu 1964 se pak žoldněřským jednotkám společně s konžskou armádou podařilo zatlačit Simbas do Stanleyville, hlavního města jejich původní vlády, a ve spolupráci s belgickou armádou osvobodit zde držené zajatce. V létě 1965 byla rebelie Simbas potlačena žoldněři do té míry, že již nepředstavovala nebezpečí.

Co se týče určení nájemných vojáků za žoldněře, 5. komando nebylo odloučenou jednotkou, ale naopak bylo pevnou součástí Konžské národní armády, na druhou stranu oproti dřívějším dobám měli vyšší plat, zhruba dvojnásobek průměrné mzdy v té době²⁶². Zároveň se jednalo o vyšší částku, než byla vyplácena domorodým členům konžské armády²⁶³, tedy celkem jasně splňují bod c) Článku 47 I. *Dodatkového protokolu k Ženevským úmlouvám*.

²⁵⁶str. 165 AXELROD, Alan. 2014

²⁵⁷str. 266 MUSAH, Adbel-Fatau; FAEMI, Kayode, 2000

²⁵⁸str. 166 AXELROD, Alan. 2014

²⁵⁹str. 79 HOARE, Mike. 2010

²⁶⁰str. 110 HOARE, Mike. 2010

²⁶¹str. 18 HOARE, Mike. 2010

²⁶²str. 166 AXELROD, Alan. 2014

²⁶³str. 116 HOARE, Mike. 2010

Nájemnými jednotkami bylo především 5. komando Mika Hoareho „Wild Gease“, složené z bílých nájemných vojáků, ovšem jsou zminovány další jednotky (např 14. komando složené z Konžanů, vedené najatými belgickými, francozskými a německými důstojníky ²⁶⁴, 16. komando, Denardem vedené 6. komando ²⁶⁵, 10. komando pod velením Jacka Schramma a další).

Žoldníci byli také piloti konžského letectva, kterému byli spojenými státy dodány letouny T-28 Trojan a B- 26 Marauder. Stroje byly obsluhovány Kubánci (protikastrovskými emigranty, najatými CIA),²⁶⁶ pod velením Maria Santacheze. Zároveň přímo žoldníci z Hoareho 5. komanda obsluhovali říční loďstvo, hlídkující proti dodávkám zbraní rebelům přes jezero Tanganika, tvořené obchodní lodí Ermans upravenou na dělový člun a dalšími rychlými čluny původem ze Spojených států (nejspíše typu PCF). Dále 5. komando mělo k dispozici obrněná vozidla typu Daimler Ferret.²⁶⁷ Žoldníci často úspěšně používali taktiku vzdušné podpory, kdy letectvo útočilo na pozemní cíle rebelů a žoldníci s obrněnými vozidly využívali vyvolaného zmatku k postupu. ²⁶⁸

Poválečné vzpoury

Země po ukončení hlavní části bojů se Simbas nebyla bezpečná, v následujících třech letech došlo ke vzpourám vojska a vpádu žoldníků, převážně ve snaze svrhnout vládnoucího Mobutu Seko Seko a nahradit jej Moise Tshombem.

V roce 1966 došlo k takzvané vzpouře původně katanžských jednotek ve Stanleyville, kteří chtěli dosáhnout právě vystřídání vlády Mobutu Seko Seko Tshombem. Vzpouře byla potlačena, i za pomoci Denardova 6. komanda.

Jakkoliv byli žoldníci doposud užiteční, stali se pak sami zdrojem ohrožení, když došlo k tzv. Druhé Stanleyvillské vzpouře. 5. července 1967 se vzbouřili Jack Schramme a Bob Denarde se svými bílými žoldníky (cca 150 mužů) a s katanžany (cca 800- 1000 mužů, Bořek Homola str. 38) obsadili Stanleyville. Je otázkou, co bylo důvodem. Je možné že se jednalo o reakci na únos

²⁶⁴str. 131 HOARE, Mike.2010

²⁶⁵str. 168 AXELROD, Alan. 2014

²⁶⁶HOLM, Richard L. A Close Call in Africa. [online] Central Intelligence Agency, 14.4.2007 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/center-for-the-study-of-intelligence/csi-publications/csi-studies/studies/winter99-00/art2.html>

²⁶⁷str. 31-39 HOARE, Mike.2010

²⁶⁸str. 10 GLEIJESES, Piero.1994

Moise Tshombeho do Alžíru, kde byl uvězněn, kdy si žoldnéři, kteří pod Tshombem dříve sloužili v Katanze, mohli uvědomit, že slouží na „špatné straně“, protože z organizace únosu byl poměrně pochopitelně podezříván vládnoucí Mobutu. Druhou variantou je, že vzpoura byla připravována dlouho dopředu s cílem dosadit Tshombeho zpět k moci a byla plánována jako mnohem rozsáhlejší akce s větší podporou, kdy vzpoura ve Stanleyville měla být jen jednou z mnoha, kterou naopak únos Tshombeho přerušil. Žoldněřská vzpoura tak zůstala jedinou provedenou součástí vzpoury a pro konžskou armádu bylo jednodušší se s ní vypořádat.²⁶⁹ Také není jasná role Boba Denarda, který byl v době povstání zraněn, otázkou jestli v době začátku povstání, nebo krátce před tím, ve výsledku však byl letecky převezen do Rhodesie a povstání nadále velel Jack Schramme. Pod jeho velením se povstalci přesunuli do 300 km vzdáleného Bukawu, které ovládli a několik dalších měsíců se v něm drželi, zatímco byli obklíčeni několika tisíci členy Konžské národní armády. Je otázkou, jestli žoldnéři čekali na posily, které ovšem nikdy nedorazily. Nakonec, 4 listopadu 1967, se žoldnéři a zbytek Katanžanů stáhli přes jezero do Rwandy, kde byli žoldnéři dočasně internováni, než byli posláni do svých domovských zemí. Poslední pokus proběhl v lednu 1968, kdy 100 žoldněřů na kolech, pod velením Boba Denarda, proniklo do Katangy. I tentokrát byl pokus neúspěšný.²⁷⁰

Poválečný vývoj

V šedesátých letech, kdy probíhala konžská krize, nebyl ještě komplexní přístup k postkonfliktní rekonstrukci jako v dnešní době, nebyly podniknuty programy OSN na obnovu válkou zničené země. Chybí ucelená strategie obnovy, nebo alespoň její reportované výsledky, které máme nyní. Musíme si tedy vystačit se spíše obecnými informacemi o vývoji v Kongu v letech po válce.

Pro další vývoj Konga po ukončení celé krize mělo zásadní vliv vítězství generála Josefa-Desiré Mobutu (Seso Seko) ve volbách. Mobutu se stal vládcem Konga na dalších více jak 30 let. Mobutu se k moci dostal v listopadu 1965 pučem, v roce 1967 pak zrušil konžskou ústavu, místo ní zavedl *Loi Fondamentale*, který přinášel režim jediné strany (MPR- Mouvement Populaire de la Révolution) a sám se stal prezidentem. Pozici ještě posílila další změna ústavy v roce 1973. Mobutu postupně zavedl totalitní režim, zasahující do všech oblastí života v Kongu

²⁶⁹str. 38 HOMOLA, Bořek. Žoldněřské války. Akcent 2012. ISBN: 978-80-7268-907-1

²⁷⁰str. 168 AXELROD, Alan. 2014

(kupříkladu do strany MPR vstupoval každý Konžan automaticky již svým narozením), prostřednictvím kterého systematicky fyzicky likvidoval své politické odpůrce, ať už veřejnými popravami, nebo přímo vraždami. Soudnictví bylo zcela v rukou Mobutova režimu.²⁷¹ Hlavní myšlenkou Mobutova režimu byla afrikanizace, „autenticita“, jejíž smyslem bylo odmítnutí evropské kultury a zavedení té africké. Došlo k přejmenování měst i celého státu (na Zaire), měnila se jména občanů, byla zavedena i nová „móda“ afrického oblečení, evropské oblečení již nebylo dovoleno. Režim si sliboval od „afrikanizace“ rozvoj společnosti, jehož cílem mělo být:

- „zvýšit zemědělskou a průmyslovou výrobu;
- podporovat rozvoj velkých projektů;
- zlepšit podmínky pro individuální blaho;
- sjednotit zairijský lid
- podporovat demokratické svobody;
- podporovat povýšení hodnot země v intelektuální a kulturní oblasti;
- pracovat pro efektivní svobodu konžských žen a mládeže.,²⁷²

Realita však byla jiná. Mobutův režim proslul jako ukázka kleptokracie a úplatkářství. Došlo k širokému rozbujení korupce, v průběhu času se stala běžnou normou. Vzhledem k tomu, že přístup do vyšších úřadů byl možný pouze přes věrnost přímo prezidentovi Mobutu, který lidi na vysokých postech rychle střídal, většina funkcionářů se snažila rychle využít nové pozice k získání financí tak rychle, jak jen to bude možné, a to za jakoukoliv cenu. Ve výsledku se téměř zhroutila jakákoliv infrastruktura, nedocházelo k tvorbě pracovních míst nebo ekonomickému rozvoji, jakákoliv případná zahraniční pomoc se ukazovala jako naprosto neúčinnou.²⁷³ Zaire mělo k dispozici ohromné nerostné bohatství (měď, uran etc.) a důlní průmysl byl největším ze státních zdrojů příjmů. Možnosti dané tímto nerostným bohatstvím však nebyly nijak

²⁷¹str. 55 IKAMBANA, Jean-Louis Peta. *Tobutu's Totalitarian Political System: An Afrocentric Analysis*. Routledge, 2006. ISBN-13: 978-0415980289

²⁷²str. 93 LUMUMBA-KASONGO, Tukunbi. *Zaire's Ties to Belgium: Persistence and Future Prospects in Political Economy*. Indiana University Press [online] *Africa Today* Vol. 39, No. 3, Zaire: Troubled Past, Uncertain Future, 1992. Dostupné na: https://www.jstor.org/stable/4186831?seq=1#page_scan_tab_contents

²⁷³Zaire Patrimonial Politics and Corruption [online] 1993 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://www.country-data.com/cgi-bin/query/r-15073.html>

využívány, nedocházelo k investicím z těžby do dalších segmentů ekonomiky, naopak došlo k zaměření se na důlní průmysl, přičemž výnosy z exportu vytěžených surovin byly využívány jako jeden z hlavních zdrojů příjmu pro Mobutu a jeho věrné.²⁷⁴ Státní zaměstnanci nebyli téměř placeni, krom Mobutuovi osobní strážce. V době konce režimu pak situace dospěla tak daleko, že soukromá vydání samotného Mobutu činila větší část státního rozpočtu, než šlo souhrnně na všechny sociální služby v Zaire.²⁷⁵ Celkově se odhaduje, že Mobutu zpronevěřil za dobu své vlády více jak 5 miliard dolarů.

Sociální situaci země zhoršovaly i ekonomické experimenty. V rámci „autenticity“ a Mobutuova koketování s Čínou a Severní Koreou došlo 30. listopadu 1973 k vyhlášení takzvané „Zairizanizace“. Majetek v rukou zahraničních vlastníků byl nikoliv zestátněn, ale předán do rukou konžským občanům. Pravděpodobně nikoho nepřekvapí, že tím, kdo majetek „zairizanoval“ byly většinou „kádry“ MPR, vysoce postavení funkcionáři, státní úředníci, armádní důstojníci a další osoby spřízněné s režimem. Zairizanizace měla být oficiálně ve prospěch „blaha všeho lidu v Zaire“, ale podle všeho tomu nikdo tomu nevěřil a samozřejmě to tak ani nefungovalo. Noví vlastníci i při případně nejlepší vůli spravovat majetek řádně, obvykle neměli nejmenší schopnosti k řízení velkých podniků, ale většinou se na majetku prostě pouze obohacovali, bez jakýchkoli investic do zlepšení, nebo byť jen provozu daných podniků. Výsledkem bylo, že došlo k rozpadu téměř kompletní produkční a obchodní sítě v Zaire, dále k propuštění mnoha Zairanů, kteří předtím v podnicích pracovali, dále pak k drastickému propadu ve výběru daní a k dramatickému zvýšení cen. Celkově došlo téměř ke kompletnímu rozpadu ekonomiky státu. Vzhledem k evidentnímu a naprostému neúspěchu pokusu bylo nutno situaci řešit. Nejdříve byl proveden pokus řešení „radikalizací“ procesu, ovšem nečekaně rychle došlo k přehodnocení a v průběhu let 1975 a 1976 došlo k návratu většiny majetku do rukou původním zahraničním vlastníků ve snaze dát opět ekonomiku dohromady.²⁷⁶

Co se týče bezpečnostní situace, tak i po ukončení bojů v roce 1965, obecně uznávaném jako rok ukončení krize, docházelo k nepokojům. Vzhledem k obtížnému terénu Konga se ještě dlouho udržely ojedinělé kapsy odporu. V letech 1966 a 1967 pak proběhly již výše popsané

²⁷⁴LUMUMBA-KASONGO, Tukunbi. 1992

²⁷⁵SCHATYBERG, Michael G. The State and the Economy: The "Radicalization of the Revolution" in Mobutu's Zaire. [online] Canadian Journal of African Studies, Volume 14 - Issue 2, 1980. Dostupné na: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00083968.1980.10803958>

²⁷⁶Str. 5-7 SCHATYBERG, Michael G. 1980

vzpoury v konžské armádě, mezi Katanžany a mezi žoldněři. Další pokusy přišly ze zahraničí, k jednomu útoku žoldněřů ve snaze o změnu režimu došlo v roce 1968.

V roce 1969 došlo také k studentským nepokojům, pochodům a srážkám s policií, kdy studenti protestovali proti vysokým cenám, rostoucím životním nákladům a vládnímu utrácení. Tyto protesty byly potlačeny a jejich vůdci zatčeni (přes vynesené rozsudky však byli brzy omilostněni).²⁷⁷ Po potlačení nepokojů následovalo necelé desetiletím míru. To bylo ukončeno v letech 1977 a 1978, kdy došlo k dalším dvěma útokům ze zahraničí, známých jako Shaba I a Shaba II. Útoky vedly katanžští separatisté z FLNC (Front for Congolese National Liberation). V obou případech však došlo k porážce separatistů, i s pomocí západních států.

Zhodnocení

Zapojení nájemných jednotek v rámci konžské krize bylo zcela klíčové pro její průběh. V rámci konfliktu se zapojili pouze žoldněři klasického typu, v naprosté většině s vojenskými zkušenostmi z válečného konfliktu, nikoliv soukromé vojenské společnosti.

V první fázi bojů o Katangu se zapojili na straně Katanžanů. Jednalo se o klasické zapojení ve smyslu „hrotu kopí“ kdy žoldněři bojovali přímo v první linii, ovšem také fungovali jako „zesilovač síly“ (*force multiplier*), kdy sloužili jako zkušení velitelé místních sil, obsluha obrněných vozidel a hlavně v podstatě výlučně umožnili Katanze využívat vojenského (a dopravního) letectva, čímž získala alespoň dočasně značnou výhodu, neboť Konžská národní armáda podle všeho tuto možnost sama neměla. Nasazení žoldněřů celkově dovolilo Katanze stát se významným hráčem v probíhajícím konfliktu, byť byla početně slabší než nepřátelé. Přesto se více jak dva roky dařilo Katanze efektivně vzdorovat nepřítelům, kteří proti ní měli více jak trojnásobnou přesilu. Nasazení žoldněřů bylo navíc natolik výrazné, že část operací byla prováděna přímo proti nim a pro jejich vyloučení z konfliktu. Jejich výsledky v boji pak vedly jak k navyšování stavu jednotek OSN, tak i k jejich posílení o bojové letectvo.²⁷⁸ Výsledek této efektivy můžeme vidět i při jednoduchém porovnání. Zatímco druhá vzbouřená oblast, Jižní Kasai (jež žoldněře nenajala), byla dobyta již v prosinci 1961, samotná Katanga se

²⁷⁷str. 44 HASKIN, Jeanne M. The Tragic State of Congo: From Decolonization to Dictatorship. Algora Pub, 2005. ISBN-13: 978-0875864167

²⁷⁸Separatistický stát Katanga a boje v Kongu v letech 1960 až 1963 [online] 21.12.2011 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://www.palba.cz/viewtopic.php?f=173&t=5054>

udržela až do ledna 1963, tedy o více jak rok déle, byť samozřejmě není prokazatelné, zda tento odklad byl způsoben pouze nasazením žoldnéřů. Můžeme tedy konstatovat, že zapojení žoldnéřů nevedlo k vítězství jejich najímatele, ale vedlo k prodloužení doby konfliktu.

V druhé fázi zapojení nájemných sil, povstání Simbas, bylo nasazení nájemných sil opět klíčové pro výsledek konfliktu. Jednalo se opět pouze o žoldnéře, nikoliv o soukromé vojenské společnosti. Žoldnéři opětovně sloužili v roli „hrotu kopí“, kdy hlavní část jejich sil fungovala jako samostatná jednotka, ale také jako „zesilovač síly“, kdy žoldnéři obsluhovali obrněné vozy, lodě či letadla a operovali ať už samostatně, či v koordinaci s běžnou pěchotou. Také se jim podařilo kontrolou vodních cest přetnout povstalecké zásobovací trasy. Žoldnéři se zapojili do konfliktu v červenci 1964, kdy dvě třetiny země byly v rukou povstalců Simbas, hlavní město ohroženo a Konžská národní armáda před Simbas téměř bez odporu utíkala za četných dezercí. Nasazení zhruba 500- 1000 žoldnéřů obrátilo situaci, v listopadu 1964 pak došlo ve spolupráci s belgickými výsadkáři k obsazení Stanleyville, hlavního města Simbas, v létě 1965 pak došlo k rozdrčení povstalců, podporovaných zhruba 200 kubánskými poradci. Je otázka, jestli nasazení žoldnéřů konflikt prodloužilo, či zkrátilo. V době jejich příchodu totiž Simbas rychle postupovali na Leopoldville a národní armáda před nimi ustupovala ve víře, že jsou díky magii nezranitelní. Ovšem dostali se na území nepřátelských kmenů, které praktikovaly vlastní „magii“, jež měla vést k nezranitelnosti, což jim dodávalo odhodlání postavit se Simbas na odpor.²⁷⁹ Je otázkou, jestli kdyby nedošlo k nasazení žoldnéřů, zda by konflikt trval kratší dobu a Simbas by dobyli zbytek země tak snadno, jako se jim to dařilo do té doby, nebo jestli by se naopak zapletli do dlouhého etnického konfliktu. V druhém případě by naopak nasazení žoldnéřů znamenalo zkrácení konfliktu, protože díky nim se podařilo takovému scénáři předejít, neboť se jim podařilo povstalce poměrně rychle porazit, čímž pro svého najímatele získali vítězství, zároveň osvobodili velké množství rukojmí.

Poválečná obnova je v tomto případě problematická. Země se sice vzpamatovala z konfliktu, ale vítězný generál Mobutu zavedl v zemi vládu jedné strany, totalitní zřízení likvidující opozici. Korupce se stala v zemi natolik všudypřítomnou a zničující, že se režim generála Mobutua stal jejím ikonickým příkladem. Hospodářství se vlivem korupce i ekonomických reforem téměř naprosto rozpadlo, i přes velké zásoby nerostných surovin. Opakovaně docházelo ke vzpourám a útokům zvenčí ve snaze ukončit vládu generála Mobutu. Je ovšem otázka, jestli ze špatných poválečných výsledků je možné vinit žoldnéře. Ti se totiž původně

²⁷⁹str. 135 NZONGOLA-NTALAJA, Georges. 2007

nechali najmout nikoliv generálem Mobutu, ale jeho politickým soupeřem Moise Tshombem, který byl naopak pokládán za dobrého a ekonomicky zdatného politika. Žoldníci pak byli zapojeni do vzpour a útoků ze zahraničí, právě ve snaze generála Mobutua odstranit a nahradit jej někým jiným.

Občanská válka v Somálsku

Počátek války v Somálsku byl vyvolán úpadkem vlády presidenta Mohameda Sied Barreho. Ten vládl v Somálsku od roku 1969. V průběhu května 1986 prodělal úraz po dopravní autonehodě, v té době ho v úřadu zastupoval generálporučík Mohamed Ali Samatar. Blížící se nové prezidentské volby koncem roku 1986 tedy favorizovaly jako potencionální vítěze Ali Samatara a generála Ahmeda Suleimana Abdilleho, Barreho nevlastního syna. Při Barreho pokusech udržet si moc i dále, docházelo postupně k upevňování moci silou a vzniku totalitního státu. Tyto snahy vedly k posilování vlivu opozice, kterou se Barre pokoušel potlačit vojensky. To vedlo k ozbrojeným střetům mezi vojskem a protivládní opozicí. V roce 1988 došlo například k bombardování města Hargeisa, které v té době ovládala SNM (Somalia National Movement). V devadesátých letech se boje postupně přirostřovaly. Snahy některých politiků o sjednání příměří byly vládou potlačovány. V roce 1990 podepsalo okolo sta somálských politiků manifest požadující uzavření míru mezi bojujícími stranami. Jedním z podpisujících byl i první prezident Somálska (Aden Abdullah Osman Daar). Mnoho z těch, kteří manifest podepsali, byli následně stíháni a zatýkáni. 280) Barreho přístup ale pouze posiloval ozbrojená hnutí odporu, jejichž společným cílem bylo svrhnutí jeho vlády. V průběhu roku 1990 se situace pro Barreho nevyvíjela příznivě, jeho armáda postupně ztrácela půdu proti hnutí USC – United Somali Congress. Zhruba v polovině roku se USC podařilo obsadit většinu území Somálska. V prosinci USC zahájilo boje o hlavní město Mogadishu, tyto boje trvaly až do ledna, kdy se USC podařilo zlomit poslední odpor vládních jednotek. Po svržení Barreho vlády ovšem boje neumlkly, USC nebyla jedinou frakcí bojující proti vládním jednotkám. Ostatní opozičních hnutí se s ni odmítla spojit/ podílet se na vládě nad Somálskem. Jednotlivé frakce využily úpadku původní vlády k posílení svých pozic a bojů proti sobě. Došlo i k vnitřnímu boji v rámci vítězné USC – mezi generály Mohamedem Farahem Aididem a Ali Mahdim Mohamedem, kteří se pokoušeli získat vliv nad hlavním městem. 281) Po několikaměsíčních bojích o hlavní město, které nepřinesli

²⁸⁰str. 14 Horn of Africa Bulletin. [online] Life & Peace Institute, 1991. Volumes 3–4. Dostupné na: <http://life-peace.org/horn-of-africa-bulletin/>

²⁸¹str. 327 Library Information and Research Service, The Middle East: Abstracts and index, Volume 2. Library Information and Research Service: 1999

jasného vítěze, došlo k uzavření příměří mezi těmito bojujícími skupinami. Mogadishu se tak rozdělilo na dvě části, kterým vládl každý z nich. K pokusům o stabilizaci situace v Somálsku měly přispět i sbory UN, které v roce 1992 byly schváleny k nasazení. UNOSOM I, který cílil více na humanitární pomoc, byl vytvořen v dubnu 1992, ale koncem roku byl nahrazen Spojenými státy vedeným sborem UNITAF, který dostal od UN svolení k použití veškerých dostupných možností k doručení humanitární pomoci. UNITAF byl v roce 1993 nahrazen novou misí, UNOSOM II. UNOSOM byl některými frakcemi vnímán jako ohrožení ve snaze udržet si právě získanou moc. Následovaly střety mezi mírovými sbory a místními ozbrojenci. V rámci boje o Mogadishu se jednotky UN pokusily i o zabití Aidida, vůdce jedné z bojujících frakcí. Jednotky UN se nakonec z Mogadishu stáhly, k tomu došlo v roce 1995, tedy v době kdy již měli značné ztráty. 282)

Na rozdíl od bojových operací v rámci Mogadishu byly mírové snahy UNOSOMu úspěšnější. Během mírových jednání v roce 1993 se podařilo uzavřít dohodu (Mudug peace agreement) mezi Aididem a frakcí SSDF a stažení ozbrojenců z území Galkayo, což umožnilo otevření obchodních cest v dané lokalitě. Dalším úspěchem v mírových jednáních byl UNOSOMem zprostředkovaná dohoda mezi kmeny Abgal a Haber Gedir, která umožnila klid zbraní a sjednocení rozděleného Mogadishu. Dalším úspěchem byla v roce 1994 mírová dohoda mezi SNA, SPM a SSDF a zástupci 19. klanů z regionu Juba. Po ukončení mise UNOSOM v roce 1995 docházelo již jen k lokálním střetům mezi různými ozbrojenci, které již nebyly tak intenzivní, a jejich trvání bylo poměrně krátké.

Aididova frakce se ale pokoušela udržet si svou sféru vlivu na jihu Somálska. V září 1995 jeho jednotky obsadily město Baidoa. 283) Zde si udržely moc do ledna 1996 a během celého období své vlády nad tímto městem se střetávaly s jednotkami z Rahanweyn Resistance Army. V srpnu 1996 Aidid podlehl svým zraněním z boje. Vedení nad SNA v té době přebral jeho syn - Hussein Farrah Aidid. Aidid jr. podepsal za SNA 22.12.1997 Cairo Declaration - mírovou dohodu. SNA ale existovala dále, až se roku 2001 stala jádrem pro Aididem založený SRRC - Somali Reconciliation and Restoration Council, který vznikl jako reakce na nově vzniklou přechodnou federální vládu Somálska. SRRC nebyla jedinou reakcí na vznik nové vlády, jednou z nově formujících se uskupení byla i ICU – svaz islámských soudů. ICU má kořeny už v devadesátých

²⁸²Report of the Secretary-General on Somalia, S/1995/231;28.3.1995 Associated Press, 19.9.1995. Aidid troops kill Somalis, capture city. The Register-Guard

²⁸³Associated Press, 19.9.1995. Aidid troops kill Somalis, capture city. The Register-Guard

letech, kdy po pádu vlády Somálska v roce 1991 suplovali nejprve soudní moc, následně převzali do svých rukou i výuku a zdravotní péči. Náklady na funkci tohoto aparátu byly hrazeny z poplatků složených od účastníků řízení. ICU vznikla díky podporovatelům tohoto systému a byla charakterizována jako ozbrojená milice. V roce 2006 se ICU podařilo obsadit Mogadishu. 284) Díky tomu se začala výrazně rozšiřovat jejich sféra vlivu po jižním Somálsku a zároveň se ICU stávala základnou více a více fanatizovaných bojovníků. Koncem roku 2006 se TFG podařilo s pomocí Etiopie vytlačit ICU z Mogadishu. Přechodná vláda ale byla v hlavním městě vnímána jako stínová vláda Etiopie a musela po propuknutí nepokojů přemístit své působíště zpět do Baidu. 285) V roce 2007 bylo pozměněno embargo UN na dodávky zbraní do Somálska. Nově zde bylo možné dodávat zbraně jednotkám TFG na základě předchozího schválení UN. Zároveň africká unie vytvořila jednotky AMISOM – African Union Mission to Somalia, které měly za úkol hlídat letiště, přístav a prezidentský palác v Mogadishu. Po bojích se ICU postupně rozpadlo na menší islamistické skupiny vedoucí partyzánský způsob boje.

Zapojení nájemných jednotek

Válka v Somálsku byla v rámci projektu této práce brána jako konflikt bez zapojení nájemných vojenských sil. V průběhu konfliktu však došlo k nabídkám řešení konfliktu ze strany soukromých vojenských společností, v roce 2006 pak ke skandálu, kdy byla americká vláda obviňována z přípravy plánu na zapojení společnosti Select Armour, která by měla zapojit své muže do konfliktu na podporu somálské vlády (Transitional Federal Government). 286) K zapojení bojových jednotek soukromých vojenských společností do konfliktu opravdu nedošlo. V průběhu výzkumu se ovšem ukázalo, že došlo k jinému zapojení soukromých vojenských společností. Jedná se hlavně o soukromé vojenské společnosti, poskytující logistickou podporu zahraničním jednotkám.

První soukromé vojenské společnosti se v Somálsku objevily již v rámci Operation Restore Hope. Společnost Brown and Root Services (možná pod názvem Haliburton) pomáhala americkým jednotkám a silám UNITAF. Společnost se zaměřovala na nebojovou podporu,

²⁸⁴O'KASICK, Jeremy. Ethiopian Invasion of Somalia. [online] 14.8.2007 [cit.29.7.2018] Dostupné na: <https://www.globalpolicy.org/component/content/article/153/26334.html>

²⁸⁵Profile: Somali's newly resigned President Abdullahi Yusuf Ahmed". News.xinhuanet.com. 29 December 2008.

²⁸⁶TALBOT, Chris. US continues covert action in Somalia. [online] 27.9.2006 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.wsws.org/en/articles/2006/09/soma-s27.html>

zajištění zázemí. Rozsah jejích služeb byl od prádelny, přes provoz vojenských táborů až po zajišťování, aby se těla padlých členů UNITAF dostala zpět domů k pohřbení. 287) Je také možné, že už v letech 1992-1995 zajišťovala logistickou podporu misi OSN i společnost Dyncorp. 288)

V té době také došlo k pokusu najmout poměrně velký kontingent bojovníků do Somálska, i když ne pro boj v první linii, ale coby členy ochranky. Jednalo se o pokus Spojených národů najmout společnost Defense Security Limited. Cílem bylo zajistit 7000 Ghurků pro poskytování ochrany konvojů, ovšem Defense Security Limited tento kontakt odmítla, místo toho se ale zapojila do výcviku místní policie. Společnost také zajišťuje ochranku pro pracovníky Spojených národů a zajišťuje bezpečnostní školení. 289)

Spojené národy a další zahraničí mise celkově v Somálsku používaly větší množství soukromých firem pro podporu svých jednotek. Společnost Bancroft Global Development cvičila vojáky mise ANISOM a vojáky somálské vlády v získávání rozvědných údajů a v boji proti nástražným výbušným systémům (IED a UXO) a odminování. 290) Také cvičila prezidentskou gardu. Další společností, spojenou se Spojenými národy, je Panzer Technologies, která dodávala vojenská vozidla misi OSN. 291)

S misí ANISOM je ovšem spojené opět i jméno známé společnosti Dyncorp International, která 12 let cvičila vojáky ANISOM a zajišťovala opět logistiku jednotek, leteckou dopravu s vybavením pro misi a údržbu kompletního vybavení (doslova „od ledniček po obrněné transportéry“). 292) Později byla vystřídána společnostmi PAE a AECOM.

Somálská vláda si také najala společnost Triton International, aby vycvičila její pobřežní stráž. Ovšem soukromé vojenské společnosti pracují i pro jiné strany konfliktu. Vláda neuznaného Puntanlandu si také najala soukromé vojenské společnosti k výcviku své „pobřežní stráže“,

²⁸⁷Str. 22 GUMEDZE, Sabelo. 2011

²⁸⁸TOMLINSON, Chris, US: DynCorp Hired for Somalia Peacekeeping [online] Forbes, 7.3.2007 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://corpwatch.org/article/us-dyncorp-hired-somalia-peacekeeping>

²⁸⁹str. 14-35 ØSTENSEN, Åse Gilje. UN Use of Private Military and Security Companies: Practices and Policies. [online] 2011 The Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces. ISBN 978-92-9222-181-2 Dostupné na: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/SSR_PAPER3.pdf str 14-35

²⁹⁰Bancroft Global Development in Somalia [online] 2.4.2016 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://aoav.org.uk/2016/bancroft-global-development-somalia/>

²⁹¹str. 35 PINGEOT, Lou. 2012

²⁹²Supporting Peacekeeping Efforts in Africa [online] DynCorp International, 20.1.2017 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://www.dyn-intl.com/what-we-do/case-studies/training/supporting-peacekeeping-efforts-in-africa/>

jednalo se o společnost Hart Group a společnost Saracen, později přejmenovanou na Sterling Corporate Services. Saracen za peníze UAE vytrénovala Puntland Maritime Police Forces, těžce vyzbrojenou pobřežní stráž v síle 1000 mužů, určenou původně k boji proti pirátům, která se ale zapojila i do klasických bojů proti rebelům Galgala. Ovšem Sterling Corporate Services byla donucena po protestech ANISOM a mise OSN Somálsko opustit. 293) Společností zapojených do boje proti pirátům, hlídání lodí etc. je víc, ale to už nespadá do této práce.

Poválečná obnova

Vzhledem k tomu, že konflikt v Somálsku stále ještě probíhá, není možné u tohoto státu hodnotit poválečnou obnovu.

Souhrn

Nájemné jednotky se do konfliktu v Somálsku zapojily, ve formě soukromých vojenských společností. Přestože minimálně dvakrát byla možnost zapojení soukromých společností ve formě bojovníků, nikdy nebyl takovýto pokus realizován, z různých důvodů. Místo toho byly soukromé vojenské společnosti opakovaně a ve velké míře zapojeny do konfliktu formou podpůrných společností, jež podporují vládní jednotky a hlavně zahraniční mise a mise Spojených národů. Účastníci misí byli v průběhu doby do konfliktu zapojeni, v menší míře došlo i k podpoře neuznaných de facto států. Zapojené firmy jsou hlavní z oblasti mimo „hrot kopí“, hlavně „vojenského poradentství“ a „vojenské podpory“ (military consulting firms a military support firms), poskytují převážně buď výcvik, nebo logistickou podporu zahraničních misí. Vzhledem k nedostatku informací není možné určit, jestli zapojení soukromých vojenských společností má efekt na délku konfliktu, nebo ne, není k dispozici dostatek údajů. Spíše než by jejich přítomnost byla přímo klíčová pro vývoj na bojišti, zvyšují efektivitu vládních a zahraničních jednotek, případně vůbec umožňují jejich fungování.

Je otázka, jaký dopad by mělo případné zapojení soukromých vojenských společností „hrotu kopí“ v průběhu konfliktu. V období první poloviny 90. let, kdy se odehrávají hlavní operace Executive Outcomes, byla v Somálsku přítomna mise UNOSOM II, v počtu zhruba 28 000 mužů, která měla k dispozici i těžší výzbroj, navíc v ní byli zapojeny i vysoce kvalitní vojenské

²⁹³CUNHA, Pedro Barge. SOMALIA AS A MARKET FOR PRIVATE MILITARY AND SECURITY COMPANIES: DEFINITIONS, AGENTS AND SERVICES. Center of African Studies (CEA)/ISCTE-IUL, University Institute of Lisbon. Lisbon, 2013. ISBN: 978-972-8335-23-6

jednotky. Je tedy nepravděpodobné, že by zásah společnosti jako je Executive Outcomes, která vyslala do pole nanejvýše 500 mužů, a největší plán na zapojení z té doby měl 1500 mužů, činil velký rozdíl. Ovšem pokud by došlo k uzavření smlouvy, která měla poskytnout Spojeným národům 7 000 mužů na ochranu konvojů, je možné, že spíše než na průběh konfliktu, by toto zapojení mělo vliv na podíl nebojových ztrát. V té době totiž zuřil v Somálsku hladomor a rozkrádání humanitární pomoci různými polními veliteli bylo jedním z velkých problémů. Pokud by se konvojům dostalo ochrany 7 000 spolehlivých mužů, je možné, že by se podařilo zvýšit podíl doručených potravin, čímž by se omezil dopad hladomoru. Ovšem toto je již jen teoretická úvaha.

Závěr

Práce se zaměřila na dopady nasazení nájemných jednotek na občanské války v subsaharské Africe, ke zjišťování údajů bylo použito jak kvalitativního výzkumu a statistického zkoumání ukazatelů, tak analýzy dostupných textů a informací o průběhu zapojení nájemných jednotek a jejich počínání.

Ve výsledku se podařilo částečně zodpovědět otázky položené v úvodu práce.

Nepodařilo se prokázat předpoklat, že konflikty se zapojením nájemných sil budou kratší, než ty, v nichž nájemné jednotky nebyly. Statistický výzkum ukázal, že konflikty se zapojením nájemných jednotek jsou v průměru delší, než konflikty bez jejich přítomnosti, v případě soukromých vojenských společností byly pak tyto konflikty dokonce o něco delší, než u žoldnéřů. Ovšem při ověřování se ukázalo, že tento rozdíl není statisticky významný, především v důsledku vysokého rozptylu v délce konfliktů. Při podrobnějším rozboru průběhů nasazení se potvrdila nejednoznačnost dopadu na délku. Na jednu stranu totiž nasazení (především soukromých vojenských společností typu vojenských poskytovatelů) vedlo k relativně rychlému ukončení konfliktu, ale v podstatě vždy došlo k znovuvypuknutí konfliktu. Celkově se ukázalo, že nájemné jednotky podle všeho konflikt spíše prodlužují. Opakovaně totiž v historii docházelo k situaci, kdy mohlo dojít k rozhodnutí porážkou jedné ze stran, která ovšem právě naverbováním nájemným jednotek posílila své vojenské kapacity a podařilo se jí tak hrozící porážku odvrátit. Neukázalo se však, že by nájemné jednotky prodlužovali konflikt o své vůli, naopak často byly nuceny na základě ujednání a tlaku zvenčí konflikt opustit.

Statisticky byla jasně prokázána větší násilnost (vyjádřenou poměrem bojových ztrát za rok) konfliktů, v kterých byly zapojeny nájemné jednotky, přičemž o něco málo byly násilnější ty, v

nichž byly zapojeni žoldnéři. Některé údaje naznačovali rapidní zvýšení bojových ztrát přímo v době nasazení soukromé společnosti Executive Outcomes, ale jedná se pouze o interpretaci některých faktů, nepodloženou hlubším statickým výzkumem.

Nepodařilo se dokázat, že by konflikty se zapojením nájemných jednotek měly vyšší poměr bojových ztrát vůči celkovému počtu úmrtí- naopak konflikty, v kterých byly zapojeny měly nižší poměr ztrát než ty, v kterých nebyly, s tím že žoldnéři na tom byly nejhůře. Ovšem tyto údaje nejsou dostatečně statisticky průkazné.

Analýzou textů se ukázalo, že jedním z hlavních dopadů na průběh konfliktu, které má nasazení žoldnéřů i soukromých vojenských společností je jejich působení ve formě „zesilovače sil“. Většinou se tak děje vybudováním a provozováním lokálního letectva, nebo jeho nahrazení letectvem vlastním a koordinace jeho útoků. Tuto roli historicky hrály jak žoldnéři, tak soukromé vojenské společnosti. V dnešní době pak je ve schodě s globálními trendy v oboru hlavní rolí soukromých vojenských společností působení ve formě vojenské podpory, kdy v některých případech zajišťují téměř kompletní logistiku a údržbu vybavení některých armád a nebo zahraničních misí. Je otázkou, jestli by zvláště zapojení mezinárodních jednotek bylo možné bez podpory těchto firem

Při zkoumání výsledků konfliktů se ukázalo, že zatímco strana jež si najala žoldnéře byla ve většině případů poražena, strana která si najala soukromé vojenské společnosti obvykle uzavřela s nepřítelem nějakou formu mírové smlouvy. Tyto smlouvy byly ovšem velmi často porušovány a docházelo k obnovení bojů. V případě žoldnéřů však k porážkám docházelo především proto, že jejich nepřáteli byly často zahraniční jednotky, nebo jednotky s výraznou podporou ze zahraničí. K porážce žoldnéřů i soukromých vojenských společností ze strany povstalců došlo pouze jednou a to válce v Kongu v letech 1996 až 1997.

V rámci poválečné obnovy států se v necelé polovině sledovaných ekonomických a sociálních parametrů podařilo jasně prokázat lepší výsledky států, které si najaly soukromé vojenské společnosti. Rozbor konkrétních výsledků obnovy neodhalil mnoho společných bodů, kromě korupce, která se ukazuje být problémem ve všech státech, které si najaly nájemné jednotky. Nebyly ovšem objeveny žádné skutečnosti, které by naznačovali že příčinou korupce je právě zapojení nájemných jednotek.

V rámci výzkum se také ukázala jak chybějící mezinárodní legislativa týkající se soukromých vojenských společností, tak celkové problémy s definicí žoldnéřství. Pojem žoldnéřství je často používán politickým způsobem, coby žoldnéři jsou často označováni zahraniční účastníci bojů bez rozlišení. Toto se promítá jak do politické reality, tak do akademické literatury

Velkým problémem se v průběhu výzkumu, zvláště ve statistické části p ukázal úvodní výběr seznamu konfliktů podle Fearonova článku *Why Do Some Civil Wars Last So Much Longer Than Others?*". Nejen, že autorem definice válek omezuje počet konfliktů zkoumaných konfliktů, protože do jednoho konfliktu zahrnuje konflikty, které ostatní vnímají jako konfliktů víc, ale celkově je jeho výběr konfliktů v Africe je dost malý a ne zcela pochopitelný, pokud si jej porovnáme s jinými seznamy afrických konfliktů.²⁹⁴

Summary

This work was focused on finding the impact of rental units on internal conflicts in the sub-Saharan region. There was researched the impact of the deployment of rental units in the course of the conflict (length, number of losses, etc), the impact of the deployment of rental units on the outcome of the conflict and post-conflict situations (victory party, post conflict recovery rate) and how do these indicators differ in the case of ad-hoc deployment of mercenary groups and vice versa private military companies. Part of this was the division of rental units into private military companies and classical mercenaries and an attempt to define them, especially in terms of international law. Both quantitative statistical data research and analysis of the deployment of rental forces was used.

The result of the research is that the impact of the rental units on the length of the conflict is inconclusive, rather it prolongs it for various reasons, it has also been proved that the more violent conflict with the involvement of the renting forces. While sides of the conflict that hired mercenaries usually lose, sides that have hired private military companies have mostly reached a peace agreement or won. It turned out that post-war recovery was better in states that hired private military companies.

There was also found the lack of internationally valid definition of private military companies, as well as the problematic international definition of mercenary. This often leads to the fact that the term mercenary is used more as a political than an academic definition.

²⁹⁴str. 45-48 MARSHAL, Monty G. Conflict Trends in Africa, 1946-2004. Africa Conflict Prevention Pool (ACPP) Government of the United Kingdom, 2006. ISBN: 186192 846 7

FORSYTH, Frederick. Žoldáci. V překladu Magdaleny Tůmové. Knižní klub, 2007.

ISBN:978-80-242-1845-8

MUSAH, Adbel-Fatau; FAEMI, Kayode, Mercenaries: African security dilemma. Pluto press, 2000 ISBN-13: 978-0745314716

FEARON, James D. Why Do Some Civil Wars Last So Much Longer than Others?. Journal of Peace Research Vol 41, Issue 3, 2004.

BUREŠ, Oldřich, NEDVĚDICKÁ, Vendula, Historie využívání soukromých vojenských sil, Vojenské rozhledy, 2011, roč. 20 (52), č. 3, s. 76–102, ISSN 1210-3292

KUČERA, Jonáš. Vývoj a současný stav právní úpravy žoldnéřství. Praha, 2015. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. Katedra mezinárodního práva. Vedoucí diplomové práce: JUDr. Martin Faix, Ph.D.

KARAFFA, Vladimír. Příručka vojáka AČR. Vydání druhé. Vyškov: Správa doktrín ŘeVD, 2007

[online]https://www.diverzanti.cz/documents/13_download/ostatni/prirucka_vojaka_2007.pdf
x

ONDŘEJ, J., POTOČNÝ, M. Obecné mezinárodní právo v dokumentech. Vydání třetí. 2010. Praha: C.H.Beck, ISBN 978-80-7400-330-1

https://www.cervenkykriz.eu/cz/nsmhp_svbs/Dokument-z-Montreux.pdf. Jak regulovat soukromé vojenské společnosti?. Mezinárodní vztahy, 2009. [online] Vol 44 No 4 (2009): Nestátní aktéři. Dostupné z <https://mv.iir.cz/article/view/349>

OAU Convention for the Elimination of Mercenarism in Africa, Libreville, 1977, Dostupné na: www.icrc.org/ihl/INTRO/485?OpenDocument

International Convention against the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries. 72nd plenary meeting, 4 December 1989. dostupné na: <http://www.un.org/documents/ga/res/44/a44r034.htm>

ŠAFARÍK, Jan. Létající hrabě Carl-Gustav Ericsson von Rosen. Magnetpress, Bratislava. [online] Hobby historie 4, 2010. Dostupné na: <http://aces.safarikovi.org/hobby.historie/Jan.Safarik-Letajici.hrabe.Carl-Gustav.Ericsson.von.Rosen.pdf>

v x

KULÍŠEK, Jaroslav, Soukromé vojenské společnosti (Nový faktor společného operačního prostředí), Vojenské rozhledy, 2011, roč. 20 (52), č. 2, s. 71–96, ISSN 1210-3292

WEISER, Kathy. Pinkerton Detective Agency – For 150 Years. [online] Legends of America, 2017. Dostupné na: <http://www.legendsofamerica.com/we-pinkertons.html>

Pinkerton. [online] Publikováno, 2018. [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.pinkerton.com/about-us/history/>

KEMP, Anthony. The SAS: Savage Wars of Peace: 1947 to the Present. John Murray Pubs Ltd, 1994. ISBN-13: 978-0719550447

DUNIGAN, Molly (2011). Victory for Hire: Private Security Companies' Impact on Military Effectiveness. Palo Alto, California: Stanford University Press. ISBN 978-0-8047-7459-8 x

MERLE, Renae, Census Counts 100,000 Contractors in Iraq. Washington Post, 2006. [online] Publikováno, 5. 12. 2006. [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/12/04/AR2006120401311.html??noredirect=on>

History of private military companies. [online] 18.1.2006 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: http://www.sourcewatch.org/index.php/History_of_private_military_companies

SINGER, P. W. Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry and Its Ramifications. The MIT Press Stable, 2002 [online] International Security

Vol. 26, No. 3 (Winter, 2001-2002) [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://www.jstor.org/stable/3092094>

Soukromé vojenské a bezpečnostní společnosti. [online] [cit. 29.7.2018] Dostupné na: http://www.cervenkykriz.eu/cz/nsmhp_svbs.aspx

MAROUF, Hasian Jr. The Simon Mann Trial, the Demise of the “Dogs of War,” and the Discursive Legitimation of “Humanitarian” Private Security Companies in Africa [online] Journal of International and Intercultural Communication, 4:4, 2011 [cit. 29.7.2018] Dostupné na:

https://www.researchgate.net/publication/271757251_The_Simon_Mann_Trial_the_Demise_of_the_Dogs_of_War_and_the_Discursive_Legitimation_of_Humanitarian_Private_Security_Companies_in_Africa

COOPER, Tom; FONTANELLAZ, Adrien. In 1977, 80 Mercenaries Nearly Took Over Benin [online] 25.1.2018 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://warisboring.com/in-1977-80-mercenaries-nearly-took-over-benin/>

AKCINAROGLU, Seden; RADZISZEWSKI, Elizabeth. Private Military Companies, Opportunities and Termination of Civil war in Africa. Binghamton University, Political Science Department, 2012. [online] Journal of Conflict Resolution, Vol 57, Issue 5, 2013. [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0022002712449325>

AKCINAROGLU, Seden; RADZISZEWSKI, Elizabeth. Private Military Companies, Opportunities and Termination of Civil war in Africa. Binghamton University, Political Science Department, 2012. [online] Journal of Conflict Resolution, Vol 57, Issue 5, 2013. [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0022002712449325>

LEVY, Jack S. War in the Modern Great power system 1495-1975. Univ Pr of Kentucky, 1983. ISBN-13: 978-0813101644

SARKEES, Meredith Reid; WAYMAN, Frank. Resort to War: 1816 – 2007. Washington DC: CQ Press, 2010. ISBN-13: 978-0872894341

Worldbank [online] [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://data.worldbank.org/>

URIARTE, Gabriel; LACINA, Bethany. The Battle Deaths Dataset Version 3.0 [online] Peace Research Institute Oslo, 2009 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.prio.org/Data/Armed-Conflict/Battle-Deaths/The-Battle-Deaths-Dataset-version-30/>

Index Mundi [online] 2017 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.indexmundi.com/>

People using at least basic drinking water services (% of population) [online] WHO/UNICEF Joint Monitoring Programme (JMP) for Water Supply, Sanitation and Hygiene, 2015 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/SH.H2O.BASW.ZS>

MERCENARIES IN AFRICA [online] 19.3.2017 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://weaponsandwarfare.com/2017/05/19/mercenaries-in-africa/>

South African Constitution (1983) [online] 25.3.2018 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: [https://en.wikipedia.org/wiki/South_African_Constitution_\(1983\)](https://en.wikipedia.org/wiki/South_African_Constitution_(1983))

Umkhonto we Sizwe [online] 25.6.2018 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: https://en.wikipedia.org/wiki/Umkhonto_we_Sizwe

Pan Africanist Congress of Azania [online] 8.3.2018 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: https://en.wikipedia.org/wiki/Pan_Africanist_Congress_of_Azania

CILLIERS, Jakkie & Mason, Peggy (Eds). Peace, profit or plunder?: The privatisation of security in war-torn African societies. Johannesburg: Institute for Security Studies, 1999. ISBN 13: 9780620238342

STUIJT, Adriana. Two more S.African farmers killed: death toll now at 3,037. [online] Digital Journals, 17.2.2009 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://www.digitaljournal.com/article/267463>

OSBOURN, Samuel. South Africa votes through motion that could lead to seizure of land from white farmers without compensation. [online] Independent, 1.3.2018 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.independent.co.uk/news/world/africa/south-africa-white-farms-land-seizure-anc-race-relations-a8234461.html>

1989 - 2003 - Občanská válka v Libérii [online] 2002 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://forum.valka.cz/topic/view/44959/1989-2003-Obcanska-valka-v-Liberii>

GUMEDZE, Sabelo. From market for force to market for peace [online] Institut of Security Studies, 2011 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://issafrica.s3.amazonaws.com/site/uploads/Mono183.pdf>

MARCHALL, Michel. The “Biafran Babies” [online] 4.4.2008 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.kaiserslauternamerican.com/the-biafran-babies/>

ROBSON, Michael. Biafran Invaders. [online] 11.11.2009 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://web.archive.org/web/20130509094109/http://vectaris.net/id307.html>

Nigerian Civil War – Air War [online] 12.10.2015 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://weaponsandwarfare.com/2015/10/12/nigerian-civil-war-air-war/>

FORSYTH, Frederick. Příběh Biafry. Překlad, Prokop, Michal. Knižní klub, 2012. ISBN: 978-80-242-3390-1

Separatistický stát Katanga a boje v Kongu v letech 1960 až 1963 [online] 21.12.2011 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://www.palba.cz/viewtopic.php?f=173&t=5054>

Ernesto Che Guevara's Contribution to Africa's Struggles for Independence [online] 9.10.2017 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://afrolegends.com/2017/10/09/ernesto-che-guevaras-contribution-to-africas-struggles-for-independence/>

Geolink [online] 2014 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://www.geolink.com/>

JAKUBÍK, Martin. Konflikt v Somálsku [online] 16.2.2014 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://africkyportal.cz/clanky/konflikt-v-somalsku>

UNICEF, World Summit for Children [online] New York, USA, 29.-30.9.1990. Dostupné na: <https://www.unicef.org/wsc/declare.htm>

BILES, Peter. Rwanda calls for aid to halt rebels. The Guardian. London, 7.3.2015

PRUNIER, Gerard. The Rwanda Crisis: History of a Genocide, 2. Vydání. Kampala: Fountain Publishers Limited, 1999. ISBN 978-9970-02-089-8

Government of Rwanda. Chronology of Events Leading to Liberation. Official Website of the Government of Rwanda, 7.3.2012.

PRUNIER, Gerard. Africa's World War : Congo, the Rwandan Genocide, and the Making of a Continental Catastrophe. Oxford University Press 2009. ISBN 978-0-19-970583-2

WALLIS, Andrew, Silent Accomplice: The Untold Story of France's Role in the Rwandan Genocide. I.B.Tauris 2006. ISBN 978-1-84511-247-9

MELVERN, Linda. A people betrayed: the role of the West in Rwanda's genocide. New York, N.Y.: Zed Books, 2000. ISBN 978-1-85649-831-9

KINZER, Stephen. A Thousand Hills: Rwanda's Rebirth and the Man Who Dreamed it. Hoboken, N.J.: John Wiley & Sons, 2008. ISBN 978-0-470-12015-6

MELVERN, Linda. Conspiracy to Murder: The Rwandan Genocide. London and New York, NY: Verso, 2004. ISBN 978-1-85984-588-2

BBC News. Rwanda genocide: Kagame 'cleared of Habyarimana crash. 10.1.2012

DALLAIRE, Romeo. Shake Hands with the Devil: The Failure of Humanity in Rwanda. London: Arrow 2003. ISBN 978-0-09-947893-5

PAPE, Eric, MEYER, Michael. Dogs of Peace. [online] 25.9.2003 [cit, 29.7.2018] Dostupné na: http://www.sandline.com/hotlinks/dogs_of_peace.html

BROOKS, Doug. Could Executive Outcomes have ended the 1994 Rwandan Genocide? [online] [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://www.hoosier84.com/00-06eorwanda.pdf>

VOLENCOVÁ, Ivana. Role soukromých vojenských společností při řešení konfliktů v Africe. Praha, 2016. Diplomová práce. Karlova univerzita v Praze, Fakulta sociálních věd, Katedra mezinárodních vztahů. Vedoucí práce: PhDr. Kateřina Werkman, Ph.D., MRes.

LOVEN, Seth H. Private Soldiers in Africa: A Look at the Effects of Private Military Contractors and Mercenaries on the Duration of Civil Wars in Africa from 1960 to 2003. Lincoln, 2003. For the Degree of Master of Arts. Faculty of The Graduate College at the University of Nebraska. Under the Supervision of Professor Ross Miller

GBERIE, Lansana. A Dirty War in West Africa: the RUF and the Destruction of Sierra Leone. Bloomington, IN: Indiana UP, 2005

ABDULLAH, Ibrahim. Between Democracy and Terror: The Sierra Leone Civil War. Dakar: Council, 2004

ZACK-WILLIAMS, Tsunde. When the State Fails: Studies on Intervention in the Sierra Leone Civil War. Pluto Press, 2011. ISBN 9781849646246

FITZSIMMONS, Scott. Adapt or Die: The Cultural Foundations of Military Performance in the Sierra Leonean Civil War. [online] Department of Political Science, University of Calgary

JANNOUŠKOVEC, Jiří. Postkonfliktní rekonstrukce Kosova. Praha, 2016, Bakalářská práce, Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů, Středisko mezinárodních studií Jana Masaryka, Vedoucí práce: Dubský, Zbyně

VISINGR, Lukáš. Privatizace vojenských vzdušných sil za občanské války v Sierře Leone. [online] [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://lvisingr.czweb.org/>

Archiv OSN. Užití sankcí podle kapitoly VII Charty OSN. [online] 2000 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://www.archiv.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=708>

PINGEOT, Lou. Dangerous Partnership Private Military & Security Companies and the UN [online] Global Policy Forum, 2012. Dostupné na: <https://www.business-humanrights.org/sites/default/files/media/gpf-dangerous-partnership-full-report-jun-2012.pdf>

ELPHICK, James. This colonel-turned-mercenary has been battling terrorism for decades. [online] 23.3.2017 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.wearethemighty.com/articles/this-colonel-turned-mercenary-has-been-battling-terrorism-for-decades>

BAKER, Bruce; MAT, Roy. Reconstructing Sierra Leone, Commonwealth & Comparative Politics [online] 3.6.2008 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14662040408565568>

KUITER, Bart; HALES, Linda. Post war reconstruction in Sierra Leone. [online] the Courier ACP-EU, july-august 2001. Dostupné na: http://ec.europa.eu/development/body/publications/courier/courier187/en/en_076.pdf

BENDER, Gunter. Post Conflict Reconstruction in Africa: Lessons from Sierra Leone.

Insight on Africa, 2011 [online] Insight on Africa, Vol 3, Issue 1, 2011 [cit. 1.1.2011] Dostupné na: <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0975087814411133>

United Nations Peacebuilding Commission. Sierra Leone Peacebuilding Cooperation Framework [online] Second session, Sierra Leone configuration, 12.12.2007 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=PBC/2/SLE/1

FREEMAN, Christi F. The Failures of Post-Conflict Reconstruction in Sierra Leone and The Threat to Peace. [online] 2008 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.beyondintractability.org/casestudy/freeman-failures>

Flight from Angola, From the archive [online] The Economist 16.8.1975 [cit. 29.7.2018]

Dostupné na: <https://www.economist.com/middle-east-and-africa/1975/08/16/flight-from-angola>

PETERS, Gerhard; WOOLLEY, John T. Gerald R. Ford: "Statement on Signing the International Security Assistance and Arms Export Control Act of 1976. The American Presidency Project. University of California, Santa Barbara 1.7.1976

HUNTER, Jane. Israeli Foreign Policy: South Africa and Central America. South End Press, 1999. ISBN-13: 978-0896082854

WAISOVÁ, Šárka. Poválečná obnova Afghánistánu – proměny vztahu vlády a nevládních organizací. Mezinárodní vztahy, 2008 [online] Mezinárodní vztahy, Vol 43, No 2 (2008) [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://mv.iir.cz/article/view/299>

KLÍMA, Jan. Dějiny Angoly. Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN:978-80-7106-950-8

Global Witness. All the President's Men. Global Witness Ltd 2002. ISBN 1 903304 06 7

CROCKER, Chester A.; AALL, Pamela R.; HAMPSON, Fen Osler. The Nettle: Analyzing Cases Of Intractable Conflict. USIP Press 2005. ISBN-13: 9781929223602

HUBAND, Mark. The Skull Beneath the Skin: Africa After the Cold War. Reprint: Westview Press, 2003. ISBN-13: 978-0813341125

VINES, Alex. Angola Unravels: The Rise and Fall of the Lusaka Peace Process. Human Rights Watch, 1999. ISBN-13: 978-1564322333

HUGES, Geraint. Soldiers of Misfortune: the Angolan Civil War, The British Mercenary Intervention, and UK Policy towards Southern Africa, 1975–6 [online] 8.1.2014 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/07075332.2013.836120>

HOOVER, Mike J. The Laws of War and the Angolan Trial of Mercenaries: Death to the Dogs of War. [online] 1977 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://scholarlycommons.law.case.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2197&context=jil>

KOFROŇ, Jan. Žoldněřství v Africe. Praha, 2006. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědná fakulta, Geografie a Kartografie. Vedoucí: RNDr. Václav Frajer

AXELROD, Alan. Mercenaries: A Guide to Private Armies and Private Military Companies. CQ Press, 2014. ISBN-13: 978-1608712489

HOWE, Herbert M. Private Security Forces and African Stability: The Case of Executive Outcomes [online] Cambridge University Press, 1998 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: https://www.jstor.org/stable/161407?seq=1#page_scan_tab_contents

HORÁK, Jakub. Soukromé vojenské společnosti v Angole a Sierra Leone [online] 14.4.2014 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://africkyportal.cz/clanky/soukrome-vojenske-spolecnosti-v-angole-a-sierra-leone>

ZEILIG, Leo. Lumumba: Africa's Lost Leader. London: Haus, 2008. ISBN 978-1-905791-02-6

GONDOLA, Didier. The History of Congo. Westport, Connecticut: Greenwood, 2002. ISBN 978-0-313-31696-8

GENDEBIEN, Paul-Henry. L'Intervention Des Nations Unies Au Congo 1960–1964. . Berlin: Walter de Gruyter, 1967. ISBN 978-3-11-113787-2

GIBBIS, David. N. The Political Economy of Third World Intervention: Mines, Money, and U.S. Policy in the Congo Crisis. American Politics and Political Economy. University of Chicago Press, 1991. ISBN 9780226290713

Resolution UN of 21.2.1961 [online] Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/171/68/IMG/NR017168.pdf?OpenElement>

SARKEES, Meredith Reid; WAYMAN, Frank. Resort to War 1816 – 2007. CoPress, 2010. ISBN: 9780872894341

GLEIJESES, Piero. “Flee! The White Giants are coming!”: The United States, the Mercenaries and the Congo 1964-1965. [online] Diplomatic History 18, no. 2, 1994 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://ohiostatepress.org/books/Complete%20PDFs/Hahn%20Empire/05.pdf>

HOARE, Mike. Válečníci z Konga. Kontingent press, 2010. ISBN 978-80-904558-1-8

State of Katanga [online] 21.7.2018 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: https://en.wikipedia.org/wiki/State_of_Katanga

HOLM, Richard L. A Close Call in Africa. [online] Central Intelligence Agency, 14.4.2007 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.cia.gov/library/center-for-the-study-of-intelligence/csi-publications/csi-studies/studies/winter99-00/art2.html>

HOMOLA, Bořek. Žoldněřské války. Akcent 2012. ISBN: 978-80-7268-907-1

IKAMBANA, Jean-Louis Peta. Tobutu's Totalitarian Political System: An Afrocentric Analysis. Routledge, 2006. ISBN-13: 978-0415980289

LUMUMBA-KASONGO, Tukunbi. Zaire's Ties to Belgium: Persistence and Future Prospects in Political Economy. Indiana University Press [online] Africa Today

Vol. 39, No. 3, Zaire: Troubled Past, Uncertain Future, 1992. Dostupné na: https://www.jstor.org/stable/4186831?seq=1#page_scan_tab_contents

Zaire Patrimonial Politics and Corruption [online] 1993 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://www.country-data.com/cgi-bin/query/r-15073.html>

SCHATYBERG, Michael G. The State and the Economy: The "Radicalization of the Revolution" in Mobutu's Zaire. [online] Canadian Journal of African Studies, Volume 14

- Issue 2, 1980. Dostupné na: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00083968.1980.10803958>

HASKIN, Jeanne M. The Tragic State of Congo: From Decolonization to Dictatorship. Algora Pub, 2005. ISBN-13: 978-0875864167

NZONGOLA-NTALAJA, Georges. The Congo, From Leopold to Kabila: A People's History, 3. Vydání. New York: Palgrave, 2007. ISBN 978-1-84277-053-5

Horn of Africa Bulletin. [online] Life & Peace Institute, 1991. Volumes 3–4. Dostupné na: <http://life-peace.org/horn-of-africa-bulletin/>

Library Information and Research Service, The Middle East: Abstracts and index, Volume 2. Library Information and Research Service: 1999

Report of the Secretary-General on Somalia, S/1995/231;28.3.1995

Associated Press, 19.9.1995. Aidid troops kill Somalis, capture city. The Register-Guard

O'KASICK, Jeremy. Ethiopian Invasion of Somalia. [online] 14.8.2007 [cit.29.7.2018] Dostupné na: <https://www.globalpolicy.org/component/content/article/153/26334.html>

"Profile: Somali's newly resigned President Abdullahi Yusuf Ahmed". News.xinhuanet.com. 29 December 2008.

TALBOT, Chris. US continues covert action in Somalia. [online] 27.9.2006 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.wsws.org/en/articles/2006/09/soma-s27.html>

TOMLINSON, Chris, US: DynCorp Hired for Somalia Peacekeeping [online] Forbes, 7.3.2007 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://corpwatch.org/article/us-dyncorp-hired-somalia-peacekeeping>

ØSTENSEN, Åse Gilje. UN Use of Private Military and Security Companies:

Practices and Policies. [online] 2011 The Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces. ISBN 978-92-9222-181-2 Dostupné na: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/SSR_PAPER3.pdf str 14-35

Bancroft Global Development in Somalia [online] 2.4.2016 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://aoav.org.uk/2016/bancroft-global-development-somalia/>

Supporting Peacekeeping Efforts in Africa [online] DynCorp International, 20.1.2017 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://www.dyn-intl.com/what-we-do/case-studies/training/supporting-peacekeeping-efforts-in-africa/>

CUNHA, Pedro Barge. SOMALIA AS A MARKET FOR PRIVATE MILITARY AND SECURITY COMPANIES: DEFINITIONS, AGENTS AND SERVICES. Center of African Studies (CEA)/ISCTE-IUL, University Institute of Lisbon. Lisbon, 2013. ISBN: 978-972-8335-23-6

CORNELIUS, Sabine, POST CONFLICT SOC RE. [online] 21.6.2003 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://documents.worldbank.org/curated/en/764821468767692212/pdf/261311Angola1P10Reconstruction01ICR.pdf>

DE OLIVERA, Ricardo Soares. Illiberal Peacebuilding in Angola [online] The Journal of Modern African Studies, vol. 49, no. 2, 2011. Dostupné na: www.jstor.org/stable/23018923

The African Centre for the Constructive Resolution of Disputes, Report of the Angola Country Program (ACP), Lessons Identified Seminar (LIS). [online] Luanda, October 2008. Dostupné na: https://www.files.ethz.ch/isn/131542/2008_BudlingPeaceAndDemocracyInAngola_EN.pdf

ZONGWE, Dunia P. On the Road to Post Conflict Reconstruction by Contract: The Angola Model [online] 23.12.2010 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1730442

Angola: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled [online] Zastupitelský úřad ČR v Pretorii, 21. 7. 2018 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/angola-zakladni-charakteristika-teritoria-18687.html>

Angola, Freedom in the World 2011 [online] [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2011/angola?page=22&year=2011&country=7984>

Angola's ruling party declared election winner [online] CNN Wire Staff, 3.9.2012 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://edition.cnn.com/2012/09/02/world/africa/angola-elections/index.html>

LIVE: Angola elects mps and president as Dos Santos bows out. [online] 7.9.2017 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://www.euronews.com/2017/09/07/live-angola-elects-mps-and-president-as-dos-santos-bows-out>

BECK, Johannes. Opinion: Democracy in Angola is more than just holding elections. [online] 24.08.2017 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.dw.com/en/opinion-democracy-in-angola-is-more-than-just-holding-elections/a-40223241>

ČESKO. Zákon č. 40, Trestní zákoník 40/2009 Sb., ze dne 8.1.2009. Hlava IX TRESTNÉ ČINY PROTI ČESKÉ REPUBLICĚ, CIZÍMU STÁTU A MEZINÁRODNÍ ORGANIZACI. Díl 3. Trestné činy proti obraně státu. § 322 Porušení osobní a věcné povinnosti pro obranu státu. Dostupné na: <http://zakony.centrum.cz/trestni-zakonik/cast-2-hlava-9-dil-3-paragraf-322?full=1> x

COALITION PROVISIONAL AUTHORITY ORDER NUMBER 17 [online] 26.6.2003 Dostupné na: https://www.usace.army.mil/Portals/2/docs/COALITION_PROVISIONAL.pdf

CHATTERJEE, Pratap; THOMPSON A. C. Private Contractors and Torture at Abu Ghraib, Iraq [online] 7.5.2004 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://corpwatch.org/article/private-contractors-and-torture-abu-ghraib-iraq>

LIVINGSTON, Caryn. Volga-Dnepr to exit An-124 NATO charter agreement [online] 18.4.2018 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://aircargoworld.com/allposts/volga-dnepr-to-exit-an-124-nato-charter-agreement/> x

bu x

Dokument z Montreux, Červený kříž [online] 2008. Dostupné na: https://www.cervenkykruz.eu/cz/nsmhp_svbs/Dokument-z-Montreux.pdf

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 4. července 2017 o soukromých bezpečnostních společnostech [online] 4.7.2017 [cit. 29.7.2018] Dostupné na:

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2017-0289+0+DOC+XML+V0//CS>

Working Group on the use of mercenaries as a means of violating human rights and impeding the exercise of the right of people to self-determination [online] The Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, Dostupné na: <https://www.ohchr.org/en/issues/mercenaries/wgmercenaries/pages/wgmercenariesindex.aspx>

MARSHAL, Monty G. Conflict Trends in Africa, 1946-2004. Africa Conflict Prevention Pool (ACPP) Government of the United Kingdom, 2006. ISBN: 186192 846 7

GHALI, Boutros – Boutros. An Agenda for Peace. Preventive diplomacy, peacemaking and peacekeeping [online]. Report of the Secretary-General, A/RES/47/277, United Nations Security Council, 1992 [cit. 29.7.2018]. Dostupné na: <http://www.un.org/docs/SG/agpeace.html>>

ZÁVIČÁKOVÁ, Lucie. Komise OSN pro budování míru – byla skutečně krokem k reformě OSN? [online] Strategie a obrana, 2008 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://www.obranaastrategie.cz/cs/aktualni-cislo-1-2008/clanky/komise-osn-pro-budovani-miru-byla-skutecne-krokem-k-reforme-osn.html#.W18nV8J9Jiu>

GALTUNG, Fredrik; TISNÉ, Martin. A NEW APPROACH TO POSTWAR RECONSTRUCTION. Journal of Democracy, 2009 [online] Journal of Democracy, October 2009, Volume 20, Issue 4. Dostupné na: <https://www.journalofdemocracy.org/new-approach-postwar-reconstruction>

BUREŠ, Oldřich. Hledání teorie mezinárodního peacekeepingu. Mezinárodní vztahy, 2007 [online] Mezinárodní vztahy Vol 42 No 4 (2007). Dostupné na: <https://mv.iir.cz/article/view/276>

HAMRE, John J.; SULLIVAN, Gordon R., Toward Postconflict

Reconstruction [online] THE WASHINGTON QUARTERLY, 2002 Dostupné na: <http://smallwarsjournal.com/documents/hamre.pdf>

Global Conflict Risk Index, Research Center of the European Commission [online] 2017 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://conflictrisk.jrc.ec.europa.eu/>

RILEY, Geoff, Measuring the Standard of Living [online] 2016 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.tutor2u.net/economics/reference/measuring-the-standard-of-living>

The human right to water and sanitation, UNDESA [online] 29.5.2014 [cit, 29.7.2018]
Dostupné na: http://www.un.org/waterforlifedecade/human_right_to_water.shtml

Rwanda: From Post-Conflict Reconstruction to Development, IDA [online] srpen, 2009 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://siteresources.worldbank.org/IDA/Resources/ida-Rwanda-10-02-09.pdf>

BUCKLAND, Peter. Reshaping the Future: Education and Post-Conflict Reconstruction, the World Bank, Washington DC, 2004. ISBN: 978-0-8213-5959-4

ZAVIČÁKOVÁ, Lucie, Činnost Komise OSN pro budování míru: teorie a praxe. In. BUREŠ, Oldřich. Teorie a praxe postkonfliktní rekonstrukce. Aleš Čeněk, s. r. o. ISBN 978-80-7380-142-7

HERMAN, Vlastimil. Obnova Iráku: pohled vojáka z povolání. In. BUREŠ, Oldřich. Teorie a praxe postkonfliktní rekonstrukce. Aleš Čeněk, s. r. o. ISBN 978-80-7380-142-7

HERATH, Dhammika, Post-conflict Reconstruction and Reconciliation in Rwanda and Sri Lanka [online] 31.3.2018 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <http://www.accord.org.za/conflict-trends/post-conflict-reconstruction-and-reconciliation-in-rwanda-and-sri-lanka/>

Human Rights Watch, Rwanda: Justice After Genocide—20 Years On [online] 28.3.2014 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.hrw.org/news/2014/03/28/rwanda-justice-after-genocide-20-years>

LÁZŇOVSKÝ, Matouš, Elektřina z „jezera smrti“ se vyplácí. Přibývají další zájemci. [online] iDNES.cz, 27.4.2018 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: https://technet.idnes.cz/elektriny-v-africe-rwanda-0ya/tec_tecnika.aspx?c=A180426_141320_tec_tecnika_mla

NADJALDONGAR, Kladoumadje. LESSONS LEARNED FROM THE POST-CONFLICT RECONSTRUCTION IN RWANDA. Regional Workshop on Post-conflict and Development [online] Abidjan, Côte d'Ivoire, 2008. Dostupné na: <http://www.oecd.org/countries/rwanda/41425587.pdf>

Prezidentem Rwandy bude potřetí Paul Kagame. Český Rozhlas, 2017 [online] 5.8.2017 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/prezidentem-rwandy-bude-potretri-paul-kagame-zemi-vladne-uz-sedmnact-let_1708050935_ako

PETERSOHN, Ulrich, The Impact of Mercenaries and Private Military and Security Companies on Civil War Severity between 1946 and 2002. [online] International Interactions

40:2, 2014, Dostupné na:
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03050629.2014.880699>

Nechvalně známí žoldníci z Blackwater jsou zpátky. Info.cz. [online] 13.2.2017 [cit. 29.7.2018]
Dostupné na: <https://www.info.cz/svet/nechvalne-znami-zoldneri-z-blackwater-jsou-zpatky-ucastni-se-supertajne-americke-mise-v-africe-4618.html>

RIEGL, Martin Terminologie kvazistátů. Acta Politologica, Vol. 2, No.1. 2010., ISSN 1803-220

IMPLEMENTATION COMPLETION REPORT (IDA-30590; PPF1-Q0030), Document of
The World Bank. [online] 12.6.2003 Dostupné na:
<http://documents.worldbank.org/curated/en/764821468767692212/pdf/261311Angola1P10Reconstruction01ICR.pdf>

COHEN, Craig. Measuring Progress in Stabilization and Reconstruction [online] Washington, D.C., 2006 [cit. 29.7.2018] Dostupné na: <https://www.usip.org/sites/default/files/srs1.pdf>

RIEGL, Martin Terminologie kvazistátů. Acta Politologica, Vol. 2, No.1. 2010., ISSN 1803-220

CHARLES UNIVERSITY IN PRAGUE

Faculty of Social Sciences

The impact of the involvement of hired military units on the course, outcome and consequences of conflicts in Afrika

Project theses

Author: David Šebek
Study: Security Studies, 1. ročník
Academic Year: 2014/2015
Leader: Mgr. Martin Riegl, Ph.D.

Keywords: Africa, mercenary, PMC, war, the effects of conflict, Congo, Angola, Sierra Leone, Rwanda, Somalia

Objectives and methodology of work

This ~~article study aims to will~~ explore the deployment of hired military units (whether purely mercenary, or PMC) in conflicts that took place in the African continent since the end of World War II until today. The aim is to find out how deployment of hired units affect the conflict, its course, the results and the time after the conflict, if the deployment of rental units

leads to more negative effects (prolongation of the conflict, increasing the number of victims), or whether on the contrary to positive results (eg. successful stabilization of the country after the end of the conflict, preventing its outbreak again). Initially, I will define a clear distinction between purely mercenary troops and PMC / PSC. The next step will be an empirical measurement and comparison of results and impacts of the conflict (the number of dead, the victory of the government / rebel, postwar recovery etc). After that I want to compare a number of specific cases, where there has been the deployment of mercenaries and PMC (Congo, Angola, Sierra Leone), and conversely countries, where services of hired units were offered to resolve the conflict, but in the end they were not used (Rwanda, Somalia).

Methodologically it will be a few case studies (cases of specific countries) overall, however, I will use the comparative methods, when I compare the measurable impact and results, both in the conflict (the number of victims, length etc) and for post-war reconstruction (probability of new outbreak of conflict, GDP growth, rate of infant mortality etc). Result raises the question if the governments of the third world, which are facing internal conflict and they are not supported by the international community, should be legitimately allowed to hire a mercenary unit to solve this conflict. It offers the correlation with theory of the Responsibility to Protect, which says that the international community has a responsibility to assist states against crimes against humanity, genocide, war crimes etc. However, if the state is unable to prevent the commission of such crimes within its territory, the international community should help with the enforcement of order. If international community does not unwilling to help with their own forces, the question is, if should the state be allowed to hire rental units if they are able to do so.

Theoretical framework

Theoretical framework of the work is to use the theory of "negative sovereignty" whose author is Robert H. Jackson. According to this theory, many states (especially then states "Black Africa" -), which at least at certain times of their development were rather states 'de jure'. These states have lost effective control over large parts of its territory and population and were unable to exercise government on such territories (and over this part of the population), its armed forces were relatively small, weak and unable to control the territory, law enforcement, and often do not maintain the integrity of the territory faces in the face of the enemy. Despite all this, in the vast majority there is no change of state borders and the states still exist as an as an internationally recognized units, regardless of occupation of the territory, internal instability and others. Today's situation is considerably different from the classical theories of international realtions, according to which states maintain laws within their territories, but in the international system anarchy reigns, and even the classical configuration of when the international system involved only bodies able to govern on its own territory. Today, on the contrary, has many states secured international sovereignty ("negative" in meaning that anyone can not interfere in their internal affairs), and the environment of international relations is bound by laws, but these states are not able to maintain its sovereignty in its own territory. Theories by reason of this "persistence" of the states of "Black Africa" is a number, in the international plane may be the inertia of the international community and various theories of statehood, at the practical level can then go about armed intervention (either the international community or individual states) or about the deployment of rental units, which either directly intervene in the fighting, or improve the functioning of the military forces of the state (an example can be, for example, the deployment of Hoare's "5 Commando" on the side of the Congolese forces against the rebellion Simbas or action of Executive Outcomes in Sierra Leone).

Research questions:

- 1) What is the impact of the deployment of rental units in the course of the conflict (length, number of losses, etc)
- 2) What is the impact of the deployment of rental units on the outcome of the conflict and post-conflict situations (victory party, risk of new outbreak of conflict, post conflict recovery rate)
- 3) How do these indicators differ in the case of ad-hoc deployment of mercenary groups and vice versa PMC

Data Collection:

The data needed for research I'm going to get by an analysis of publicly available sources, for example from a database aimed at conflicts (UCDP, ACLED, PRIO, ACD etc) and publicly published articles on the subject, from databases on post-conflict reconstruction (eg INSCT), information resources of UN, from articles and information resources on selected conflicts or, if available, from the data directly on / from specific PMC.

Preliminary definition of mercenary groups and PMC

“Rental units” is a collective term for the armed groups of various kinds and motivations, whose members are often collectively referred to as mercenaries. In this paper I will focus on two groups of this- such ad hoc assembled mercenary groups and PMC’s. Because of the many differences (e.g. legal status, etc.) it is necessary to pre-define these groups, this definition will be difficult and inadequate (since these groups are in many cases similar)). Definition is only preliminary, purely informative.

Ad hoc mercenary groups are the "classical" bounty units generated by hiring fighters for concrete action without legal status, or any legal or other controls. These units can fight both on the front line, so they can provide training and protection of places / people. Examples of such units may be, for example, "commandoes" of time Congo crisis (Hoare’s 4th and 5th Commando, Denard’s 6th. "French" commando and Schramm’s 10th Commando), groups of mercenaries fighting on the side of Biafra, during the Nigerian Civil War (Fourth Commando Brigade and many recruited / volunteer pilots) etc.

PMC (Private Military Corps) are hierarchically organized companies, with registered businesses, that trade openly on the international market, and provide a wider range of military services to a greater variety and number of clients. As business units, they are often tied through complex financial arrangements to other firms, they are listed on public stock exchanges, and they achieve public contracts from the states on open global market. PMCs are considered as a legal entities, they operate under the state law, they must acquire license on their business etc.

There are three basic types of PMC’s-

- 1) Military provider companies- these companies works as a “force multiplier”- they are engaged in the battle line of conflict, in the fighting with enemy or in direct command and control of field units fro side, which they support, or they provide other first line services, like military reconnaissance etc. PMC from this categories are for example Executive Outcomes or Sandline

- 2) Military consulting companies- these companies provide strategic analysis and training of armed forces
- 3) Military support- these companies not engage in combat, but they provide logistic, technical support, transportation etc- crucial need in today's military conflict²⁹⁵

Preliminary outline of work:

1. Introduction
- 2) Methodology
- 3) The definition of ad hoc groups of mercenaries and PMC
- 4) An empirical comparison of courses of the conflict with the deployment of hired units/ without the deployment of hired units
- 5) An empirical comparison of the effects of conflicts with the deployment of hired units/ without the deployment of hired units
- 6) Congo
- 7) Angola
- 8) Sierra Leone
- 9) Somalia
- 10) Rwanda
- 11) Evaluation
- 12) Conclusion
- 13) Resources

Preliminary reading:

-ALEXANDRA, Andrew; Private Military and Security Companies and the Liberal Conception Of Violence; *Criminal Justice Ethics* Vol. 31, No. 3, December 2012, pp 158-174

ÅSE Giljeøstensen; In the Business of Peace: The Political Influence of Private Military and Security Companies on UN Peacekeeping, *International Peacekeeping*, 20:1, 33-47

CAMACHO, Paul R; Privatization of Military Capability Has Gone Too Far: A Response to Lindy Heinecken's "Outsourcing Public Security: The Unforeseen Consequences for the Military Profession"; *Armed Forces & Society* 2015, Vol. 41(1) 174-188

GOMÉZ, Chosé L; Impact on human rights of new non-state actor: private military and security companies; *The Brown journal of World Affairs*, Volume XVIII, issue 1, pp 151- 169

HEINECKEN, Lindy; Outsourcing Public Security: The Unforeseen Consequences for the Military Profession; *Armed Forces & Society*, 2014, Vol. 40(4) 625-646,

HUSKEY. A, Kristine; Accountability for Private Military and Security Contractors in the international legal regime; *Criminal Justice Ethics B-*.Vol. 31, No. 3, December 2012, 193-212p

²⁹⁵ [Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry and Its Ramifications for International Security](#)

P.W. Singer

[International Security](#)

Vol. 26, No. 3 (Winter, 2001-2002) , pp. 186-220

Published by: The MIT Press

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/3092094>

JUTTA Joachim & SCHNEIKER Andrea (2014); All for one and one in all: private military security companies as soldiers, business managers and humanitarians, *Cambridge Review of International Affairs*, 27:2, 246-267

MATTHIAS Fahn, TAHMINA, Hadjer; Optimal contracting with private military and security companies; *European Journal of political economy*; Volume 37, March 2015, Pages 220–240

MEHRA; Amol; Bridging Accountability Gaps—The Proliferation of Private Military and Security Companies and Ensuring Accountability for Human Rights Violations; *Pacific McGeorge Global Business & Development Law Journal*; 2010, Vol. 22 Issue 2, p323

MICHAEL, Jon D; Private military firms, the American precedent, and the Arab spring; *Stanford Journal of international law*, June 22, 2012

PETERSOHN, Ulrich ; The Impact of Mercenaries and Private Military and Security Companies on Civil War Severity between 1946 and 2002, *International Interactions: Empirical and Theoretical Research in International Relations*, 40:2, 191-215

PERRIN, Benjamin; Mind the Gap: Lacunae in the International Legal Framework Governing Private Military and Security Companies; *Criminal Justice Ethics* 1-. Vol. 31, No. 3, December 2012, pp 213-232

SHAH, Reema; Beating Blackwater: using domestic legislation to enforce international code of conduct for Private Military Companies; *The Yale Law Journal*; 2559-2573p

TONKIN, Hannah; Common Article 1: A Minimum Yardstick for Regulating Private Military and Security Companies; *Leiden Journal of International Law* , Volume 22, Issue 04 / December 2009, pp 779-799

WARNER, Daniel; Establishing norms for private military and security companies; *Denver Journal of International Law & Policy*; 2011/2012, Vol. 40 Issue 1-3, p106

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Fakulta sociálních věd

Dopad zapojení žoldnéřských jednotek a PMC na průběh, výsledek a následky konfliktu v Africe

Teze diplomové práce

vypracoval: David Šebek
obor: Security Studies, 1. ročník
akademický rok: 2014/2015
vedoucí: Mgr. Martin Riegl, Ph.D.

Klíčová slova: Afrika, žoldněství, PMC, válka, dopady konfliktu, Kongo, Angola, Sierra Leone, Rwanda, Somálsko

Cíle a metodologie práce

Tato práce má za cíl prozkoumat nasazení nájemných vojenských jednotek (ať už čistě žoldněřských, či PMC) v konfliktech, které proběhly v rámci afrického kontinentu od konce druhé světové války do dnešní doby. Cílem práce je zjistit, jakým způsobem ovlivňuje nasazení námezdných jednotek konflikt, jeho průběh, výsledky a také dobu po konfliktu, zda nasazení nájemných jednotek vede k spíše negativním jevům (prodloužení konfliktu, zvýšení počtu obětí), či zda naopak k pozitivním výsledkům (např. úspěšnější stabilizace země po konci konfliktu, prevence jeho znovu vypuknutí).

V rámci práce nejprve jasně vymezím rozdíl mezi čistě žoldněřskými jednotkami a PMC/PSC. Dalším krokem bude empirické změřením a porovnání výsledků a dopadů konfliktu (počet mrtvých, vítězství vlády/povstalců, poválečná obnova etc). Poté se chci věnovat porovnání několika konkrétních případů, kde došlo k nasazení žoldněřů či PMC (Kongo, Angola, Sierra Leone) a naopak zemí, kde byli služby nájemných jednotek nabídnuty k vyřešení konfliktu, ale nakonec jich nebylo využito (Rwanda, Somálsko).

Metodologicky se bude jednat o několik případových studií (případy konkrétních států), celkově se však bude jednat srovnávací metody, kdy budu porovnávat měřitelné dopady a výsledky, jak u konfliktu (počet obětí, délka etc), tak u poválečné obnovy (pravděpodobnost znovuvypuknutí konfliktu, růst HDP, míra kojenecké úmrtnosti etc).

Ve výsledku vyplývá otázka, zda by vládám třetího světa, které čelí vnitřnímu konfliktu a nejsou podporovány mezinárodním společenstvím, mělo být legitimně umožněno najmout si námezdné jednotky k řešení tohoto konfliktu. Nabízí se zde souvztažnost k teorii Responsibility to Protect, která říká, že mezinárodní společenství odpovědnost pomáhat (responsibility to assist) státům před zločiny proti lidskosti, genocidou, válečnými zločiny etc. Pokud ovšem stát není schopen zabránit páchání těchto věcí na svém území, mělo by mu pomoci s prosazením pořádku. Pokud k tomuto samo není ochotno pomoci svými vlastními silami, je otázkou, zda-li by nemělo dovolit státu najmutí námezdných vojenských jednotek, pokud ty toho schopny jsou.

Teoretický rámec

Teoretickým rámcem práce je použití teorie „negativní suverenity“, jejíž autorem je Robert H. Jackson. Podle této teorie je mnoho států (převážně pak státy „černé Afriky“), které minimálně v určitý čas svého vývoje byli státy spíše pouze „de iure“. Tyto státy ztratily efektivní kontrolu nad velkou částí svého území a obyvatelstva a nebyly schopny vykonávat na takovýchto území (a nad touto částí populace) vládu, jejich ozbrojené síly byli relativně malé, slabé a neschopny kontroly území, vynucení práva a často ani udržení integrity území tváří v tvář nepříteli. Přes toto všechno ve velké většině nedochází ke změně státních hranic a státy

coby mezinárodně uznané celky stále přetrvávají, bez ohledu na okupaci část území, vnitřní nestabilitu a jiné. Tímto se dnešní situace značně liší jak od klasických teorií, podle kterých státy udržují zákony v rámci svého teritoria, ale v mezinárodním systému vládne anarchie, tak i od původního uspořádání, kdy se do mezinárodního systému zapojovali pouze útvary, schopné vládnout na vlastním území. Dnes naopak má mnoho útvarů zajištěnou suverenitu mezinárodní („negativní“, není možno zasahovat do jejich vnitřních záležitostí), prostředí mezinárodních vztahů je svázáno zákony, avšak tyto státy nejsou schopni zajistit svou suverenitu na vlastním území. Teorií od důvodu této „odolnosti“ státních útvarů „černé Afriky“ je několik, v mezinárodní rovině se může jednat o setrvačnost mezinárodního společenství a různé teorie státnosti, v rovině praktické pak může jít o ozbrojené intervence (ať už mezinárodního společenství či konkrétních států) nebo právě o nasazení nájemných jednotek, které buď přímo zasáhnou do bojů, či zefektivní fungování vojenských sil daného státu (příkladem může být kupříkladu nasazení Hoareho „5 komanda“ na straně Konžských sil proti povstání Simbas či působení Executive Outcomes v Sierra Leone).

Výzkumné otázky:

- 1) jaký je dopad nasazení nájemných jednotek na průběh konfliktu (délka, počet ztrát etc)
- 2) jaký je dopad nasazení nájemných jednotek na výsledek konfliktu a postkonfliktní situaci (vítězství které ze stran, riziko znovuvypuknutí konfliktu, rychlost post konfliktní obnovy)
- 3) Jak se tyto ukazatele liší v případě nasazení ad-hoc žoldněřských skupin a naopak PMC

Sběr dat:

Data potřebná k výzkumu hodlám získat analýzou veřejně dostupných zdrojů, kupříkladu z databází zaměřených na konflikty (UCDP, ACLED, PRIO, ACD etc) a veřejně publikovaných článků na toto téma, databází zaměřených na postkonfliktní rekonstrukci (např. INSCT), informačních zdrojů OSN, článků a informačních zdrojů o vybraných konfliktech, případně, pokud budou dostupná, data přímo o/ od konkrétních PMC.

Předběžná definice žoldněřských skupin a PMC

Nájemné vojenské jednotky je souhrnné označení pro ozbrojené skupiny různého druhu a motivace, jejichž členové jsou často souhrnně označováni coby žoldáci. V této práci se budu blíže věnovat dvěma skupinám takovýchto jednotek- ad hoc sestaveným žoldněřským skupinám a Private Military Companies. Vzhledem k mnohým odlišnostem (např. právní status a jiné) je nutné si tyto skupiny předem vymezit, byť toto vymezení bude v mnohých případech složité (neboť se tyto skupiny naopak v mnohém překrývají). Vymezení je pouze předběžné, čistě informativní.

Ad hoc žoldněřské skupiny jsou „klasickými“ nájemnými jednotkami, vytvářenými najmutím bojovníků pro konkrétní akci, bez legálního statusu a jakékoliv zákonné či jiné kontroly. Tyto jednotky mohou bojovat jak v první linii, tak mohou poskytovat výcvik či ochranu míst/lidí. Příkladem takovýchto jednotek mohou být kupříkladu „komanda“ z doby Konžské krize (4. a

5. komando Mika Hoareho, Denardovo 6. „Francouzské“ komando and Schrammovo 10. komando), skupiny žoldníků bojujících na straně Biafry v době Nigerijské občanské války (Fourth Comando Brigade a mnoho najatých/dobrovolnických pilotů) etc
PMC (Private Military Corps) jsou hierarchicky organizované firmy, oficiálně registrované, obchodující otevřeně na mezinárodním trhu a poskytující širokou nabídku vojenských služeb většímu počtu klientů. Coby obchodní subjekty, jsou často propojeny složitou sítí finančních spojení, které jsou působí na veřejných akciovém trhu. Tyto firmy získávají veřejné zakázky od států na otevřeném světovém trhu. PMC jsou považovány za právnické osoby, které pracují pod státního práva, musejí získat licenci na jejich podnikání atd

Existují tři základní typy PMC-

- 1) Vojenští poskytovatelé- tyto společnosti působí jako "zesilovač síly" - jsou zapojeny do bitevní linie konfliktu, do boje s nepřítelem nebo přímo velení a řídí polní jednotky strany, kterou podporují, nebo poskytují další služby v první linii, jako je vojenský průzkum atd. PMC z této kategorie jsou například Executive Outcomes nebo Sandline
- 2) Vojenský poradenství - tyto společnosti, které poskytují strategickou analýzu situace a školení a výcvik ozbrojených sil
- 3) Vojenská podpora- tyto společnosti se podílejí na boji, ale poskytují logistickou a technickou podporu, dopravu etc- věci klíčové pro vedení moderního konfliktu ²⁹⁶

Předběžná osnova práce:

- 1) Úvod
- 2) Metodologie
- 3) Definice ad hoc žoldnéřské skupin a PMC
- 4) Empirické porovnání průběhů konfliktů s nasazením nájemných jednotek/ bez nasazení nájemných jednotek
- 5) Empirické porovnání následků konfliktů s nasazením nájemných jednotek// bez nájemných jednotek/
- 6) Kongo
- 7) Angola
- 8) Sierra Leone
- 9) Somálsko
- 10) Rwanda
- 11) Zhodnocení
- 12) Závěr
- 13) Zdroje

²⁹⁶ [Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry and Its Ramifications for International Security](#)

P.W. Singer

[International Security](#)

Vol. 26, No. 3 (Winter, 2001-2002) , pp. 186-220

Published by: The MIT Press

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/3092094>

Předběžná literatura:

- ALEXANDRA, Andrew; Private Military and Security Companies and the Liberal Conception Of Violence; *Criminal Justice Ethics* Vol. 31, No. 3, December 2012, pp 158-174
- ÅSE Giljeøstensen; In the Business of Peace: The Political Influence of Private Military and Security Companies on UN Peacekeeping, *International Peacekeeping*, 20:1, 33-47
- CAMACHO, Paul R; Privatization of Military Capability Has Gone Too Far: A Response to Lindy Heinecken's "Outsourcing Public Security: The Unforeseen Consequences for the Military Profession"; *Armed Forces & Society* 2015, Vol. 41(1) 174-188
- GOMÉZ, Chosé L; Impact on human rights of new non-state actor: private military and security companies; *The Brown journal of World Affairs*, Volume XVIII, issue 1, pp 151- 169
- HEINECKEN, Lindy: Outsourcing Public Security: The Unforeseen Consequences for the Military Profession; *Armed Forces & Society*,2014, Vol. 40(4) 625-646,
- HUSKEY. A, Kristine; Accountability for Private Military and Security Contractors in the international legal regime; *Criminal Justice Ethics B*-.Vol. 31, No. 3, December 2012, 193-212p
- JUTTA Joachim & SCHNEIKER Andrea (2014); All for one and one in all: private military security companies as soldiers, business managers and humanitarians, *Cambridge Review of International Affairs*, 27:2, 246-267
- MATTHIAS Fahn, TAHMINA, Hadjer; Optimal contracting with private military and security companies; *European Journal of political economy*; Volume 37, March 2015, Pages 220–240
- MEHRA; Amol; Bridging Accountability Gaps—The Proliferation of Private Military and Security Companies and Ensuring Accountability for Human Rights Violations; *Pacific McGeorge Global Business & Development Law Journal*;2010, Vol. 22 Issue 2, p323
- MICHAEL, Jon D; Private military firms, the American precedent, and the Arab spring; *Stanford Journal of international law*, June 22, 2012
- PETERSOHN, Ulrich ; The Impact of Mercenaries and Private Military and Security Companies on Civil War Severity between 1946 and 2002, *International Interactions: Empirical and Theoretical Research in International Relations*, 40:2, 191-215
- PERRIN, Benjamin; Mind the Gap: Lacunae in the International Legal Framework Governing Private Military and Security Company; *Criminal Justice Ethics* 1-. Vol. 31, No. 3, December 2012,pp 213-232
- SHAH, Reema; Beating Blackwater: using domestic legislation to enforce international code of conduct for Private Military Companies; *The Yale Law Journal*; 2559-2573p
- TONKIN, Hannah; Common Article 1: A Minimum Yardstick for Regulating Private Military and Security Companies; *Leiden Journal of International Law* , Volume 22, Issue 04 / December 2009, pp 779-799
- WARNER, Daniel; Establishing norms for private military and security companies; *Denver Journal of International Law & Policy*;2011/2012, Vol. 40 Issue 1-3, p106

Seznam příloh

Příloha č.1: Seznam konfliktů (tabulka)

Příloha č.2: GDP per capita (tabulka)

Příloha č.3: Růst GDP (tabulka)

Příloha č. 4: Nezaměstnanost (tabulka)

Příloha č. 5: Zadlužení (tabulka)

Příloha č.6: Růst exportu (tabulka)

Příloha č.7: Obyvatelstvo pod hranicí chudoby (tabulka)

Příloha č.8: Přírůstek populace (tabulka)

Příloha č.9: Předpokládaná doba dožití (tabulka)

Příloha č.10: Přístup k pitné vodě (tabulka)

Příloha č.11: Dětská úmrtnost (tabulka)

Příloha č.12: Základní vzdělání (tabulka)

Příloha č.13: Elektrifikace (tabulka)

Příloha č.14: Dopad na délku konfliktu (tabulka)

Příloha č.15: Dopad na počet mrtvých (tabulka)

Příloha č.16: Výsledky délka konfliktu (tabulka)

Příloha č.17: Výsledky počet mrtvých (tabulka)

Příloha č.18: Průměry po přístup k vodě (tabulka)

Příloha č.19: Průměry po růst populace (tabulka)

Příloha č.20: Rozdíly průměrů (tabulka)

Příloha č.21: Vývoj HDP (graf)

Příloha č.22: Export (graf)

Příloha č.23: Dostupnost elektřiny (graf)

Příloha č.24: Míra nezaměstnanosti (graf)

Příloha č.25: Průměrná délka života (graf)